

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIEADRES: ALBERTSTRAAT 25, 2018 ANTWERPEN

SCHETS VAN DE JONGSTE HUURWETWIJZIGINGEN

Inleiding

1. Hoofdstuk I van de Herstelwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen (afgedrukt in het *Staatsblad* van 24 januari 1985) regelt de matiging van de huurprijzen, waardoor de eigenaars verplicht worden hun deel bij te dragen tot de algemene matiging.

In hoofdstuk II zijn bepalingen vervat betreffende de huurovereenkomsten van woningen waar de huurders hun hoofdverblijfplaats hebben. Sommige daarvan zijn in het voordeel van de huurders, andere in het voordeel van de eigenaars. Dit hoofdstuk werd in het wetsontwerp ingevoegd tijdens de bespreking in de Senaat en dit in de vorm van een regeringsamendement (dat de neerslag vormt van een in de meerderheid bereikte consensus). Het strekt ertoe een einde te maken aan de controverse die gerezen was over de zogenaamde woonzekerheid.

2. *Rechtspolitieke puzzle: woonrecht versus eigendomsrecht?* Over de tegenstelling in de belangen van de gebruiker van een woning en degene die de woonruimte in gebruik geeft, bestaat een klassiek beeld. De huurder streeft in grote trekken naar een woning die hem tegen zijn wil niet ontnomen kan worden, die voldoet aan zijn wensen, waarover hij een maximale zeggenschap heeft en waarvan de prijs zo laag mogelijk is. Hiertegenover staat de verhuurder met een uitsluitend financieel belang. Hij streeft naar vergroting van het rendement van zijn investering, wat niet alleen de wens naar hoge huren, lage onderhoudskosten en een minimale zeggenschap van de huurder veronderstelt, maar ook de mogelijkheid de woning in alle gevallen vrij van huur van de hand te doen.

Sinds jaren zoekt men voor die tegenstelling van belangen naar een bevredigend compromis. Het lijkt moeilijk. Eigenaarssyndicaat en huurderscollectieven staan op gespannen voet met elkaar. Voor de enen luidt de slogan als het ware: «Le contrat de bail ne peut être que léonin»².

Volgens woordvoerders van de oppositie betekent een opzeggingstermijn van zes maanden geen woonzekerheid. Het enige middel om de huurder efficiënt te beschermen zou, volgens hen, erin bestaan te bepalen dat de verhuurder slechts een einde kan maken aan het gebruik van het verhuurde goed mits er ernstige redenen aanwezig zijn die op beperkende wijze in de wet opgesomd zouden worden. De anderen steunen op het functionele eigendomsbegrip. De aanslagen hierop wreken zich op de bouwsector en uiteindelijk op het woningbestand. Een Zweeds professor drukte het als volgt uit: «De controle van de huurprijzen lijkt de meest efficiënte techniek waarop heden ten dage een beroep kan worden gedaan om een stad te vernietigen, met uitzondering van een luchtbombardement»³.

Het lijkt er wel op dat voor de handelshuurovereenkomsten in 1951 een bevredigend compromis bereikt werd. Maar voor de pacht sloeg de weegschaal over naar de kant van de huurder. Enige twijfel kan gekoesterd worden over de bewering dat met de jongste wetgeving ter zake van woningen (hoofdverblijf) in ons land het laatste woord gezegd zou zijn. Toch kan besloten worden uit de parlementaire voorbereiding dat de wetgever een compromis nastreefde. Dit uitgangspunt kan dienstig zijn voor de interpretatie van de wet. Zoals het gezegd werd voor de Franse wet Quilliot: «Il est permis de tenir cet équilibre des intérêts, voulu par la législation, comme un principe d'interprétation»⁴.

3. *Situering van de nieuwe wet inzake huurrecht.* Duidelijkheidshalve wordt herinnerd aan de bestaande wetgeving inzake huur:

a. *Gemeen recht*: i) Burgerlijk Wetboek (1804); ii) gewijzigd door de wet Gol van 29 december 1983 (die een einde maakte aan het feuilleton tijdelijke wetten van 1975 tot 1982); iii) de tijdelijke overgangsmaatregelen van de wet Gol (wettelijke verlenging) werden aangevuld door de wet van 23 november 1984 (zie hierover hieronder nr. 4); iv) hoofdstuk II van de sociale (pot-pourri) Herstelwet van

¹ BOITUZAT, A., *La loi Quilliot du 22 juin 1982 ou le nouveau droit des rapports locatifs*, Parijs, 1982, 1.

² MARRO, J., «Confiance et liberté», *Rev. Econ. et Droit Immo*, nrs. 101-103, 1983, 5.

³ Aangehaald door LEMIALE, R., *Marché locatif: un scénario inéluctable. Le droit nouveau de la location*, Parijs, Economica, 1983, 6.

⁴ BOITUZAT, A., o.c., 1.

22 januari 1985 wijzigt een aantal artikelen van het B.W., terwijl hoofdstuk I een voorlopige regeling (matiging) voor drie jaren bevat.

b. Men weet dat er naast het B.W. een uitzonderingsregeling bestaat voor de handelshuur enerzijds (wet van 30 april 1951), en voor de pacht van landbouwgronden anderzijds (wet van 4 november 1969). Daarnaast nog bestaat er een aparte regeling voor de sector «sociale woningen», waarover verder in nr. 6 nog iets gezegd wordt.

4. *De (tijdelijk nog bestaande) wettelijk verlengde huurovereenkomsten.* Verder wordt nog in nr. 13 over wettelijk verlengde huurovereenkomsten gesproken. Hoe zit het daarmee in onze dagen? Is de werking van de overgangsbepalingen van de wet Gol van 1983 nog niet uitgeblust?

a. De nu nog bestaande «wettelijk verlengde» huren zijn die van een *woning-hoofdverblijf* die vervielen of geëindigd werden in 1984: ze werden verlengd met een jaar. Die categorie sterft dus uit ten laatste op het einde van 1985.

b. Men herinnert zich dat de wet Gol een leemte bevatte: er waren geen redenen vermeld om de *intrekking* van de wettelijke verlenging te krijgen. Die vergetelheid werd eindelijk goedge maakt door de wet van 23 november 1984 (gepubliceerd in het *Staatsblad* van 29 november 1984). Die wet heeft geen retroactieve werking en trad in werking op 29 november jongstleden.

De wettelijke verlenging neemt geen aanvang of houdt op gevolgen te hebben in de volgende gevallen: i) persoonlijk gebruik door de verhuurder of naaste familie; ii) geplande heropbouw.

5. Die twee gronden voor opzegging worden nu even van dichtbij bekeken, al is het opgewarmde soep. Die bepalingen komen immers uit de voorbije tijdelijke huurwetgeving.

De verlenging bedoeld in § 3 van artikel 11 van de wet van 23 december 1983 neemt geen aanvang of houdt op gevolg te hebben:

a) wanneer de verhuurder zelf, zijn afstammelingen, zijn aangenomen kinderen, zijn bloedverwanten in de opgaande lijn, zijn echtgenoot of diens afstammelingen, bloedverwanten in de opgaande lijn of aangenomen kinderen, zijn bloedverwanten in de zijlijn of die van zijn echtgenoot tot en met de tweede graad het goed effectief betrekken;

b) wanneer de verhuurder van plan is het verhuurde goed geheel of gedeeltelijk te herbouwen en de kosten daarvan driemaal de jaarlijkse huurprijs te boven gaan. Het voornemen van de verhuurder blijkt uit de mededeling van een afschrift van de verleende bouwvergunning of toelating voor zover deze vereist is.

Er moet opzegging gedaan worden aan de huurder met inachtneming van een opzeggingstermijn van ten minste drie maanden. Die opzegging moet de precieze reden en de termijn van opzegging aangeven.

De huurder kan zich weliswaar beroepen op art. 1759bis B.W. (de sociale clausule).

Het onroerend goed moet in gebruik worden genomen of de herbouw moet een aanvang nemen *binnen drie maanden* na de ontruiming door de huurder; de ingebruikneming moet effectief zijn en ononderbroken *ten minste twee jaar* duren. Hierop staat een sanctie. Wanneer de verhuurder, zonder van een uitzonderlijke omstandigheid te doen blijken, het goed niet in gebruik neemt of met de herbouw ervan niet begint zoals is voorgescreven, heeft de huurder

recht op een vergoeding gelijk aan de helft van de jaarlijkse huurprijs, eventueel verhoogd met een voldoende bedrag om hem volledig schadeloos te stellen voor het geleden nadeel.

6. *Retroactieve wet.* De Herstelwet heeft retroactieve werking in verschillende opzichten.

a. Art. 176 van de herstelwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen bepaalt dat ze uitwerking heeft met ingang van 1 januari 1985. Alle *indexeringen* die vanaf 1 januari plaats hadden, moeten dus *gematigd* worden. Ook de huurprijzen, die pas later moeten worden aangepast (omdat het begin van de huur in een later maand valt) worden vanaf 1 januari 1985 verminderd met een bedrag gelijk aan 2% van de in december eisbare huur.

Indien dit niet geschiedde, is het, zoals men weet, niet erg voor de huurder. De huurder die te veel betaald heeft, moet een verzoek richten aan zijn verhuurder per aangetekende brief, m.b.t. het in de vijf voorafgaande jaren te veel betaalde. Houdt de verhuurder zich van de domme, dan moet binnen het jaar (sinds de brief) een verzoekschrift aan de vrederechter gericht worden.

b. De nieuwe bepalingen betreffende de opzeggingen zijn op grond van art. 176 uiteraard van toepassing op alle *opzeggingen die gedaan zijn* sinds 1 januari 1985. Maar uit art. 9 van de herstelwet kan afgeleid worden dat het nieuwe vereiste van een opzeggingstermijn van zes maanden voor de verhuurder (of drie maanden voor de huurder) van toepassing is op de op 1 januari 1985 *nog niet afgelopen opzeggingstermijnen* (voor huur van onbepaalde duur van een *niet-gemeubileerde woning-hoofdverblijf*). De te korte termijnen die op 1 januari nog niet afgelopen waren, worden dus verlengd. Zie verder nr. 13 voor de uitzondering die art. 9 hierop bevat voor de *wettelijk verlengde huren*.

7. *Bevoegdheid van het Nationale Parlement en van het Deelparlement.* Naar aanleiding van een amendement van de heer Van den Bossche vroeg de voorzitter van de Kamer het advies van de Raad van State over de vraag *of de nationale wetgever dan wel de Gewestraad bevoegd is om het bedrag te verminderen van een verhoging van de huurprijs verschuldigd aan de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting of aan de door haar erkende vennootschappen*. Het advies luidde als volgt.

1) De *huisvesting* is gebracht onder de bevoegdheid van de Gewesten.

2) De bepalingen die de verhoging van de huurprijzen beperken, houden verband met *huisvesting*, maar ressorteren nochtans onder het *algemeen economisch beleid* wanneer zij maatregelen vormen ter bestrijding van de inflatie en tot matiging van de inkomens. Ze horen dan ook tot de bevoegdheid van de nationale wetgever.

3. Maar voor de huurprijzen betreffende de woningen die toebehoren aan de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting en aan de door haar erkende vennootschappen, *de zogenaamde «sociale woningen»*, behoort een andere oplossing te worden aangenomen. Volgens de Huisvestingscode wordt de huurprijs ervan niet bepaald in een beding van de huurovereenkomst; hij wordt vastgesteld bij wege van verordeningsbepalingen die worden uitgevaardigd door de Koning, in wiens plaats thans de Vlaamse Executieve en de Waalse Gewestexecutieve optreden.

De aldus voor de Gewestexecutieven voorbehouden bevoegdheid om de huurprijzen van de sociale woningen ge-

heel te bepalen op basis van alle gegevens welke zij daarbij in aanmerking nemen, zou ten onrechte beperkt worden, indien de nationale wetgever met betrekking tot datzelfde onderwerp bepalingen mocht uitvaardigen.

Voor de vaststelling van de huurprijzen van de sociale woningen geldt dus een totaal andere regeling dan die welke op de andere huurovereenkomsten van toepassing is. Voor deze laatste overeenkomsten wordt de huurprijs, zoals bekend is, bepaald bij een contractueel beding. Het is deze laatste regeling — welke die van het gemene recht is — die de wetgever op het oog heeft gehad, door in artikel 2 te verwijzen naar «de contractuele bedingen die voorzien in de aanpassing (van de huur, de cijns, de canon, enz...) aan welke factor ook».

Voor de huurovereenkomsten betreffende de sociale woningen, waarvan de huurprijzen bij verordeningsbepalingen worden vastgesteld, is er geen «contractueel beding» dat in de toepassing van de huurprijzen voorziet. Zoals artikel 2 van de wet is opgevat, kan het geen toepassing vinden op de huurprijzen van de sociale woningen. De door de wet vastgestelde wijze om de gevolgen van een aanpassing van de huurprijzen te verminderen is niet overeen te brengen met de wijze waarop het bedrag van de huurprijzen van sociale woningen wordt bepaald.

I. De wijzigingen in het Burgerlijk Wetboek

A. Duur van de huur

Een huur (een overeenkomst waarbij *tijdelijk* het genot van een zaak beloofd wordt, tegen een prijs) loopt over een termijn die hetzij *bepaald* werd (bv. negen jaar), hetzij *onbepaald* werd gelaten.

8. *Mondeling aangegane overeenkomsten.* Naar de algemene regels bestaat er geen reden om m.b.t. de duur een onderscheid te maken tussen *mondelinge* en *geschreven* huur. Het geschrift vergemakkelijkt wel het bewijs, maar beïnvloedt de wil toch niet. M.a.w. voor een mondelinge huur zou soms een bepaalde, soms een onbepaalde termijn kunnen worden afgesproken. Het B.W. denkt er anders over. Het vermoedt dat partijen in een mondelinge huur zich noodzakelijk, wat de duur betreft, naar het plaatselijk gebruik richten (Cass., 30 april 1981, *Res et Jura Immobilia*, 1982, 9). Dit om onoplosbare discussies in de kiem te smoren. M.a.w.: *een mondelinge huur heeft steeds een bepaalde termijn volgens het B.W.*

Opzegging is vereist, te geven *vóór het verstrijken van die plaatselijk bepaalde termijn*. Volgens een uitspraak van minister Gol tijdens de parlementaire voorbereiding zou dit veranderen voor de huur van een *niet-gemeubileerde woning-hoofdverblijf*. Opzegging kan *op elk ogenblik* gedaan worden, met een opzeggingstermijn van zes of drie maanden. Aldus art. 1758bis (nieuw) B.W..

9. *Opzegging.* Opzegging in de rechtshandeling waarbij één der partijen een einde maakt aan het contract. Het is een middel om het contract eenzijdig te doen ophouden. Het wordt soms gebruikt als pressiemiddel om een huurverhoging te verkrijgen.

Volgens het B.W. is opzegging vereist: a) bij mondelinge huur; b) bij geschreven huur zonder uitdrukkelijk bepaalde termijn.

Volgens de nieuwe wet moet hieraan toegevoegd worden: c) bij geschreven huur met een *bepaalde* termijn van

drie tot twaalf maanden van een *woning-hoofdverblijf*.

10. *Over het recht tot opzegging.* Opzegging is een eenzijdige rechtshandeling. Ze moet door de tegenpartij niet aanvaard worden.

Amendementen van een parlementaire oppositie die een beperkende opsomming gaven van de *redenen waarom* de verhuurder de huurder opzegging kan geven, werden verworpen.

11. *Geschreven huur van onbepaalde duur.* In het contract kunnen partijen enerzijds de duur van hun overeenkomst onbepaald laten, maar anderzijds toch een regeling van de mogelijke eenzijdige opzegging opnemen, met name het ogenblik waarop de opzegging kan geschieden en de in acht te nemen opzeggingstermijn. Zegt het contract hierover niets, dan geldt het vermoeden van art. 1758 B.W. (handelend over een gemeubileerde flat, maar extensief geïnterpreteerd) dat op stilzwijgende wijze een bepaalde duur overeengekomen werd naar de vervaldag van de huurprijs of naar het plaatselijk gebruik⁵.

12. *Geschreven huur met bepaalde duur.* Bevat het contract een uitdrukkelijke tijdsbepaling, dan is er volgens het gemene recht (m.a.w. in de regel) geen moeilijkheid: de huur eindigt *van rechtswege* bij het verstrijken van de bepaalde termijn. Een opzegging is niet vereist.

Hierop bepaalt art. 1758ter B.W. (nieuw) een *uitzondering* voor de huur voor drie tot twaalf maanden van een *niet-gemeubileerde woning-hoofdverblijf*.

13. *Duur van de opzeggingstermijn.* De gegeven opzegging werkt niet dadelijk. De verhuurder die opzegt, moet de huurder immers de tijd gunnen om een ander onderdak te vinden, en de huurder die opzegt, moet de verhuurder de tijd gunnen om een nieuwe huurder te vinden. Opzegging brengt de huur pas ten einde na een redelijke tijd om naar die oplossing te zoeken. Ze doet die termijn slechts lopen. Hoelang? a) in beginsel bepalen partijen zelf de opzeggingstermijn; b) bij gebrek aan overeenkomst beslist *het plaatselijk gebruik*.

Voorbeeld. In het arrondissement Brussel vergt een huur voor één jaar een opzeggingstermijn van drie maanden. Dit betekent dat een huur die naar plaatselijk gebruik op 31 december vervalt, vóór 1 oktober dient te worden opgezegd. Een huur voor drie maanden vergt een opzeggingstermijn van één maand; een voor zeven dagen, een opzeggingstermijn van zeven dagen.

Uit de parlementaire voorbereiding van de nieuwe wet blijkt duidelijk de bedoeling van de wetgever om de verwijzing naar de plaatselijke gebruiken af te schaffen en te komen tot een eenvormig systeem. Een uitzondering hierop blijft bestaan voor de huurovereenkomsten die buiten het toepassingsgebied van de nieuwe regel blijven, namelijk de huurovereenkomsten voor gemeubileerde goederen en voor tweede verblijfplaatsen. Voor die overeenkomsten blijven de kantonnale gebruiken gelden. Wellicht zal hier op de lange duur *desuetudo* optreden.

14. *Stilzwijgende huurverlenging.* Het komt vaak voor dat na het ophouden van het huurcontract de huurder niet-

⁵ Zoals bij mondeling gesloten huren dus. Maar bij geschreven contracten die het zwijgen bewaren over het ogenblik van de opzegging en de duur van de opzeggingstermijn, is het wettelijk vermoeden niet onomstootbaar (eed, bekentenis, bewijs door getuigen als er een begin is van geschreven bewijs).

temin, zonder verzet vanwege de verhuurder, in het bezit blijft. Ook gaat hij voort met het betalen van de huurprijs. Het B.W. interpreteert die toestand als: een nieuwe huur. *Duur van het contract*: plaatselijk gebruik. *Opzeggingstermijn*: plaatselijk gebruik.

Voor de huurovereenkomsten van een *niet-gemeubileerde woning-hoofdverblijf* bepaalt art. 1759, § 2, B.W. (nieuw): *duur*: onbepaalde tijd; *opzeggingstermijn*: drie of zes maanden.

15. *Overzicht van de nieuwe bepalingen over de opzeggingstermijn*. Laten we hier even de definitieve bepalingen over de opzeggingstermijnen voor een *niet-gemeubileerde woning-hoofdverblijf* die in het B.W. ingevoegd worden samenvatten.

1) *Onbepaalde huurtijd*: art. 1758bis (nieuw).

a. Opzegging kan op onverschillig welk ogenblik gegeven worden.

b. Opzegging gegeven door verhuurder: zes maanden opzeggingstermijn; door huurder: drie maanden opzeggingstermijn

c. Op straffe van verlenging (dwingend recht).

d. *Tijdelijke overgangsbepaling*. Die nieuwe opzeggingstermijn geldt voor alle opzeggingen gedaan na 1 januari 1985, maar ook van de *nog lopende* opzeggingstermijnen die eventueel verlengd worden tot 6 of 3 maanden; uitgezonderd de opzeggingen die gedaan worden *vóór 1 november 1984* van huurovereenkomsten met onbepaalde termijn die *verlengd* waren krachtens de overgangsbepaling van de wet Gol 1983.

2) *Bepaalde huurtijd drie tot twaalf maanden*: art. 1758ter (nieuw).

a. Nieuw (en afwijkend van het gemene recht): eindigt niet automatisch door verloop van de termijn. Een opzegging is nodig: *een maand vóór het verstrijken* van de bepaalde termijn.

b. Indien geen opzegging gedaan wordt: verlenging voor een periode die gelijk is aan de eerste. Dit is dwingend recht. Ten tweede male moet dan een opzegging van een maand *vóór* het verstrijken van die termijn gegeven worden. Sommigen denken dat die termijn zes maanden moet bedragen. Hierover vinden we in de voorbereidende teksten het volgende: «Welke opzegtermijn geldt echter aan het einde van de eerste verlenging? Welke termijn is dan wel van toepassing? Volgens het lid is artikel 5, § 1, van toepassing en geldt derhalve een opzegtermijn van zes maanden. In tegenstelling tot wat men misschien op het eerste gezicht zou denken is artikel 5 namelijk niet alleen van toepassing op overeenkomsten van onbepaalde termijn, maar op alle huren waarvoor geen bepaalde tijd is *overeengekomen* (hier is de Franse tekst minder expliciet — 'fixé' zou ook anders kunnen worden uitgelegd — maar het Nederlands laat geen twijfel). Op grond van de hierboven reeds gevolgde redenering valt bij een *door de wet*, en niet *door partijen* vastgestelde 'bepaalde tijd' de huurovereenkomst bijgevolg onder het bepaalde in artikel 5. De commissie sluit zich aan bij deze laatste interpretatie» (Kamer van Volksvertegenwoordigers, 1075 (1984-1985) nr. 21, 46-47).

Deze interpretatie heeft o.i. echter geen zin voor contracten met een bepaalde duur van minder dan zes maanden, want dan zou een opzeggingstermijn in acht moeten worden genomen die langer zou zijn dan de duur van de overeenkomst. O.i. moet art. 1758ter B.W. zo geïnterpreteerd

worden dat een opzeggingstermijn van één maand vereist is wanneer een duur van drie maanden tot één jaar is bepaald, dit wil zeggen: is overeengekomen of bij toepassing van § 2 wettelijk is opgelegd.

c. Voor het geval dat die (tweede mogelijke) opzegging niet gegeven wordt, bepaalt de wet niets. Er gaat dus een nieuwe overeenkomst in voor een *onbepaalde termijn*, deze keer. Er moet een opzegging van zes of drie maanden gegeven worden.

Bij de bespreking van artikel 6 van de Herstelwet (Kamer van Volksvertegenwoordigers 1075 (1984-1985) nr. 21, 46) vinden we hierover een duidelijke stellingname van de commissie: «De minister zet allereerst de misvatting recht als zou een huur van b.v. één jaar, waarvoor geen opzegging wordt gegeven, tot in het oneindige telkens met een jaar worden verlengd. (...) Aangezien in de huidige versie van de tekst omtrent een mogelijke tweede verlenging niets bepaald is, speelt gedurende die verlenging het gemene recht, d.w.z. dat van dan af een huur van onbepaalde termijn ingaat waarop het in artikel 5 van dit ontwerp voorgestelde artikel 1758bis van toepassing is. Deze stelling van de minister wordt door de commissie aanvaard.»

Mocht de letter van de tekst echter die interpretatie niet toelaten, dan zou de rechter nog over de theorie van het rechtsmisbruik beschikken om het *perpetuum mobile* van de huur met bepaalde (korte) termijn te verhinderen.

Het is toch wel spijtig dat de wetgever er niet in slaagt klare teksten op te stellen, en aldus in kiem als het ware de chicane aanmoedigt.

d. *Tijdelijke overgangsbepaling*. Het nieuwe vereiste van een opzegging (van een maand) *vóór* het verstrijken van een bepaalde termijn is niet van toepassing ten eerste op de huurovereenkomsten (met bepaalde termijn) die *vervallen vóór 1 maart 1985* en ten tweede op de huurovereenkomsten (met bepaalde termijn) die *verlengd* werden krachtens de overgangsbepaling van de wet Gol 1983.

B. Het verzoek om verlenging (de zogenaamde «sociale clausule»)⁶.

16. De huur m.b.t. een *woning-verblijf*, vervalt of eindigt door een opzegging; bij aanwezigheid van buitengewone omstandigheden (ziekte, overlijden van een familielid, zwangerschap, verlies van werk, enz.) kan een verzoek om verlenging aan de verhuurder gericht worden, waarover bij niet-akkoord de vrederechter zal beslissen. De verlenging bedraagt *maximum 1 jaar* (verlenging hernieuwbaar bij nieuwe omstandigheden?).

De vrederechter kan ten voordele van de verhuurder een verhoging van de huurprijs toestaan.

Men kent de procedure om de zaak eventueel aan het oordeel van de vrederechter te onderwerpen: verzoekschrift aan de vrederechter met vermelding van datum, identificering van de verzoeker, identificering van een tegenpartij + getuigschrift van woonplaats (te verkrijgen op het gemeentebestuur), korte samenvatting van de middelen en handtekening.

17. *Nieuw*: de verlenging moet worden gevraagd uiterlijk een maand *vóór* de vervaldag, op straffe van nietigheid, in een aangetekende brief aan de verhuurder.

⁶ Cf. de «Socialklausel» uit het Duitse recht.

Na verloop van die vervaldatum kan de huurder geen verzoek tot verlenging meer indienen. Maar er bestaat toch ook nog art. 1244 B.W.: de rechter kan altijd respijtermijnen toekennen.

18. *Nieuw*: de verlenging kan niet worden gevraagd a) aan de erfgenamen (in geval van overlijden van de eigenaar-verhuurder, om geen hinderpalen in de weg te leggen van de verdeling); b) aan de nieuwe eigenaar (in geval van verkoop van het gehuurde huis).

Uitzondering: huurovereenkomsten voor *onbepaalde* duur waarvoor opzegging gedaan wordt meer dan *twee jaar na de verkoop*. Dan kan de verlenging weer gevraagd worden.

II. De tijdelijke bepalingen (1985-1987).

19. *Matiging van huurprijzen*. De voorgestelde regeling vergt twee opeenvolgende berekeningen: a. de gebruikelijke aanpassing van de huurprijs; b. de matiging: van de reeds aangepaste huurprijs wordt een bepaald bedrag afgetrokken.

a. Elk jaar in 1985, 1986 en 1987 (de matigingsperiode) mag de huurprijs aangepast worden zoals elk contract het bepaalt (bv. huurprijs gekoppeld aan de ontwikkeling van de goudprijs).

Voor huur (maar niet voor andere contracten zoals erfpacht, opstal, leasing) van huizen mag echter volgens art. 1728bis B.W. de indexeringsformule op straffe van inkorting de *bovengrens* niet overschrijden die aangegeven wordt door de formule:

$$\frac{\text{basishuurprijs } X^7 \times \text{nieuw } i}{\text{aanvangs } i \text{ (bij het sluiten van de overeenkomst)}}^9 = X^{n8}$$

Vereist is dat in het contract een indexeringsclausule *bedongen* werd. De aanpassing mag slechts *eenmaal* per jaar plaatshebben, ten vroegste op de verjaardag van de *inwerkingtreding*.

b. *Matiging*: de aangepaste huurprijs X^n wordt vermindert met een bedrag Y (2 pct. van het bedrag dat wettelijk eisbaar was in december van het vorige kalenderjaar):

$$Y = \frac{X^{n-1} \times 2}{100}$$

Dit wil zeggen dat, voor de huurovereenkomsten waarop art. 1728 B.W. van toepassing is, vanaf de verjaardag van de inwerkingtreding van de overeenkomst de volgende huurprijs mag worden gevraagd: $X^n - Y$. Anders uitgedrukt:

$$\frac{X \times \text{nieuw } i}{\text{aanvangs } i} - \frac{X^{n-1} \times 2}{100}$$

⁷ Voor alle huurovereenkomsten afgesloten vóór 1 januari 1983: de huurprijs die eisbaar was volgens de tijdelijke wet 1982. Aldus de overgangsbepalingen (art. 10) van de wet Gol 1983.

⁸ Voor de huurovereenkomsten gesloten vóór 1 januari 1981 geschiedt de indexeringsformule meestal op 1 januari (of, als hij nog bekend is, op de verjaardag van de aanpassing volgens de tijdelijke wet van 1982).

⁹ Het aanvangsindexcijfer voor alle huren gesloten vóór 1 januari 1981 is 171,95 op basis 1974-75, 111,65 op basis 1981. Voor de huren gesloten tussen 1.1.1981 en 1.1.1983 is het aanvangscijfer dat van de maand vóór de aanpassing volgens de tijdelijke wet van 1982.

Dat is de «gematigde» geïndexeerde huurprijs voor het daarop volgend jaar, althans tot 31 december 1987.

20. *Indexcijfers der consumptieprijzen*. Men kan overzichtelijke tabellen van de indexcijfers der consumptieprijzen krijgen op het Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel (tel. 02/233 61 11). Men bedenke dat er nog vijf verschillende indexcijfers in omloop zijn. De jongste is op basis 1981. Maar we hebben nog: basis 1974-75, 1971, 1966 en 1953. Men moet er aandacht aan schenken in de indexeringsformule niet twee indexcijfers met een verschillende basis te gebruiken.

Referentie-indexen:

December 1982	111,65
1983	
Januari	113,01
Februari	113,64
Maart	114,05
April	114,41
Mei	115,01
Juni	115,76
Juli	116,87
Augustus	117,98
September	118,80
Oktober	118,82
November	119,42
December	119,64
1984	
Januari	120,76
Februari	121,67
Maart	122,18
April	122,99
Mei	123,26
Juni	123,60
Juli	124,27
Augustus	124,76
September	125,13
Oktober	125,71
November	125,76
December	126,04

21. *Nieuwe huur*. De huurder van een woning-hoofdverblijf die een nieuwe huur sluit met zijn vroeger verhuurder gedurende de matigingsperiode, mag als huurprijs niet meer betalen dan als hoger aangegeven. Er is geen hogere huurprijs mogelijk, maar wel zwaardere voorwaarden (bv. onderhoud).

Voor de nieuwe huurovereenkomsten die met een derde gesloten worden na het vertrek van een voorgaand huurder, heerst een volledige vrijheid.

22. *Eerste uitzondering op de matiging: mogelijke herziening*. De vrederechter kan de aldus berekende huurprijs *herzien*. Die herziening kan verkregen worden indien de partij die ze vraagt bewijst dat die «gematigde aangepaste» huurprijs ten minste 10 pct. hoger (of lager) ligt dan de normale huurwaarde.

De normale huurwaarde mag niet verward worden met de huurprijs. Ze moet beoordeeld worden in samenhang met de vastgoedmarkt en door vergelijking met andere gehuurde goederen uit de buurt. De normale huurwaarde van een goed is de waarde die de doorsnee-huurder ervoor zou bieden.

In de Handelshuurwet wordt voor de driejaarlijkse herziening het bestaan vereist van nieuwe omstandigheden,

d.w.z. objectieve feiten die niet bestonden bij het bedingen van de huurprijs. Dit wordt echter niet vereist door de sociale Herstelwet. Er kan een verkeerde waardering geschied zijn bij de vaststelling van de huurprijs, toen het contract gesloten werd. De huurwaarde kan ook verhogen door:

- de uitvoering van onderhoudswerkzaamheden door de verhuurder;
- quid met de verbeteringswerken die door de huurder zijn uitgevoerd?
- quid met (extrinsieke) wegenwerken die de waarde van de woning doen stijgen?

Opgelet! Deze bepaling wordt niet in het B.W. opgenomen. Ze geldt slechts voor de matigingsperiode.

23. *Tweede uitzondering op de matiging: handelshuurherziening of hernieuwing.* De handelshuur valt in het toepassingsgebied van de matigingsbepalingen. Die matiging hoeft echter niet bij een driejaarlijkse herziening door de vrederechter van een handelshuur, of bij een hernieuwing ervan.

Men weet dat bij het aangaan van een handelshuur het de partijen volledig vrij staat de prijs te bedingen. Bij de hernieuwing van de overeenkomst blijven de partijen eveneens vrij in het bedingen van de prijs, maar als ze het niet eens worden zal de rechter de prijs vaststellen. Gedurende de loop van de overeenkomst, de aanvankelijke zowel als de hernieuwde, kan in zekere omstandigheden om de drie jaar tot herziening van de huurprijs overgegaan worden. Er is namelijk alleen herziening van de huurprijs mogelijk indien objectieve wijzigingen zijn opgetreden die de normale huurwaarde beïnvloeden. De normale huurwaarde moet ten gevolge van nieuwe objectieve omstandigheden ten minste met 15 pct. verhoogd of verlaagd zijn. Het recht op herziening is een zelfstandige vordering in de loop van de huur. Het mechanisme is geheel anders voor de bepaling van de huurprijs bij de hernieuwing.

De rechter moet dus geen rekening houden met de matigingsbepalingen wanneer hij in de loop van 1985, 1986 en 1987 bij vonnis de herziene huurprijs bepaalt voor de drie daaropvolgende jaren, of de nieuwe huurprijs bij hernieuwing van de huur in beginsel voor de negen daaropvolgende jaren.

24. *Op welke huurovereenkomsten is die matiging van toepassing?* In het toepassingsgebied van de matigingsbepalingen herkent men letterlijk dat van de tijdelijke huurwet van 30 december 1982. Die bepalingen zijn dus van toepassing:

- a. op alle overeenkomsten waarbij tijdelijk het genot afgestaan wordt onder bezwarende titel, huurovereenkomsten, leasingovereenkomsten, overeenkomsten tot vestiging van erfpacht, overeenkomsten tot toekenning van een recht van opstal, handelshuurovereenkomsten;
- echter *niet* op pachtovereenkomsten noch op overeenkomsten waarbij een jacht- of visrecht verhuurd wordt;
- m.b.t. (gedeelte van) *onroerende* goederen;
- *dienstig* voor: bewoning (ook secundaire verblijfplaatsen, seizoenhuur, huur tijdens het week-end), industriële doeleinden, commerciële doeleinden, administratieve

doeleinden, professionele doeleinden (vrije beroepen en ambachten);

- b. eveneens op de aanhorigheden (zoals een garage);
- c. eveneens op de *roerende* goederen in het gebouw.

De opsomming van de mogelijke bestemmingen moet beperkend worden opgevat wegens het karakter van uitzonderingswetgeving. Hierbij kan het voorbeeld worden aangehaald van een persoon die, zelf eigenaar zijnde van een woning, voor particuliere, niet commerciële doeleinden een garage huurt om zijn wagen in te stallen. Men kan niet van een aanhorigheid spreken, omdat er geen hoofdzaak wordt gehuurd. De bepalingen over de matiging lijken hierop niet van toepassing te zijn.

Wellicht kan de aandacht erop gevestigd worden dat het toepassingsgebied van de matigingsbepalingen ruimer is dan dat van artikel 1728*bis* B.W. over de indexering van de huurprijzen.

25. De matiging hoeft *niet* wanneer zowel huurder als verhuurder rechtspersonen zijn. Toepassingen: P.V.B.A.; N.V.; vastgoedmaatschappijen; eenmansonderneming (hierover is een wetsontwerp hangende); maatschappijen voor sociale huisvesting; V.Z.W.; gemeente, provincie, Staat, gewest; O.C.M.W.; kerkfabriek.

Indien dergelijke entiteiten huren van een ander rechtspersoon, genieten ze het voordeel van de matiging niet.

Ratio legis: de opbrengst van de matiging, die om redenen van verdelende rechtvaardigheid precies dezelfde is als die waaraan de andere inkomsten onderworpen zijn, gaat in het geval van de huurinkomsten echter *niet* naar de schatkist. De huurder profiteert ervan. De senaatscommissie van Justitie heeft besloten de tussen rechtspersonen aangegane overeenkomsten van het toepassingsgebied uit te sluiten. Ze vond het immers niet opportuun de huurprijsmatiging toe te passen op vennootschappen die in het kader van investeringsovereenkomsten huren van een publiekrechtelijke rechtspersonen, bv. een gemeente. Die huurder verdient m.a.w. geen matiging. De achtbare senatoren dachten aan financiële giganten die slechts op winst uit zijn.

Maar in tal van gevallen is die bepaling niet gerechtvaardigd. Zo kan de verhuurder een vastgoedmaatschappij zijn en de huurder-kleinhandelaar een gezinsbedrijf, opgericht in de vorm van een P.V.B.A. Een P.V.B.A. die daarentegen van een natuurlijke persoon huurt, kan het voordeel van de matiging wel inroepen.

26. Koppeling van de maatregelen inzake *loonmatiging* en *huurmatiging* (art. 3). Indien de Koning in de onmiddellijke toekomst (1986-1987) de maatregelen inzake loonmatiging wijzigt, dan moet Hij hetzelfde doen voor de huren. De regeling inzake huurovereenkomsten vormt immers het equivalent van de niet-indexering van de lonen en wedden ten belope van 2 % en van de overeenkomstige matiging van de zelfstandigen.

J.H. HERBOTS

BIJZONDERE VRAAGSTUKKEN INZAKE HET OVERLEG TUSSEN DE GEMEENTE EN HET O.C.M.W.

De praktische toepassing van de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake het overleg heeft heel wat vragen in het leven geroepen. In deze bijdrage zal aandacht besteed worden aan een aantal problemen, die ons bij het opmaken van een referaat voor de Provinciale Vormings- en Ontmoetingsdagen voor de O.C.M.W.-mandatarissen onledig hebben gehouden¹.

1. De samenstelling van het overlegcomité

De juiste samenstelling van het overlegcomité in het algemeen, en van de afvaardiging van het O.C.M.W. in het bijzonder, heeft wegens de gebrekkige redactie van art. 2 van het K.B. van 16 mei 1984², dat de samenstelling van het overlegcomité regelt, aanleiding gegeven tot een belangrijk probleem³. De verwarring die heerste bij de interpretatie van dit art. 2, wordt nog in de hand gewerkt door twee tegenstrijdige antwoorden van de staatssecretaris voor Volksgezondheid en Leefmilieu op desbetreffende parlementaire vragen.

Het probleem kan als volgt worden samengevat. Art. 2, eerste lid, van het K.B. van 16 mei 1984 tot bepaling van de voorwaarden en modaliteiten van het overleg bedoeld door art. 26, § 2, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, bepaalt dat bij ontstentenis van een vast bureau — dat, zo de raad er wel een heeft opgericht, de vertegenwoordiger is van het O.C.M.W. in het overlegcomité — de raad voor maatschappelijk welzijn uit zijn midden een afvaardiging aanwijst volgens de regels bepaald bij art. 27, § 3, van de wet voor de verkiezing van de leden van het vast bureau. Een tweede lid van art. 2 voegt daaraan toe dat de afvaardiging uit ten minste drie leden wordt samengesteld. Dit tweede lid heeft aanleiding gegeven tot twee uiteenlopende interpretaties.

Volgens een eerste, maximalistische, interpretatie zou de raad voor maatschappelijk welzijn zijn afvaardiging volkomen vrij kunnen samenstellen als deze maar ten minste drie leden telt.

Een tweede, minimalistische, interpretatie houdt staande dat de raad alle regels van art. 27, § 3, van de wet, moet toepassen, ook die welke de getalsterkte en de samenstelling in het algemeen regelen. Dat met andere woorden voor een raad met 9 leden, de afvaardiging uit 3 leden bestaat, dat ze voor een raad met 11 of 13 leden 4 leden groot is en dat ze voor een raad met 15 leden 5 leden telt.

Het antwoord van de staatssecretaris voor Volksgezondheid en Leefmilieu op een eerste vraag dienaangaande be-

vestigde de minimalistische visie⁴. Het stelt o.a. dat «de afvaardiging samengesteld voor het overleg door een raad voor maatschappelijk welzijn die 9 leden telt niet meer dan 3 leden (mag) tellen».

Het antwoord op een nieuwe vraag omtrent hetzelfde onderwerp luidt daarentegen: «Voornoemd art. 2 verwijst niet naar de manier van samenstellen van het vast bureau, doch alleen en expliciet naar de regels voor de 'verkiezing' van de leden van dit bureau. De leden van de afvaardiging worden derhalve bij geheime stemming in één enkele stemronde aangewezen, waarbij elk raadslid over één stem beschikt. Bij staking van stemmen is de oudste kandidaat verkozen. Wat de samenstelling van deze afvaardiging betreft, heeft art. 2, tweede lid, van voormeld besluit de raad voor maatschappelijk welzijn een zo ruim mogelijke vrijheid gelaten inzake het aantal leden, behoudens de clausulering van ten minste 3 leden»⁵.

Naar onze mening blijft de minimalistische interpretatie de enige juiste. Een viertal argumenten pleiten voor deze opvatting⁶.

In de eerste plaats houdt het herziene standpunt van de staatssecretaris in dat, aangezien in art. 2 niet naar de manier van samenstellen verwezen zou worden, de voorzitter van de raad niet van rechtswege lid van het overlegcomité zou zijn. Deze interpretatie is in flagrante tegenspraak met de overige bepalingen van het K.B. van 16 mei 1984, die er niet de minste twijfel over laten bestaan dat de voorzitter wel degelijk deel uitmaakt van die afvaardiging. Zo de voorzitter immers niet van rechtswege lid zou zijn — een regel die duidelijk de samenstelling van de afvaardiging raakt — dan zou het zelfs mogelijk zijn dat de voorzitter niet eens verkozen wordt tot lid van de afvaardiging. Het is duidelijk dat uit dit alles moet worden besloten dat art. 2 wel degelijk ook de samenstelling van het vast bureau beoogt.

Het tweede argument, dat een tekstargument is, vergt een uitgebreider onderzoek van de tekst van respectievelijk art. 27, § 3, van de wet en art. 2 van het K.B. van 16 mei 1984. De twee teksten luiden als volgt:

«Art. 27, § 3. Het vast bureau telt, met inbegrip van zijn voorzitter:

- 3 leden voor een raad van 9 leden;
- 4 leden voor een raad van 11 of 13 leden;
- 5 leden voor een raad van 15 leden;
- 6 leden voor een raad van 17 of 19 leden.

Voor elk bijzonder comité wordt het aantal leden door de raad bepaald.

De voorzitter van de raad is van rechtswege en met beaardslagende stem voorzitter van het vast bureau en van de

¹ Zie ons referaat «Het overleg tussen de gemeente en het O.C.M.W. — Institutioneel kader en theoretische beschouwingen». *Documentatiemap Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten*, Brussel, januari 1985.

² B.S., 31 mei 1984, p. 7981.

³ Zie voor een algemene bespreking van de samenstelling van het overlegcomité, onze studie «Beschouwingen rond het overleg tussen de gemeente en het O.C.M.W.», *T.B.P.*, 1984, nr. 5, 381.

⁴ *Parl. Vr. en Antw., Kamer*, 1983-84, nr. 47/535, p. 4239 (Vr. nr. 195 Bril).

⁵ *Parl. Vr. en Antw., Senaat*, 1984-85, nr. 11/56, p. 448 (Vr. nr. 8 Egemeers).

⁶ De vraag Egemeers heeft ons ertoe gebracht onze argumenten te actualiseren t.o.v. de argumenten ontwikkeld in voormeld referaat.

bijzondere comités. De bijzondere comités duiden onder hun leden een ondervoorzitter aan.

De leden van het vast bureau en de leden van elk bijzonder comité worden, met uitzondering van de voorzitter, bij geheime stemming en in één enkele stemronde aangewezen, waarbij elk raadslid over één stem beschikt. Bij staking van stemmen is de oudste kandidaat in jaren verkozen.

Behoudens in geval van ontslag of verlies van het mandaat van raadslid, zijn de leden van het vast bureau en de leden van de bijzondere comités aangeduid voor de bestaansduur van het bureau of het comité waarvan zij lid zijn.»

en

«Art. 2. Bij ontstentenis van een vast bureau, duidt de raad voor maatschappelijk welzijn, met het oog op de samenstelling van het overlegcomité, uit zijn midden een afvaardiging aan volgens de regels bepaald bij artikel 27, § 3, van de wet, voor de verkiezing van de leden van het vast bureau.

Deze afvaardiging wordt samengesteld uit ten minste drie leden.»

Art. 2 van het voormelde besluit heeft het dus over «de regels bepaald bij art. 27, § 3, van de wet, voor de verkiezing van de leden van het vast bureau». Indien nu werkelijk alleen die regels bedoeld werden die de verkiezing in enge zin, de zin uiteengezet in het bestreden antwoord, regelen, dan zou o.i. de navolgende formulering gebruikt moeten zijn: «Bij ontstentenis van een vast bureau duidt de raad uit zijn midden een afvaardiging aan volgens de regels bepaald bij art. 2, § 3, van de wet, voor de verkiezing van de leden van het vast bureau en van elk bijzonder comité.» Bij deze formulering zou er geen twijfel kunnen bestaan: enkel de regels voor de verkiezing — in enge zin — zouden van toepassing geweest zijn, aangezien de regels voor de verkiezing, in enge zin, blijken de tekst van art. 27, § 3, vierde lid, in werkelijkheid slaan zowel op het vast bureau als op elk afzonderlijk comité. Nu is art. 2 zo niet geformuleerd. Art. 2 heeft het integendeel uitsluitend over de regels voor de verkiezing van het vast bureau, daarbij geen gewag makend van de bijzondere comités. Hieruit volgt o.i. dat juist die regels — alle regels — van art. 27, § 3, in aanmerking moeten worden genomen, die — ook of alléén — verband houden met het vast bureau. Dat met andere woorden, uit art. 27, § 3, van de wet precies al die regels moeten worden toegepast die vorm geven aan het vast bureau, niet alleen wat betreft de wijze waarop de leden ervan worden aangewezen — regels die ook gelden voor de bijzondere comités, waarvoor trouwens het aantal leden wél vrij kan worden bepaald — maar ook wat betreft de samenstelling van het vast bureau — regels die de bijzondere comités niet raken.

Een derde argument is dat van de eenvormigheid. Een van de doelstellingen van het K.B. nr. 244 was het bereiken van een grotere eenvormigheid bij de toepassing van de diverse wetbepalingen. Zou het in redelijkheid te verantwoorden zijn dat een uitvoeringsbesluit de door de wet nagestreefde eenvormigheid op losse schroeven zet? In het licht van de maximalistische interpretatie zou de ene raad voor maatschappelijk welzijn van negen leden bijvoorbeeld drie leden kunnen aanwijzen, een andere raad van eveneens negen leden vier leden en nog een andere vijf leden. De eenvormigheid is duidelijk ver te zoeken als men de maximalistische visie aanhoudt.

Een vierde en laatste argument is dat van het beginsel dat zegt dat een rechtsregel zo moet worden uitgelegd dat hij in elk der beoogde afzonderlijke gevallen toegepast kan worden.

Indien de raad voor maatschappelijk welzijn naar eigen goeddunken de grootte van haar afvaardiging zou kunnen bepalen, kunnen er onoplosbare problemen rijzen. Stel dat de raad beslist zes leden in het overlegcomité af te vaardigen in een gemeente waar het college van burgemeester en schepenen slechts vijf leden telt. De pariteit, die vereist wordt aangaande de samenstelling van het overlegcomité kan dan nooit bereikt worden. De maximalistische interpretatie is dus niet steeds te verzoenen met een behoorlijke toepassing van de geldende bepalingen, de minimalistische daarentegen wel.

De conclusie is dus dat het tweede lid van art. 2 een overbodige en misleidende zinsnede is, die ondanks dat alles toch niet in tegenspraak is met het eerste lid van art. 2. Een vast bureau bestaat immers uit minstens drie leden.

Art. 2 van het K.B. moet dus zo worden uitgelegd dat alle regels van art. 27, § 3, van toepassing zijn. De afvaardiging telt dus evenveel leden als het eigen vast bureau. De leden van de afvaardiging worden derhalve (zie supra), met uitzondering van de voorzitter die van rechtswege lid is, bij geheime stemming en in één stemronde aangewezen, waarbij elk raadslid over een stem beschikt. Bij staking van stemmen is de oudste kandidaat verkozen. De leden van de afvaardiging zijn aangesteld voor de bestaansduur van het overlegcomité, behoudens in geval van ontslag of verlies van het mandaat van raadslid (art. 27, § 3, vierde lid).

De bestaansduur van het overlegcomité loopt o.i. vanaf de eerste aanwijzing van de afvaardiging, ter uitvoering van het K.B. van 16 mei 1984, tot aan de gehele vernieuwing van de raad.

2. De bevoegdheid van het overlegcomité

Nopens de bevoegdheid van het overlegcomité is onzekerheid gerezen aangaande het feit of het overlegcomité werkelijk adviezen verstrekt of kan verstrekken.

Door sommigen wordt beweerd dat de wet ter zake gehuld is in stilzwijgen en dat enkel wordt gestipuleerd dat de in art. 26bis van de wet opgesomde aangelegenheden aan het overlegcomité worden voorgelegd, zonder meer. Het overlegcomité heeft volgens deze opvatting geen enkele bevoegdheid⁷.

Wij kunnen met een dergelijke zienswijze geenszins instemmen. Het overlegcomité brengt o.i. wel degelijk advies uit over de in art. 26bis opgesomde aangelegenheden.

Wat is de bedoeling geweest van de wetswijzigingen doorgevoerd middels het K.B. nr. 244 van 31 december 1983? Het is klaar dat een vergroot impact van de gemeente op het O.C.M.W. werd nagestreefd: enerzijds door het overleg, waarin reeds was voorzien, maar dat vaak dode letter bleef, als verplichting op te leggen en anderzijds door het college van burgemeester en schepenen een schorsingsbevoegdheid te verlenen aangaande O.C.M.W.-beslissingen

⁷ Behoudens natuurlijk de beslissingsbevoegdheid inzake zijn interne werking. Zie daarover onze in voetnoot 2 vermelde studie.

met een financiële weerslag⁸. De opzet van het overleg, dat plaatsheeft in een paritair samengesteld overlegcomité, kan omschreven worden als het bereiken van een consensus tussen de gemeenteoverheid en het O.C.M.W. over O.C.M.W.-beslissingen met financiële weerslag, vooraleer die beslissingen werkelijk genomen worden. Het verslag aan de Koning bij het K.B. nr. 244⁹ zegt daarover dat «de beslissingen die het voorwerp geweest zijn van het overleg, geen aanleiding moeten geven tot schorsing door het college van burgemeester en schepenen, tenzij er geen akkoord werd bereikt of die beslissing afwijkt van het bereikte akkoord»¹⁰⁻¹¹.

Het oogmerk van het verplicht overleg is dus het bereiken van een consensus. De consensus bereikt in het overlegcomité vindt zijn neerslag in een standpunt of anders gezegd in een conclusie. Zowel het begrip «standpunt» als het begrip «conclusie» worden gehanteerd in het verslag aan de Koning en het advies van de Raad van State. Het verslag aan de Koning luidt als volgt: «Het laatste lid heeft tot doel de voogdijoverheid in te lichten over het standpunt van het overlegcomité»¹². Het advies van de Raad van State heeft het over: «De conclusies waartoe het overlegcomité komt...»¹³.

Het is derhalve duidelijk dat, normaliter, het overlegcomité als geheel een standpunt inneemt of tot een conclusie komt. Dit standpunt of deze conclusie wordt geconcretiseerd in de vorm van een advies. Wat noopt ons ertoe dit te besluiten?

In de eerste plaats zegt de Raad van State dat «de conclusies waartoe het overlegcomité komt, enkel de waarde van een advies kunnen hebben»¹⁴.

In de tweede plaats gebruikt het verslag aan de Koning de volgende formulering: «Het verplicht overleg gaat over beslissingen die een weerslag kunnen hebben op de gemeentefinanciën; om die reden is het normaal dat de gemeenteoverheid advies kan geven...»¹⁵.

Welnu, als het overlegcomité een standpunt inneemt of tot een conclusie komt en deze, zoals hiervoren is aangegeven, het advies van de gemeenteoverheid kunnen weerspiegelen en als deze bovendien ook nog de waarde hebben van een advies, verzet er zich dan iets tegen dat dit standpunt of deze conclusie van het overlegcomité, werkelijk als een advies wordt beschouwd? Is het, anders gezegd, dan niet meer dan logisch te besluiten dat het overlegcomité wel degelijk tot taak heeft advies te verstrekken over de in art. 26bis opgesomde aangelegenheden¹⁶?

⁸ Verslag aan de Koning, B.S., 25 januari 1984, p. 1026.

⁹ B.S., 25 januari 1984, p. 1029.

¹⁰ Hieruit kan worden afgeleid dat het overleg een louter voorbereidend karakter heeft.

¹¹ Het college kan immers, luidens art. 111, elke beslissing van het O.C.M.W. die de financiële belangen van de gemeente schaadt, schorsen.

¹² B.S., 25 januari 1984, p. 1027.

¹³ B.S., 25 januari 1984, p. 1031.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ B.S., 25 januari 1984, p. 1027.

¹⁶ Over het overlegcomité wordt in het antwoord op voormelde vraag Egelmieers gezegd dat het «een louter adviserende bevoegdheid heeft».

Wat gebeurt er als er in het overlegcomité geen overeenstemming bereikt kan worden?

Komt het in het overlegcomité niet tot een akkoord, dan kan het overlegcomité in zijn geheel geen standpunt innemen.

De vraag die vooraf moet beantwoord worden is of het in het overlegcomité tot een daadwerkelijke stemming kan komen.

Wij zijn van mening dat er in het comité inderdaad eventueel moet worden gestemd. Wij menen hierboven te hebben aangetoond dat het overlegcomité als opdracht heeft advies te verstrekken over een aantal aangelegenheden. Het overlegcomité kan zich dan ook niet van die taak ontdoen, zelfs niet bij gebrek aan een consensus. Het overlegcomité kan zich in dit specifieke geval slechts behoorlijk van zijn opdracht kwijten wanneer het tot een stemming komt. Bij een dergelijke stemming kunnen zich twee mogelijkheden voordoen.

Een eerste mogelijkheid is dat er een meerderheid wordt bereikt aangaande een bepaald advies. Er is dan geen noemenswaardig probleem: het overlegcomité heeft dan, bij gebrek aan overeenstemming, een niet-eenparig advies uitgebracht. Dit advies wordt dan als dusdanig in de notulen vermeld¹⁷.

Het is ook mogelijk dat het tot een staking van stemmen komt. In dit geval kan het overlegcomité werkelijk geen advies uitbrengen, niet omdat het niet alle middelen daartoe heeft uitgeput, maar omdat het daartoe, wegens de bijzondere omstandigheden, niet in staat was.

Wanneer het overlegcomité geen advies kan verstrekken, dan betekent dat niet dat er een patsituatie ontstaan is. Het bevoegde orgaan van het O.C.M.W. kan dan ongetwijfeld een beslissing nemen. Deze beslissing is dan uiteraard onderworpen aan alle vormen van toezicht georganiseerd door de wet. Het college van burgemeester en schepenen kan eventueel van zijn schorsingsrecht gebruik maken, maar ook de andere toezichthoudende overheden kunnen in voorkomend geval optreden en zich daarbij onder meer laten inspireren door de notulen van het overlegcomité, waaruit het gebrek aan consensus zal blijken¹⁸.

3. De aan het overleg onderworpen aangelegenheden

3.1. *Het ontwerp van begroting.* Art. 26bis, § 1, van de wet van 8 juli 1976 bepaalt dat het ontwerp van begroting van het O.C.M.W. alsook van de O.C.M.W.-ziekenhuizen, voorgelegd moeten worden aan het overlegcomité. Deze bepaling heeft aanleiding gegeven tot problemen bij zijn praktische toepassing: het blijkt niet duidelijk te zijn wat bedoeld wordt met het begrip «ontwerp van begroting». Sommigen menen dat een onderscheid moet worden ge-

¹⁷ Over de juiste inhoud van de notulen raadplege men: *Gemeenterecht, Permanente Commentaar*, U.G.A., Heule, nrs. 121.61 e.v. Daarin wordt erop gewezen dat de notulen o.a. moeten vermelden: de volledige tekst van alle genomen besluiten, met inbegrip van de motivering.

¹⁸ De notulen van het overlegcomité worden immers, samen met het voorstel dat aan het comité werd voorgelegd, bij de beslissing gevoegd, wanneer deze aan de toezichthoudende overheid wordt toegestuurd (art. 26bis §3).

maakt tussen het voorontwerp van begroting dat wordt opgemaakt door de secretaris (art. 45, zesde lid) en het ontwerp van begroting dat voorgelegd wordt aan het overlegcomité. Volgens deze visie, die uitsluitend gebaseerd is op het verschil in woordgebruik, maakt de secretaris het voorontwerp van begroting op, bespreekt de raad voor maatschappelijk welzijn dit voorontwerp voorlopig, wordt dit voorontwerp daardoor een ontwerp en wordt dit ontwerp aan het overlegcomité voorgelegd. Wij zijn van oordeel dat een dergelijke werkwijze niet onderschreven kan worden. Het is o.i. onjuist, alleen op basis van het verschil in gebruikte termen, te veronderstellen dat er een bijkomende stap in de reeds omslachtige procedure ingepast moet worden. Dat deze hypothese volkomen onterecht is blijkt duidelijk uit het lezen van art. 88, § 3, van de wet. Dit artikel wil dat «het ontwerp van begroting of van begrotingswijziging» door het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn aan ieder raadslid wordt besteld ten minste zeven dagen voor de dag van de vergadering waarop het besproken zal worden. Ook hier is er eenvoudigweg sprake van «het ontwerp van begroting». Dit artikel 88, § 3, is nooit gewijzigd, evenmin als art. 45, zesde lid. Beide artikelen bestaan naast elkaar vanaf de inwerkingtreding van de wet van 8 juli 1976, dus vooraleer het art. 26bis werd ingevoerd door het K.B. nr. 244.

De logische gevolgtrekking luidt dus dat de secretaris het voorontwerp van begroting opmaakt en dat het dit voorontwerp is dat als ontwerp van begroting aan de raadsleden wordt besteld.

Dat door het K.B. nr. 244 hier een stap, één enkele slechts, is tussengevoegd, verandert niets aan deze redenering. De secretaris maakt derhalve het voorontwerp van begroting op, dit voorontwerp wordt als ontwerp aan het overleg onderworpen en dit ontwerp, waarover al dan niet

een consensus is bereikt in het overlegcomité, wordt dan zeven vrije dagen voor de dag van de vergadering aan de raadsleden besteld.

3.2. *Tewerkstelling in kader van art. 60, § 7. Art. 26bis, § 2, 3°, bepaalt dat aan het overleg onderworpen is «de aanstelling van bijkomend personeel, behalve in gevallen van hoogdringendheid, zoals bepaald in art. 56, § 1».*

De vraag rijst of de verplichting tot overleg ook geldt met betrekking tot de tewerkstelling waarvan sprake in art. 60, § 7, van de wet.

Wij menen dat hierop ontkennend moet worden geantwoord. De tewerkstelling in het kader van art. 60, § 7, is een vorm van rechtstreekse individuele dienstverlening met een uitgesproken preventief karakter, die verhindert dat de betrokkene vroeg of laat ten laste van het centrum valt. Daar het verzekeren van deze vorm van individuele dienstverlening tot de uitsluitende bevoegdheid van het O.C.M.W. behoort (art. 1) en het O.C.M.W. dienaangaande over een discretionaire bevoegdheid beschikt, kan de uitoefening van deze bevoegdheid o.i. niet afhankelijk gemaakt worden van het overleg. Bovendien gaat het in deze gevallen om tewerkstelling die in de tijd beperkt is en waarvan de financiële weerslag derhalve weinig omvangrijk is, mede omdat hierdoor wordt voorkomen dat aan de betrokkene later andere vormen van dienstverlening moeten worden verzekerd. Verder gaat het ook niet op dat aan het strikt vertrouwelijk karakter van de individuele maatschappelijke dienstverlening zou worden geraakt door een eventuele overlegprocedure. Op de overlegvergadering zouden er ongetwijfeld zaken aan bod komen die de wettelijk gewaarborgde geheimhouding te kort doen.

Johan DHONDT

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 27 JANUARI 1984

Voorzitter-rapporteur: de h. Janssens

Advocaat-generaal: de h. D'hoore

Advocaten: mrs. De Gryse en Houtekier

Pacht — Bloemisterij — Pachtprijs.

Wanneer de rechter vaststelt dat de verpachte gronden van een bloemisterij een belangrijke infrastructuur hebben voor onder meer irrigatie en besproeiing, die bij gewone landbouwgronden totaal ontbreekt, dat de gronden in die bloemisterij niet gelijk te stellen zijn met de gewone landbouwgronden en dat aan die gronden veel meer zorg en behandeling dient te worden besteed, kan daaruit wettig afleiden dat de gronden van de onderwerpelijke bloemisterij geen landbouwgronden zijn als bedoeld bij het K.B. van 13 maart 1970, waarvoor de provinciale pachtprizencommissie een coëfficiënt heeft vastgesteld, en dat bij ontsten-

tenis van vastgesteld coëfficiënt geen beperking van de pachtprijs op die gronden kan worden toegepast.

S. en B. t/ Van de C.

Gelet op het bestreden vonnis, op 23 juni 1982 in hoger beroep door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 2, 3, 5 van de wet tot beperking van de pachtprizen vervat in artikel III van de wet van 4 november 1969 tot wijziging van de pachtwetgeving en van de wetgeving betreffende het recht van voorkoop ten gunste van de huurders van landeigendommen, en 14 van het koninklijk besluit van 13 maart 1970 betreffende de provinciale pachtprizencommissies,

doordat het bestreden vonnis, na met de eerste rechter vastgesteld te hebben dat de partijen het erover eens zijn dat het ter zake om een landpacht ging en dat het inderdaad ook zo was, de door de eisers ingestelde vordering tot terugbetaling van — volgens hen — te veel betaalde pacht

als ongegrond afwijst op grond: dat een bloemisterij, zowel wat de grond als de gebouwen, inzonderheid de serren betreft een uitzondering is waarop de landpachtprijsbeperkende wetsbepalingen niet van toepassing zijn; dat de grond in een bloemisterij niet gelijk te stellen is met de gewone landbouwgronden bedoeld in titel III van de wet van 4 november 1969 en waarop de werkzaamheden van de pachtprijzencommissies moeten slaan; dat eerstgenoemde (grond) immers veel meer zorg en behandeling en bovendien infrastructuur vergt voor onder meer irrigatie en/of besproeiing die totaal ontbreekt bij gewone landbouwgronden; dat wanneer de pachtprijzencommissies geen coëfficiënten bepalen voor bloemisterijgronden dit niet te beschouwen is als een onwettige beperking in de uitvoering van de wet vanwege de uitvoerende macht; dat dezelfde redenering geldt voor de gebouwen van een bloemisterij, inzonderheid de serren; dat deze ook niet gelijk te stellen zijn met de gebouwen van een gewoon landbouwbedrijf waarvoor de pachtprijs niet hoger mag zijn dan het kadastraal inkomen vermeerderd met 1/3 of vanaf mei 1980 met 2/3; dat eerstgenoemde ook weer veel meer investering en onderhoud vergt onder meer wat betreft beglazing, irrigatie en besproeiing en niet in het minst verwarming; dat in een bloemisterij grond en serren trouwens als een geheel zijn te beschouwen waarbij de uitrusting (bv. irrigatie- en besproeiingsinstallatie) voor de beide dienstig is; dat het onjuist is te beweren dat de geïnvesteerde waarde volkomen weerspiegeld wordt in het kadastraal inkomen en de coëfficiëntenregel of de regel van vermeerdering met 1/3 of 2/3 derhalve gewoon zou kunnen worden gevolgd; dat alleen voor het woonhuis de vergelijking bloemisterij/hoeve nog zou kunnen opgaan en dan nog, want doorgaans zijn de woningen op een bloemisterij van een andere allure dan hoevewoningen; dat hier echter de regel geldt dat, zowel in het ene als in het andere geval, het woonhuis slechts een accessorium is dat de hoofdregel moet volgen geldend voor het bedrijf,

terwijl, eerste onderdeel, krachtens artikel 2 van de wet tot beperking van de pachtprijzen, vervat in artikel III van de wet van 4 november 1969 tot wijziging van de pachtwetgeving en van de wetgeving betreffende het recht van voorkoop ten gunste van de huurders van landeigendommen, de maximaal toegelaten pachtprijzen voor de in pacht gegeven gronden overeenstemmen met hun kadastraal inkomen waarop een door de provinciale pachtprijzencommissies vastgestelde coëfficiënt wordt toegepast, en, krachtens artikel 5 van dezelfde wet, de pachtprijzen die het wettelijk bedrag overschrijden, aan de pachter, op zijn verzoek, worden terugbetaald; de «in pacht gegeven gronden» waarop, krachtens artikel 2, § 1, van bovenvermelde wet, de prijsbeperking toepasselijk is, in de regel de gronden zijn die het voorwerp uitmaken van pacht in de zin van artikel 1, § 1, 1, van de bovenvermelde wet van 4 november 1969, vormend afdeling III van hoofdstuk II van titel VIII van boek III van het Burgerlijk Wetboek; niets toelaat de «grond» in een bloemisterij, waarvan door het bestreden vonnis aanvaard is dat zij het voorwerp vormt van een «landpacht», uit te sluiten uit het toepassingsgebied van de pachtprijsbeperkende bepalingen uit de wet van 4 november 1969; daaraan geen afbreuk doet het feit dat artikel 1 van het koninklijk besluit van 13 maart 1970 betreffende de provinciale pachtprijzencommissies — in tegenstelling tot

artikel 2, § 1, van bovenvermelde wet tot beperking van de pachtprijzen — slechts spreekt over «landbouwgronden» en «weiden», noch het feit dat de bekendmaking, gedaan ter uitvoering van artikel 2, § 4, van voormelde wet tot beperking van de pachtprijzen en van artikel 14 van het koninklijk besluit van 13 maart 1970 betreffende de provinciale pachtprijzencommissies, verschenen in het Belgisch Staatsblad op 18 september 1970, voor de coëfficiënten slechts de rubrieken «landbouwgronden» en «weiden» vermeldt, te meer nu de latere «bekendmaking» ter uitvoering van dezelfde genoemde wetsbepalingen, verschenen in het Belgisch Staatsblad van 18 september 1975, blijkbaar om alle misverstanden uit de weg te ruimen, zich beperkt tot het vaststellen van «algemene» coëfficiënten zonder aanduiding van specifieke rubrieken; zodat het bestreden vonnis, door de prijsbeperkende bepalingen van de Pachtwet van 4 november 1969 niet toepasselijk te verklaren op de grond van een bloemisterij die het voorwerp uitmaakt van pacht in de zin van artikel 1 van de Pachtwet, en te oordelen dat de door de pachtprijzencommissies ter uitvoering van artikel 2 van de wet tot beperking van de pachtprijzen en van artikel 14 van het koninklijk besluit van 13 maart 1970 betreffende de provinciale pachtprijzencommissies vastgestelde maximumcoëfficiënten niet toepasselijk zijn op dergelijke bloemisterijgronden, en om die redenen de door de eisers ingestelde vordering tot terugbetaling ongegrond te verklaren, de artikelen 2, 3 en 5 van de wet tot beperking van de pachtprijzen, vervat in artikel III van de wet van 4 november 1969 tot wijziging van de pachtwetgeving, en 14 van het koninklijk besluit van 13 maart 1970 betreffende de provinciale pachtprijzencommissies schendt;

tweede onderdeel, krachtens artikel 3 van de wet tot beperking van de pachtprijzen, vervat in artikel III van de wet van 4 november 1969 tot wijziging van de pachtwetgeving, voor de in pacht gegeven gebouwen, de maximumpachtprijs overeenstemt met hun kadastraal inkomen vermeerderd met 1/3, op 2/3 gebracht door de wet van 19 juli 1979 betreffende de onroerende fiscaliteit (artikel 48, § 2, a) waardoor bedoeld artikel 3 werd gewijzigd; niets toelaat in pacht gegeven serren en andere gebouwen die deel uitmaken van een verpachte bloemisterij uit te sluiten uit het begrip «gebouwen» in de zin van bedoeld artikel 3 van de wet tot beperking van de pachtprijzen; krachtens artikel 5 van genoemde wet tot beperking van de pachtprijzen, de prijzen die het wettelijk bedrag overschrijden, aan de pachter, op zijn verzoek, worden terugbetaald; zodat de bestreden beslissing, door de prijsbeperkende bepalingen van de wet van 4 november 1969 niet toepasselijk te verklaren op serren en andere gebouwen van een bloemisterij, en door de door de eisers ingestelde vordering tot terugbetaling ongegrond te verklaren, de artikelen 3 en 5 van de wet tot beperking van de pachtprijzen, vervat in artikel III van de wet van 4 november 1969 tot wijziging van de pachtwetgeving schendt;

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat krachtens artikel 2 van de wet tot beperking van de pachtprijzen, vervat in artikel III van de wet van 4 november 1969 tot wijziging van de pachtwetgeving en van de wetgeving betreffende het recht van voorkoop ten gunste van huurders van landeigendommen, voor de in

pacht gegeven gronden de maximaal toegelaten pachtprizen overeenstemmen met hun kadastraal inkomen, waarop een coëfficiënt wordt toegepast, en de provinciale commissies die coëfficiënt binnen een jaar na de inwerkingtreding van die wet en vervolgens om de vijf jaar vaststellen voor elke landbouwstreek van hun provincie;

Dat krachtens artikel 1 van het uitvoeringsbesluit van 13 maart 1970 betreffende de provinciale pachtprizencommissies, die commissies ermee belast zijn de coëfficiënten, nodig voor de berekening van de maximaal toegelaten pachtprizen van de landbouwgronden en van de weiden, vast te stellen;

Overwegende dat uit laatstvermelde wettelijke bepaling blijkt dat de door de provinciale pachtprizencommissies met toepassing van die bepaling vastgestelde coëfficiënten alleen betrekking hebben op de landbouwgronden en de weiden; dat de omstandigheid dat in de bekendmakingen, verschenen in het Belgisch Staatsblad op 18 september 1975 en op 23 mei 1980, in de opgave van de coëfficiënten per landbouwstreek geen onderscheid meer wordt gemaakt tussen de twee categorieën, daaraan geen afbreuk doet;

Overwegende dat de rechtbank impliciet doch zeker vaststelt dat ten deze de verpachte gronden voorzien zijn van een belangrijke infrastructuur voor onder meer irrigatie en besproeiing, welke totaal ontbreekt bij gewone landbouwgronden, dat de gronden in die bloemisterij niet gelijk te stellen zijn met de gewone landbouwgronden en dat aan die gronden veel meer zorg en behandeling dient te worden besteed;

Dat de rechtbank uit deze vaststellingen wettig heeft kunnen afleiden dat de gronden van de onderwerpelijke bloemisterij geen landbouwgronden zijn als bedoeld bij het koninklijk besluit van 13 maart 1970, waarvoor de provinciale pachtprizencommissie een coëfficiënt heeft vastgesteld, en dat bij ontstentenis van vastgesteld coëfficiënt geen beperking van de pachtprijs op die gronden kan worden toegepast;

Dat het onderdeel niet kan worden aangenomen;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat krachtens artikel 3 van de eerdergenoemde wet tot beperking van de pachtprizen, voor de in pacht gegeven gebouwen, de maximumpachtprijs overeenstemt met hun kadastraal inkomen vermeerderd met 1/3, op 2/3 gebracht door artikel 48, §2, a, van de wet van 19 juli 1979, onverschillig of de huur van de gebouwen afzonderlijk wordt vastgesteld dan wel begrepen is in de pachtprijs van het bedrijf;

Overwegende dat het bestreden vonnis vaststelt dat partijen een pachtovereenkomst hebben gesloten betreffende «een bloemisterij met afhankelijkheden», dat «beglazing, irrigatie en besproeiing en niet in het minst verwarming op het bedrijf aanwezig zijn» en oordeelt «dat het woonhuis slechts een accessorium is», dat «de gebouwen van een bloemisterij, inzonderheid de serren niet gelijk te stellen (zijn) met een gewoon landbouwbedrijf», «in een bloemisterij grond en gebouwen trouwens als één geheel te beschouwen (zijn), waarbij de uitrusting grotendeels (bijvoorbeeld irrigatie en besproeiingsinstallatie) voor beide dienstig is» en ten slotte «de enige afwijking die eventueel zou kunnen overwogen worden is, dat het woonhuis niet zou worden beschouwd als behorend tot de uitbating»;

Overwegende dat het onderdeel niet opkomt tegen de beslissing waarbij het woonhuis gelijkgesteld wordt met de andere gebouwen en de grond, terwijl in het eerste onderdeel tevergeefs is aangevochten dat de gronden niet onder de wettelijke pachtprijsbeperking vallen;

Overwegende dat het bestreden vonnis, door op grond van de voormelde vaststellingen en beoordelingen de pachtprijsbeperking ook voor de gebouwen uit te sluiten, de in het onderdeel aangewezen wetsbepalingen niet schendt;

Dat het onderdeel niet kan worden aangenomen;

(...)

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 8 JUNI 1984

Voorzitter: de h. Soetaert

Raadsheer-rapporteur: de h. Rauws

Advocaat-generaal: de h. Piret

Advocaten: mrs. Nelissen Grade en De Gryse

1. Burgerlijke rechtspleging — a) Rechtsvordering — Vertegenwoordiging — Gemeenschap — b) Hoger beroep — Incidenteel beroep — Bij beperkt hoger beroep — 2. Algemeen rechtsbeginsel — Terugwerkende kracht van vernietigingsarrest van Raad van State — 3. Raad van State — Vernietigingsarrest — Gezag van gewijsde — Grenzen.

1.a) De Gemeenschap wordt in rechte vertegenwoordigd door de Executieve en niet door de voorzitter van de Executieve.

b) De geïntimeerde vermag ten aanzien van de partijen die voor de appelrechter in het geding zijn, alle beschikkingen waardoor hij zich gegriefd acht, zonder onderscheid aan te vechten, zelfs indien het principaal beroep beperkt is.

2. De terugwerkende kracht van een vernietigingsarrest van de Raad van State maakt geen algemeen beginsel uit.

3. Een secretaris van de C.O.O. werd in 1947 door de gemeente uit zijn ambt ontzet. Zijn beroep tegen de goedkeuring, door de bestendige deputatie, van die ontzetting werd bij K.B. van 15 juni 1971 niet ingewilligd. Dit laatste besluit werd door de Raad van State vernietigd op grond dat de Koning, door het stilzwijgen ten opzichte van dit beroep te bewaren gedurende meer dan twintig jaar, de redelijke termijn voor uitspraak heeft laten verstrijken en zijn goedkeuringsbevoegdheid heeft verloren.

Uit het gezag van gewijsde van het vernietigingsarrest volgt niet noodzakelijk dat de ambtenaar voor de periode dat hij zijn ambt niet heeft mogen vervullen, recht heeft op een wedde in plaats van een schadevergoeding in evenredigheid met het gederfde «loon» die het bestreden arrest hem toekent, noch dat de C.O.O. noodzakelijk foutief heeft gehandeld door hem niet opnieuw in dienst te nemen.

Vlaamse Gemeenschap t/ R.

en

R. t/ O.C.M.W. Lichtervelde, Belgische Staat en
Vlaamse Gemeenschap

Gelet op het bestreden arrest, op 7 oktober 1982 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen ;

Overwegende dat de voorzieningen tegen hetzelfde arrest zijn gericht ; dat ze dienen te worden gevoegd ;

I. Wat de voorziening van de Vlaamse Gemeenschap betreft :

Over het middel van niet-ontvankelijkheid door verweerder tegen de voorziening opgeworpen en hieruit afgeleid dat de voorziening is ingesteld door de Vlaamse Gemeenschap, vertegenwoordigd door de voorzitter van de Vlaamse Executieve :

Overwegende dat hoewel, krachtens de artikelen 702, 703 en 1042 van het Gerechtelijk Wetboek, de identiteit van rechtspersonen in akten van rechtspleging voldoende wordt omschreven door de opgave van hun benaming, rechtskarakter en maatschappelijke zetel, die personen slechts geldig in rechte optreden door hun bevoegde organen ;

Overwegende dat, ingevolge het bepaalde in artikel 82 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, de Gemeenschap in rechte wordt vertegenwoordigd door haar Executieve, en dat de rechtsgedingen van de Gemeenschap, als eiser of verweerder, namens de Executieve worden gevoerd ten verzoeken van het door haar aangewezen lid ;

Overwegende dat het verzoekschrift tot cassatie en het exploit tot betekening ervan opgemaakt zijn ten name van de Vlaamse Gemeenschap, «vertegenwoordigd door de heer voorzitter van de Vlaamse Executieve, in de persoon van de gemeenschapsminister van Gezin en Welzijnszorg, van wie de kantoren gevestigd zijn te Brussel, Wetstraat 56» ;

Dat de voorziening derhalve niet uitgaat van het ter zake wettelijk bevoegde orgaan ;

Dat de voorziening niet ontvankelijk is ;

II. Wat de voorziening van R. betreft :

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1054 en 1056 van het Gerechtelijk Wetboek, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het arrest het incidenteel beroep door eiser in de zaak A.R. nr. 526/80 ingesteld tegen de tweede en de derde verweerder (Belgische Staat respectievelijk Vlaamse Gemeenschap) onontvankelijk verklaart, op grond dat tweede en derde verweerder «niet geïntimeerd werden»,

terwijl, eerste onderdeel, het arrest aldus in het onzekere laat of het hof van beroep heeft willen beslissen dat het incidenteel beroep van eiser onontvankelijk is op grond dat tweede en derde verweerder niet «in het geding» waren voor de rechter in hoger beroep, dan wel op grond dat zij geen «gedaagden in hoger beroep» waren ; het arrest in laatstgenoemd geval een schending inhoudt van artikel 1054, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, volgens hetwelk voor de ontvankelijkheid van een incidenteel beroep voldoende is dat het gericht is tegen «partijen die in het geding zijn voor de rechter in hoger beroep», zelfs indien deze door de appellant enkel in het geding werden betrokken met het doel dat het in hoger beroep te wijzen arrest hun zou kunnen worden tegengeworpen ; het arrest derhalve aangetast is door dubbelzinnigheid althans onduidelijkheid van de motieven en niet regelmatig is gemotiveerd (schending van artikel 97 van de Grondwet) en, in zoverre het aan de toelaatbaarheid van het incidenteel beroep een

voorwaarde stelt die niet door de wet is gesteld, artikel 1054 van het Gerechtelijk Wetboek schendt en derhalve niet wettelijk is verantwoord ;

(...)

A. In zoverre het middel gericht is tegen de beslissing op eisers incidenteel beroep tegen derde verweerder :

Overwegende dat het arrest het principaal hoger beroep van eiser tegen derde verweerder ontvankelijk verklaart ;

Dat het middel mitsdien, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is in zoverre het gericht is tegen de beslissing over de ontvankelijkheid van eisers incidenteel beroep tegen dezelfde verweerder ;

B. In zoverre het middel gericht is tegen de beslissing op eisers incidenteel beroep tegen tweede verweerder :

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat de gedaagde in hoger beroep, ingevolge artikel 1054, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, te allen tijde incidenteel beroep vermag in te stellen tegen alle partijen die in het geding zijn voor de rechter in hoger beroep ; dat hieruit volgt dat de gedaagde in hoger beroep ten aanzien van de partijen die voor de rechter in hoger beroep in het geding zijn, alle beschikkingen waardoor hij zich gegriefd acht, zonder onderscheid vermag aan te vechten, zelfs indien het principaal hoger beroep beperkt is ;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat het door eerste verweerder ingestelde principaal hoger beroep enkel tegen eiser was gericht ;

Overwegende dat eerste verweerder in zijn akte van hoger beroep van 29 februari 1980, benevens eiser, ook tweede en derde verweerder als op te roepen partijen heeft aangewezen, met aanzegging dat zij hun verklaring van verschijning moeten doen zoals bepaald bij de artikelen 1061 en 1062 van het Gerechtelijk Wetboek ;

Overwegende dat het arrest eisers incidenteel beroep tegen tweede verweerder niet-ontvankelijk verklaart omdat deze «niet geïntimeerd (werd)» ; dat het daarmee bedoelt dat tegen die verweerder geen principaal hoger beroep was gericht ;

Dat het arrest, nu het niet vaststelt dat tweede verweerder, ondanks zijn oproeping voor de rechter in hoger beroep, geen partij in het geding was, de beslissing dat eisers incidenteel beroep tegen die verweerder niet ontvankelijk is, niet wettelijk verantwoordt ;

Dat het onderdeel in zoverre gegrond is ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van het beginsel volgens hetwelk een vernietigingsarrest van de Raad van State terugwerkende kracht heeft erga omnes, van het beginsel van het gezag van het gewijsde verbonden aan vernietigingsarresten van de Raad van State en van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het arrest eerste verweerder buiten de zaak stelt, op grond : dat, ingevolge de vernietiging door de Raad van State, bij arrest van 24 april 1974, van het koninklijk besluit van 15 juni 1971, waarbij de Koning het beroep verwierp door R. ingesteld tegen de goedkeuring door de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van West-Vlaanderen van de beslissing van de Commissie van Openbare Onderstand te Lichtervelde van 4 december 1947 tot ontzetting van betrokkene uit zijn ambt van secretaris van deze

commissie, definitief is komen vast te staan dat de vereiste goedkeuring vanwege de rijksoverheid niet werd verkregen, met het gevolg dat de beslissing van de Commissie van Openbare Onderstand van Lichtervelde, hoewel formeel nog bestaande, elke rechtskracht heeft verloren en R. geacht wordt nooit uit zijn ambt ontzet te zijn geweest; dat een werknemer behoudens afwijkende, wettelijke of contractuele regeling ter zake niet voorhanden, geen aanspraak heeft op loon voor de periode gedurende welke hij, zelfs door toedoen van zijn werkgever, geen arbeid heeft verricht; dat echter aanspraak kan worden gemaakt op schadevergoeding in evenredigheid met het gederfde loon; (...) dat de Raad van State bij zijn hiervoren vermelde arrest van 24 april 1974, dat gezag van gewijsde heeft «erga omnes», uitsluitend het koninklijk besluit van 15 juni 1971 heeft vernietigd waarbij het beroep niet werd ingewilligd dat R. had ingesteld tegen de goedkeuring door de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van West-Vlaanderen van de beslissing van de Commissie van Openbare Onderstand van Lichtervelde van 4 december 1947 tot ontzetting van belanghebbende uit zijn ambt van secretaris van die commissie; dat zowel de Commissie van Openbare Onderstand van Lichtervelde als de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van West-Vlaanderen buiten de zaak werden gesteld op grond van de overwegingen dat R. alleen de vernietiging van het koninklijk besluit van 15 juni 1971 had gevraagd en dat hij overigens noch de beslissing van de Commissie van Openbare Onderstand noch de goedkeuring ervan door de bestendige deputatie rechtstreeks voor de Raad van State zou kunnen bestrijden; dat het litigieuze vernietigingsarrest stoelt op het motief dat de Koning, door het stilzwijgen ten opzichte van het door R. ingestelde beroep te bewaren gedurende meer dan twintig jaar, de redelijke termijn voor uitspraak heeft laten verstrijken, waaruit volgt dat de Koning zijn goedkeuringsbevoegdheid ten aanzien van de beslissing van de Commissie van Openbare Onderstand van Lichtervelde van 4 december 1947 had verloren en Hij derhalve op 15 juni 1971, datum van het besluit, niet meer de vereiste bevoegdheid had om als hogere toezichthoudende overheid ter zake op te treden; dat de Belgische Staat — Ministerie van Volksgezondheid — in verband met de laattijdigheid van bedoeld koninklijk besluit had betoogd dat de beroepsakte van R. bij vergissing in een epuratiecommissie was terechtgekomen, maar dat de verkeerde toezending van het dossier naar de epuratiecommissie door de Raad van State niet als een geval van overmacht werd beschouwd; dat het de Commissie van Openbare Onderstand van de gemeente Lichtervelde niet ten kwade kan worden geduid dat zij haar beslissing van 4 december 1947 houdende ontzetting van R. uit zijn ambt van secretaris van de Commissie van Openbare Onderstand heeft uitgevoerd; dat een tuchtstraf bij voorraad uitvoerbaar is; dat nu, zoals hiervoren gesteld, de door de Commissie van Openbare Onderstand van Lichtervelde op 4 december 1947 getroffen beslissing tot ontzetting van R. uit zijn ambt van secretaris dezer commissie, hoewel zij elke «rechtsmacht» verloren heeft, nog steeds formeel bestaat, aan die commissie evenmin kan worden verweten na de beslissing van de Raad van State betrokkene niet weder in dienst te hebben genomen; dat het hof van beroep ten deze de volledige aansprakelijkheid legt bij de Belgische Staat — Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin —, waarvan de inertie bij het

behandelen van het door R. ingestelde beroep ten grondslag ligt aan het door de Raad van State op 24 april 1974 uitgesproken vernietigingsarrest,

terwijl, eerste onderdeel, de nietigverklaring van een administratieve handeling door de Raad van State tot gevolg heeft dat de handeling geacht wordt nooit te hebben bestaan; de terugwerking van de nietigverklaring van het koninklijk besluit van 15 juni 1971 ten deze tot gevolg heeft, zoals het arrest terecht overweegt, dat eiser geacht wordt nooit uit zijn ambt te zijn ontzet; eiser derhalve recht heeft op de integrale uitbetaling van de wedde en de andere voordelen waarop hij aanspraak kon maken in zijn hoedanigheid van secretaris van de Commissie van Openbare Onderstand van Lichtervelde; aan dit recht niets afdoet het feit dat eiser gedurende een bepaalde periode geen effectieve prestaties als secretaris van de Commissie van Openbare Onderstand heeft verricht; het voor het bestaan van het recht bovendien irrelevant is of de schuldenaar van de wedde, ten deze eerste verweerder, al dan niet een fout heeft begaan; het arrest derhalve, door te beslissen dat eiser geen recht heeft op een «lion» of een wedde doch slechts op een schadevergoeding, niet wettelijk verantwoord is en het beginsel schendt volgens hetwelk een vernietigingsarrest van de Raad van State terugwerkende kracht heeft erga omnes;

tweede onderdeel, eiser in zijn conclusie aanvoerde dat eerste verweerder onrechtmatig gehandeld had, enerzijds bij het nemen van het afzettingsbesluit van 4 december 1947, waarvan eiser betoogde dat het zonder «de nodige sereniteit en voorzichtigheid», en integendeel «volledig ab irato» werd genomen, en anderzijds bij de afhandeling van de zaak bij de Koning, waarbij eiser betoogde dat eerste verweerder zich gedurende vierentwintig jaar niets had aangeetrokken van het lot van eiser, en aldus te kort gekomen was aan zijn verplichting tot voorlichting en begeleiding; het arrest met geen woord rept over beide door eiser aangevoerde aansprakelijkheidsgronden; zodat het arrest niet antwoordt op bij conclusie aangevoerde middelen, en derhalve niet regelmatig is gemotiveerd (schending van artikel 97 van de Grondwet);

derde onderdeel, de nietigverklaring van een administratieve handeling door de Raad van State tot gevolg heeft dat de handeling geacht wordt nooit te hebben bestaan; de administratieve overheid, ingevolge het gezag van gewijsde dat aan de vernietigingsarresten van de Raad van State toekomt, de plicht heeft het nodige te doen om de onwettigheid die door de Raad van State is vastgesteld, te herstellen; de terugwerking van de nietigverklaring van het koninklijk besluit van 15 juni 1971 ten deze tot gevolg heeft, zoals het arrest terecht overweegt, dat het afzettingsbesluit van 4 december 1947, hoewel formeel nog bestaande, retroactief elke rechtskracht heeft verloren; de administratieve overheid, waaronder eerste verweerder, de plicht heeft het nodige te doen om de gevolgen van de afzetting, zodra het verlies van rechtskracht ervan vaststaat, ongedaan te maken; het arrest derhalve door te beslissen dat aan eerste verweerder niet kan worden verweten na de beslissing van de Raad van State eiser niet opnieuw in dienst te hebben genomen, de verplichting miskent die ingevolge het annuleringsarrest van 24 april 1974 op eerste verweerder rustte, en derhalve het beginsel schendt volgens hetwelk een vernietigingsarrest van de Raad van State terugwerkende kracht

heeft erga omnes, alsmede het beginsel van het gezag van het gewijsde verbonden aan vernietigingsarresten van de Raad van State :

Wat het eerste en het derde onderdeel betreft :

Overwegende dat de terugwerkende kracht van een vernietigingsarrest van de Raad van State geen algemeen rechtsbeginsel uitmaakt ;

Overwegende dat het gezag van het rechterlijk gewijsde beperkt is tot wat de rechter beslist heeft over een punt dat in betwisting was en tot wat, om reden van het geschil dat voor de rechter was gebracht en waarover de partijen tegenspraak hebben kunnen voeren, de noodzakelijke grondslag van de beslissing uitmaakt ;

Overwegende dat een arrest het gezag van het gewijsde van een vroeger gewezen arrest niet miskent wanneer het voorwerp en de oorzaak van de vorderingen waarover elk van die arresten uitspraak doet, niet dezelfde zijn en het laatstgewezen arrest niet onverenigbaar is met het eerste ;

Overwegende dat het arrest van de Raad van State van 24 april 1974 het koninklijk besluit van 15 juni 1971, waarbij de Koning het beroep niet inwilligde dat eiser had ingesteld tegen de goedkeuring, door de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van West-Vlaanderen, van het besluit van de Commissie van Openbare Onderstand te Lichtervelde tot ontzetting van eiser uit zijn ambt van secretaris van die commissie, vernietigde om de reden «dat de Koning, door het stilzwijgen ten opzichte van dit beroep te bewaren gedurende meer dan twintig jaar, de redelijke termijn voor uitspraak (had) laten verstrijken» en «zijn goedkeuringsbevoegdheid» had verloren ;

Overwegende dat uit het gezag van het gewijsde van het vernietigingsarrest van de Raad van State niet noodzakelijk volgt dat eiser voor de periode dat hij het ambt van secretaris van de commissie van openbare onderstand niet heeft mogen vervullen, recht heeft op een wedde in plaats van de schadevergoeding in evenredigheid met het gederfde «loon» die het bestreden arrest hem toekent, noch dat eerste verweerder noodzakelijk foutief heeft gehandeld door eiser niet opnieuw in dienst te nemen ;

Dat de onderdelen falen naar recht ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat eiser primair aanspraak maakte op achterstallige wedden, onder andere omdat eerste verweerder het besluit tot afzetting zonder de nodige sereniteit en voorzichtigheid zou hebben genomen ;

Dat het arrest die conclusie beantwoordt door de overweging «dat een werknemer geen aanspraak heeft op loon voor de periode gedurende dewelke hij, zelfs door toedoen van zijn werkgever, geen arbeid heeft verricht» ;

Overwegende dat eiser aan eerste verweerder bovendien een gebrek aan voorlichting en begeleiding, na zijn afzetting, verweet ;

Dat het arrest oordeelt dat het de eerste verweerder «niet ten kwade kan geduïd worden zijn beslissing van 4 december 1947 houdende afzetting van (eiser) uit zijn ambt van secretaris van de commissie van openbare onderstand te hebben uitgevoerd ; dat een tuchtstraf bij voorraad uitvoerbaar is ; dat het hof van beroep in casu de volledige verantwoordelijkheid van de Belgische Staat — Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin — weerhoudt, waarvan de inertie bij het behandelen van het door eiser ingestelde

beroep aan de basis ligt van het vernietigingsarrest» ; dat het arrest aldus de conclusie van eiser beantwoordt ;

Dat het onderdeel feitelijke grondslag mist ;
(...)

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER - 12 OKTOBER 1984

Voorzitter-rapporteur : de h. Janssens

Advocaat-generaal : de h. Janssens de Bisthoven

Advocaten : mrs. De Gryse en Bayart

Landbouw — Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten — Keuring van zaaizaad — Bepaling van het bedrag der vergoedingen — Wettelijke grondslag — Bevoegdheid van de minister van Landbouw.

De vergoedingen die aan de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten verschuldigd zijn voor de keuring van zaaizaad die hij verricht, zijn wettig bij het M.B. van 27 oktober 1964 vastgesteld door de minister van Landbouw krachtens de artt. 4 en 5 van de wet van 27 december 1938 betreffende de oprichting van de dienst en art. 21 van het K.B. van 27 december 1938 houdende het reglement van de dienst.

Het K.B. van 25 maart 1952 organiseerde de keuring van zaaizaad. Art. 1 van het M.B. van 27 oktober 1964 bepaalt dat een vergoeding verschuldigd is voor keuringen verricht ter uitvoering van dat koninklijk besluit. Het K.B. van 23 juni 1973, dat de keuring van zaaizaad organiseert, heeft het K.B. van 25 maart 1952 opgeheven voor zover het betrekking heeft op zaaizaden bedoeld in art. 3, 1°. Daar de keuring bedoeld in het K.B. van 23 juni 1973 dezelfde keuring betreft als die welke bedoeld was in het K.B. van 25 maart 1952, blijft de in het M.B. van 27 oktober 1964 vastgestelde vergoeding van toepassing.

D. t/ N.D.A.L.T.P.

Gelet op het bestreden arrest, op 21 april 1983 door het hof van Beroep te Gent gewezen ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 25, 66, 67, 107 van de Grondwet, 20 van het koninklijk besluit van 23 juni 1973 houdende inrichting van de keuring van zaaigranen te verrichten door de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten, 28, 29 van het koninklijk besluit van 3 september 1979 houdende inrichting van de keuring van zaaizaad van landbouwgewassen door de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten, 1 van het ministerieel besluit van 27 oktober 1964, 2, § 1, 6°, en 2, § 3, van de wet van 11 juli 1969 betreffende de bestrijdingsmiddelen en de grondstoffen voor de landbouw, tuinbouw, bosbouw en veeteelt,

doordat het hof van beroep, na te hebben overwogen : «Deze wet (van 11 juli 1969) komt in dat koninklijk besluit (van 3 september 1979) alleen maar ter sprake omdat zij strafbepalingen bevat die volgens artikel 27 toepasselijk zijn op overtredingen van het koninklijk besluit. Deze wet van 11 juli 1969 betreft de bestrijdingsmiddelen en de

grondstoffen voor de landbouw, tuinbouw, bosbouw en veeteelt. Zij streeft ernaar bedrog en vervalsingen te voorkomen waardoor afbreuk wordt gedaan aan de normale voorwaarden van mededinging, en plantaardige en dierlijke produkten te bevorderen, te verbeteren en te beschermen (artikel 2, § 1). Daartoe kan de Koning grondstoffen onderwerpen aan een facultatieve of verplichte keuring, welke macht hij aan de minister van Volksgezondheid kan overdragen», het hoger beroep van eiser ontvankelijk doch ongegrond verklaart en de bestreden beslissing bevestigt, op grond van de overwegingen: «Zijn argumenten veranderen echter niets aan het feit dat het nog steeds over de keuring gaat die de N.D.A.L.T.P. (verweerder) oplegt in de uitvoering van haar oorspronkelijke, door de wet van 27 december 1938 en door het koninklijk besluit van dezelfde datum opgelegde taak, tot vergoeding waarvan het ministerieel besluit van 27 oktober 1964 remuneraties heeft bepaald, in overeenstemming met voornoemde wetsbepalingen van 27 december 1938. Dit is ook de manier waarop directeur Paquet in zijn brief van 1 juni 1977 aan de minister van Landbouw de stelling van appellant (eiser) weerlegt en die ook die van de eerste rechter is, trouwens de enige die aan het gezond verstand beantwoordt. Het is immers steeds dezelfde keuring die doorloopt onder haar verschillende gedaantewisselingen zoals respectievelijk geregeld door de koninklijke besluiten van 25 maart 1952, 23 juni 1973, 3 september 1979. Het aanvaarden van de stelling van (eiser) zou trouwens tot gevolg hebben dat de door het ministerieel besluit van 27 oktober 1964 bepaalde vergoedingen inbaar zouden blijven op keuringen die gebeurd zijn op grond van het koninklijk besluit van 23 juni 1973 maar die geen betrekking hebben op zaaizaden, maar bv. op pootgoed. Dit beweerd verschil in aanpak schijnt voor geen zinnige uitleg vatbaar. Directeur Paquet maakt in zijn reeds vermelde brief in het voordeel van (eiser) ambtshalve gewag van een ander mogelijk bezwaar dat door deze laatste dik aangestreept werd en dat hij in zijn laatste besluiten voor het hof van beroep ontwikkelt. Het gaat over de wet van 11 juli 1969, die, volgens de directeur en volgens (eiser), de rechtsgrond zou zijn van de koninklijke besluiten, houdende inrichting van de keuringen en die bepalen dat het de Koning moet zijn die de vergoedingen vaststelt — behoudens bijzondere delegatie aan de minister — en dat een dergelijke delegatie nog niet heeft plaatsgevonden. Het bezwaar houdt echter geen steek. Alles wijst erop dat de in de wet van 11 juli 1969 bedoelde keuring wel enigszins parallel loopt met die van de N.D.A.L.T.P. (verweerder), maar toch van een andere aard is, aangezien deze wet bepaalt dat de Koning de desbetreffende macht kan overdragen aan de minister van Volksgezondheid, terwijl de keuring van de N.D.A.L.T.P. (verweerder) duidelijk tot het domein van de minister van Landbouw behoort. De wet van 11 juli 1969 speelt dan ook in het onderhavig geding geen enkele rol».

terwijl, eerste onderdeel, het ministerieel besluit van 27 oktober 1964 de vergoedingen heeft vastgesteld voor keuringen, die met toepassing van het koninklijk besluit van 25 maart 1952 werden uitgevoerd en dit koninklijk besluit van 25 maart 1952 eerst door artikel 20 van het koninklijk besluit van 23 juni 1973, houdende inrichting van de keuring van zaaigranen door verweerder, en daarna door de artikelen 28 en 29 van het koninklijk besluit van 3 september

1979, houdende inrichting van de keuring van zaaizaad van landbouwgewassen, door verweerder werd opgeheven voor zover het betrekking had op zaaigranen, zodat het hof van beroep, gezien bovenvermelde opheffingsbepalingen, niet wettig kan beslissen dat het ministerieel besluit van 27 oktober 1964 nog van toepassing bleef en eiser gehouden was tot betaling van de overeenkomstig dit ministerieel besluit bepaalde vergoedingen, ook na de opheffing, enerzijds, door artikel 20 van het koninklijk besluit van 23 juni 1973, anderzijds, door de artikelen 28 en 29 van het koninklijk besluit van 3 september 1979, van het koninklijk besluit van 25 maart 1952, en het arrest derhalve schending inhoudt van de artikelen 20 van het koninklijk besluit van 23 juni 1973 houdende inrichting van de keuring van zaaigranen te verrichten door de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten, 28, 29 van het koninklijk besluit van 3 september 1979, houdende inrichting van de keuring van zaaizaad van landbouwgewassen door de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten, en 1 van het ministerieel besluit van 27 oktober 1964;

tweede onderdeel, overeenkomstig de artikelen 25, 66 en 67, van de Grondwet, de machten, uitgaande van de Natie, op de wijze bij de Grondwet bepaald worden uitgeoefend en de Koning aldus de grondwettelijke opdracht kreeg de verordeningen te maken en de besluiten te nemen die voor de uitvoering van de wetten nodig zijn, waaruit volgt dat een wet waardoor aan een minister de opdracht wordt gegeven een of meer besluiten te nemen die voor de uitvoering van die wet nodig zijn, ongrondwettig is en de rechter, overeenkomstig artikel 107 van de Grondwet, een dergelijk ministerieel besluit moet weigeren toe te passen; in artikel 4 van de wet van 27 december 1938 rechtstreeks aan de minister van Landbouw werd opgedragen de vergoedingen te bepalen tot dekking van de kosten en uitgaven van verweerder, welke beslissing ten onrechte aan de Koning werd opgedrongen, en de minister van Landbouw hiervan gebruik maakte door het ministerieel besluit van 27 oktober 1964; zodat het hof van beroep, door te beslissen dat eiser gehouden is tot betaling aan verweerder van de krachtens het ministerieel besluit van 27 oktober 1964 bepaalde vergoedingen en nochtans vaststelt dat dit ministerieel besluit werd getroffen ter uitvoering van de wet van 27 december 1938, waardoor de minister de opdracht kreeg die wet gedeeltelijk uit te voeren, de artikelen 25, 66, 67 en 107 van de Grondwet schendt;

derde onderdeel, overeenkomstig artikel 2, § 1, 6°, van de wet van 11 juli 1969 betreffende de bestrijdingsmiddelen en de grondstoffen voor de landbouw, tuinbouw, bosbouw en veeteelt de Koning de grondstoffen kan onderwerpen aan facultatieve of verplichte keuring omtrent de herkomst, de echtheid en zuiverheid van soort en ras, de kwaliteit en de goede gezondheidstoestand en de vergoedingen kan vaststellen welke hiervoor vanwege de fabrikanten, voortbrengers, kwekers, bereiders en telers kunnen worden gevraagd, en in artikel 2, § 3, van die wet wordt bepaald dat de Koning de uitoefening van onder meer die macht aan de minister van Landbouw kan overdragen, zodat het hof van beroep, door te beslissen dat de wet van 11 juli 1969 ten deze geen rol speelde en het desbetreffende door eiser ingeroepen verweer te verwerpen, omdat de door de wet ingestelde keuring weliswaar parallel loopt met die van verweer-

der, maar niettemin van een andere aard is, omdat volgens de wet van 11 juli 1969 de Koning de desbetreffende macht aan de minister van Volksgezondheid kon overdragen, terwijl de keuring van verweerder tot het domein van de minister van Landbouw behoort, de artikelen 2, § 1, 6°, en 2, § 3, van de wet van 11 juli 1969 betreffende de bestrijdingsmiddelen en de grondstoffen voor de landbouw, tuinbouw, bosbouw en veeteelt schendt daar, volgens die wetsbepalingen, de Koning de bedoelde macht wel degelijk aan de minister van Landbouw kan overdragen :

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat het koninklijk besluit van 25 maart 1952 werd gegeven tot inrichting van de keuring van zaaizaad en pootgoed voor land- en tuinbouw ;

Dat het ministerieel besluit van 27 oktober 1964 vaststelling houdt van de vergoedingen aan de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten verschuldigd voor keuring van zaaizaad en pootgoed voor land- en tuinbouw ; dat artikel 1 bepaalt dat aan die Nationale Dienst «voor keuringen gedaan ter uitvoering van het koninklijk besluit van 25 maart 1952» een verder bepaalde vergoeding verschuldigd is ;

Dat het koninklijk besluit van 23 juni 1973 inrichting houdt van de keuring van zaaigranen te verrichten door de voormelde Nationale Dienst ; dat in artikel 20 het koninklijk besluit van 25 maart 1952 voornoemd, voor zover het betrekking heeft op zaaizaden bedoeld in artikel 3, 1°, werd opgeheven ;

Overwegende dat het arrest, zonder op dat punt te worden aangevochten, vaststelt dat, ook na de opheffing van dat koninklijk besluit van 25 maart 1952, «het nog steeds over de keuring gaat die de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten oplegt in uitvoering van haar oorspronkelijke, door de wet van 27 december 1938» betreffende de oprichting van die Nationale Dienst en «door het koninklijk besluit van zelfde datum opgelegde taak» ;

Dat het ministerieel besluit van 27 oktober 1964 in artikel 1 een tijdsgebonden omschrijving geeft van de bedoelde keuring die toen inderdaad werd «gedaan ter uitvoering van het koninklijk besluit van 25 maart 1952» ; dat geen andere keuring wordt bedoeld in het koninklijk besluit van 23 juni 1973 ;

Dat de vergoeding verschuldigd op grond van het ministerieel besluit van 27 oktober 1964 diezelfde keuring betreft, al komt de omschrijving niet meer voor in het, opgeheven, koninklijk besluit van 25 maart 1952, maar wel in het koninklijk besluit van 23 juni 1973 ;

Dat het onderdeel faalt naar recht ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat de wetgever, in artikel 4 van de wet van 27 december 1938 betreffende de oprichting van een Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten, aan de Dienst het recht verleent vergoedingen te ontvangen om, geheel of gedeeltelijk, zijn kosten en uitgaven te dekken en bepaalt dat deze vergoedingen zullen worden ontvangen onder de door de minister van Landbouw vastgestelde voorwaarden ;

Overwegende dat artikel 5 van voormelde wet bepaalt

dat het reglement van de Dienst door de Koning wordt vastgesteld ;

Overwegende dat artikel 21 van het koninklijk besluit van 27 december 1938 houdende reglement van de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten, ter uitvoering van voormelde wet genomen, bepaalt dat de Dienst vergoedingen mag ontvangen, bestemd om, geheel of gedeeltelijk, zijn kosten en uitgaven te dekken en dat het bedrag van die vergoedingen en de voorwaarden ter inning door de minister van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw, op voorstel van de raad van beheer, worden vastgesteld ;

Dat de minister van Landbouw, derhalve wettig, er uitvoering van voormelde wetsbepalingen, op voorstel van de raad van beheer van de Dienst, bij ministerieel besluit van 27 oktober 1964 de bedoelde vergoedingen heeft vastgesteld ;

Dat het onderdeel faalt naar recht ;

Wat het derde onderdeel betreft :

Overwegende dat het ministerieel besluit van 27 oktober 1964, dat de vergoedingen vaststelt, zijn wettelijke grondslag vindt in de artikelen 4 en 5 van de wet van 27 december 1938 betreffende de oprichting van een Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten ; dat het onderdeel, nu het gericht is tegen de beschouwingen van het arrest omtrent de wet van 11 juli 1969 betreffende de bestrijdingsmiddelen en de grondstoffen voor de landbouw, tuinbouw, bosbouw en veeteelt, niet tot cassatie kan leiden ;

Dat het onderdeel niet ontvankelijk is bij gebrek aan belang ;

(...)

RAAD VAN STATE

7e KAMER — 22 NOVEMBER 1984

Kamervoorzitter : de h. Depondt (rapporteur)

Staatsraden : de hh. Vander Stichele en Verschooten

Eerste auditeur : de h. Grommen

Advocaat : mr. Roppe

Vreemdelingen — Uitzetting — Grondslag — Persoonlijk gedrag van de betrokkene — Art. 8 E.V.R.M. — (Geen) opschorting van de tenuitvoerlegging.

De door een vreemdeling opgelopen veroordelingen mogen niet ingeroepen worden om daaruit als het ware automatisch te besluiten dat hij de openbare orde of de openbare veiligheid in het gedrang heeft gebracht. Het persoonlijk gedrag van de vreemdeling, waarop een uitzettingsbesluit gebaseerd moet zijn, wordt evenwel uiteraard beoordeeld op grond van de handelingen en feiten die hem verweten worden en waarvan het bestaan ontegensprekelijk vastgesteld werd.

Artikel 8.2 E.V.R.M. laat de inmenging van het openbaar gezag toe met betrekking tot de uitoefening van het recht op eerbiediging van het gezinsleven, in zover vereist is

voor de bescherming van de openbare orde en de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

C. t/Minister van Justitie
Arrest nr. 24.847

Gezien de twee verzoekschriften die G.C. op 12 juli 1984 indiende, het eerste om de vernietiging te vorderen van het koninklijk besluit van 13 juni 1984 waarbij hij uit het land wordt gezet, het tweede om de opschorting van de tenuitvoerlegging te bekomen van het bevel dat hem op grond van voornoemd uitzettingsbesluit op 12 juli 1984 wordt betekend om uiterlijk vóór 1 augustus 1984 het grondgebied van het Rijk te verlaten;

(...)

1. Overwegende dat de feiten die ter zake dienend zijn als volgt kunnen samengevat worden:

Verzoeker, geboren op 15 augustus 1948 is van Italiaanse nationaliteit. Hij was twee jaar oud toen hij in 1950 naar België kwam om er te Genk bij zijn ouders te wonen. Hij huwde in 1971 L.S., een in België geboren Italiaanse vrouw en uit dit huwelijk zijn twee kinderen geboren. Hij stond bekend als aannemer maar was in feite een koppelbaas.

Op 24 september 1975 wordt hij op bevel van de onderzoeksrechter in voorhechtenis geplaatst onder verdenking van diefstal met geweld. De rechtbank van Tongeren veroordeelt hem uit dien hoofde op 26 januari 1976 tot dertig maanden gevangenis met uitstel voor tien maanden.

Na verschillende politiestrafen opgelopen te hebben wegens verkeersovertredingen wordt hij op 13 april 1977, op beroep, door het Hof van Beroep te Antwerpen veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf wegens bezit van verboden vuurwapen en verboden wapendracht en tot twee maanden gevangenis wegens vernieling van verkeersborden.

Op 28 april 1978 veroordeelt het Hof van Beroep te Antwerpen hem bij verstek tot een geheel van negen maanden gevangenisstraf, waarvan sommige met uitstel, wegens bedrieglijke bankbreuk en eenvoudige bankbreuk, uitgifte van cheques zonder dekking, niet-inschrijving van zijn werknemers bij de R.M.Z., ontduiking van B.T.W. Dit arrest wordt op tegenspraak door het hof op 22 december 1978 bevestigd.

Volgens een schrijven van 16 juni 1978 van de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Antwerpen aan de minister van Justitie, verblijft verzoeker meestal in Italië bij zijn ouders en komt hij af en toe naar België «om een of ander voertuig te kopen of te verkopen of om een of andere duistere zaak af te handelen». De procureur-generaal adviseerde de verwijdering uit het land.

Op vraag van de dienst vreemdelingenzaken van het Ministerie van Justitie, verklaart de burgemeester van Genk op 16 januari 1979 dat verzoeker regelmatig bij zijn schoonbroer werkt, dat zijn «gedrag en moraliteit thans goed zijn ... dat hij zich om zijn gezin bekommert» en dat zijn echtgenote «tevreden is over de gunstige verandering van het gedrag van haar man».

Op 13 maart 1979 verzoekt genoemde dienst de burgemeester van Genk, verzoeker wegens de opgelopen veroordelingen te «waarschuwen» dat hij «onverbiddelijk uit het

land zal worden gezet indien zijn gedragingen nog te wensen mochten overlaten».

Verzoeker die op 18 oktober 1978 uit de bevolkingsregisters van Genk was afgeschreven, wegens afwezigheid, doet een nieuwe aanvraag om een vestigingsvergunning en verkrijgt volgens een schrijven van de burgemeester van Genk van 22 augustus 1979, een identiteitskaart.

Op 4 februari 1983 veroordeelt het Hof van Beroep van Antwerpen verzoeker bij verstek tot acht maanden gevangenisstraf wegens eenvoudige bankbreuk en bedrieglijke bankbreuk, valsheid in geschrifte enz. Op verzet wordt de strafvordering evenwel vervallen verklaard wegens verjaring.

Verzoeker was op 18 december 1982 wegens poging tot diefstal met geweld en verboden wapenbezit opnieuw aangehouden en op 29 maart 1983 door de Correctionele Rechtbank te Verviers uit dien hoofde tot drie jaar gevangenisstraf veroordeeld. Deze straf wordt door het Hof van Beroep van Luik op 22 juni 1983 bevestigd. Zo wordt hij ook uit de rechten ontzet die vermeld zijn onder de nrs. 1, 3, 4, 5 en 6 van artikel 31 van het Strafwetboek. Hij wordt ten slotte op 28 juni 1983 door de Correctionele Rechtbank te Tongeren tot tweemaal twee maanden gevangenisstraf wegens «oplichting, cheque zonder dekking» veroordeeld. Naar aanleiding van die veroordeling adviseert de bevoegde procureur-generaal tot de verwijdering van verzoeker uit het land.

Een voorstel tot uitzetting van verzoeker wordt aan de Commissie van advies voor vreemdelingen voorgelegd, die op 11 april 1984 als advies uitbrengt dat de uitzetting niet gerechtvaardigd is en dat hem opnieuw een ernstige waarschuwing moet worden gegeven. Dit advies stelt allereerst vast dat verzoeker herhaalde malen veroordeeld werd en o.m. op 22 juni 1983 door het Hof van Beroep te Luik wegens «zijn rol in een poging tot gewapende overval», tot een gevangenisstraf van drie jaar. Hoewel de Commissie toegeeft dat verzoeker door zijn gedrag dat tot voormelde veroordeling aanleiding gaf, de openbare orde ernstig heeft geschaad, is zij nochtans van oordeel dat «in het belang van het gezin van betrokkene» hem een nieuwe kans moet worden gegeven omwille enerzijds van de goede relatie die hij tijdens zijn gevangenschap met zijn vrouw en kinderen onderhield en anderzijds van de gunstige vooruitzichten betreffende zijn reclassering waarbij ook is gezorgd voor zijn tewerkstelling.

Daarop wordt het thans bestreden koninklijk besluit tot uitzetting van verzoeker genomen. In het verslag aan de Koning dat het besluit voorafgaat, zet de minister in de volgende bewoordingen de redenen uiteen waarom hij het advies van de Commissie niet volgt:

«Vooral de laatste feiten, poging tot hold-up, zijn zeer zwaar en duiden op een steeds erger wordende delinquentie. In het licht van de door hem gepleegde feiten en de omstandigheid dat hij de hem destijds gegeven waarschuwing genegeerd heeft, kan hem geen tweede kans toegestaan worden en dient de noodzakelijkheid tot handhaving van de openbare orde te primeren op de door de Commissie aangevoerde argumenten van sociale en familiale aard.».

In de aanhef van het koninklijk besluit zelf worden de feiten vermeld waarvoor verzoeker zijn zwaarste gevangenisstraffen opliep. De aanhef gaat als volgt verder:

«Overwegende dat betrokkene door de aard van de ge-

pleegde misdrijven blij heeft gegeven van een gevaarlijke geestesgesteldheid en dat vooral de laatste feiten (poging tot hold-up) zeer zwaar zijn en duiden op een steeds erger wordende delinquentie.

«Overwegende dat, gelet op het voorgaande, en op het feit dat betrokkene de hem destijds gegeven waarschuwing genegeerd heeft, de noodzakelijkheid tot handhaving van de openbare orde in onderhavig geval dient te primeren op de door de Commissie aangevoerde argumenten van sociale en familiale aard;

«Overwegende dat uit het geheel van de door betrokkene gepleegde feiten en hun zwaarwichtigheid blijkt dat hij door zijn persoonlijk gedrag een ernstige aanslag heeft gepleegd op de openbare orde en dat hij een ernstige, reële en actuele bedreiging vormt die een fundamenteel belang van de Belgische maatschappij aantast.».

2. Overwegende dat onverwijld uitspraak dient te worden gedaan over de vraag tot opschorting van de tenuitvoerlegging van het bestreden uitzettingsbesluit; dat om deze opschorting te bekomen verzoeker in toepassing van artikel 70 van de Vreemdelingenwet van 15 december 1980, tot staving van zijn annulatieberoep middelen moet aanvoeren, die «volgens de omstandigheden van de zaak ernstig lijken en de vernietiging van de bestreden beslissing lijken te wettigen»;

3.1. Overwegende dat verzoeker in een eerste middel de schending aanvoert van artikel 43, 2°, van de Vreemdelingenwet van 15 december 1980 doordat het uitzettingsbesluit «enkel gebaseerd is op strafrechtelijke veroordelingen», terwijl het overeenkomstig voornoemde wetsbepaling «gegrond moet zijn op het persoonlijk gedrag van de betrokkene»;

3.2. Overwegende dat krachtens voornoemd artikel 43, 2°, het uitzettingsbesluit t.o.v. een E.E.G.-vreemdeling, zoals verzoeker, «uitsluitend gegrond moet zijn op het persoonlijk gedrag van de betrokkene en het bestaan van strafrechtelijke veroordelingen op zichzelf geen motivering vormt van deze maatregel»; dat hieruit volgt dat de door een vreemdeling opgelopen veroordelingen niet mogen worden ingeroepen om daaruit als het ware automatisch te besluiten dat hij de openbare orde of de openbare veiligheid in het gedrang heeft gebracht; dat nochtans het persoonlijk gedrag van de vreemdeling, waarop een uitzettingsbesluit moet gesteund gaan, uiteraard beoordeeld wordt op grond van handelingen en feiten die hem verweten worden en waarvan het bestaan ontegensprekelijk vastgesteld werd; dat, zoals hierboven is aangetoond, het koninklijk besluit in zijn aanhef het gedrag van verzoeker beoordeeld heeft in het licht van zijn verleden dat op «een gevaarlijke geestesgesteldheid ... en op een nog steeds erger wordende delinquentie» wijst; dat de Koning in redelijkheid heeft kunnen oordelen dat zijn goede gedraging in de gevangenis, die verzoeker tot staving van zijn middel inroept, niet opweegt tegen de vaststelling dat hij «een ernstige, reële en actuele bedreiging» voor de Belgische samenleving betekent;

4.1. Overwegende dat verzoeker in een tweede middel de schending aanvoert van artikel 8 van de Europese Conventie van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, goedgekeurd door de wet van 13 mei 1955 doordat het bestreden uitzettingsbesluit geen rekening houdt met de aldaar voorgeschreven eerbiediging van het gezinsleven en

doordat dit besluit evenmin aanduidt waarin de openbare orde of 's lands veiligheid geschaad zou zijn;

4.2. Overwegende dat artikel 8 van voornoemde Europese Conventie als volgt luidt:

«1. Een ieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé-leven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling»;

«2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan met betrekking tot de uitoefening van dit recht dan voor zover bij de Wet is voorzien en in een democratische samenleving nodig is in het belang van 's lands veiligheid, de openbare veiligheid, of het economisch welzijn van het land, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen»;

4.3. Overwegende dat het verslag aan de Koning dat het bestreden uitzettingsbesluit voorafgaat en de aanhef van dit besluit, duidelijk maken dat verzoekers gedrag op een «gevaarlijke geestesgesteldheid» wijst en dat «de noodzakelijkheid van de handhaving van de openbare orde dient te primeren ... op de aangevoerde argumenten van sociale en familiale aard»; dat aldus overeenkomstig de door verzoeker ingeroepen bepaling van de Europese Conventie, de inmenging van het openbaar gezag in het privé-leven van verzoeker voldoende gerechtvaardigd is door «de bescherming van de openbare orde» en de «bescherming van de rechten en vrijheden van anderen»;

5. Overwegende dat geen van de door verzoeker ingeroepen middelen in de gegeven omstandigheden van de zaak «ernstig lijken of de vernietiging van de bestreden beslissing lijken te wettigen»; dat de vraag tot opschorting van de tenuitvoerlegging van het bestreden uitzettingsbesluit niet gegrond is,

Besluit:

De vraag tot opschorting van de tenuitvoerlegging van het bevel om het grondgebied te verlaten aan G.C. betekend op 12 juli 1984, wordt verworpen.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e KAMER — 23 JUNI 1982

Voorzitter: de h. Deviaene

Raadsheren: de hh. Van Malderen en Verougstraete

Advocaten: mrs. Legrand en Plasmans

Faillissement — Schuldvergelijking — Vereisten.

Wanneer de curator van een faillissement betaling vordert van een schuldvordering die de gefailleerde wegens uitvoering van een werk had, kan de opdrachtgever van dit werk zich niet meer beroepen op schuldvergelijking tussen zijn schuld en een schuldvordering die hij op de gefailleerde beweert te hebben, maar die noch effen noch eisbaar was vóór het faillissement en die volkomen los staat van de aaneming waarvoor de curator betaling vordert.

N.V. A.-G. en N.V. A.-B. t/ Faillissement N.V. P.-D.

Overwegende dat appellanten op 20 augustus 1973 werken bestelde aan de thans gefailleerde P.-D. (anti-brand beveiliging in de Reactor Building); dat bedongen werd dat 10 % van de factuurprijs op elke betaling zou worden ingehouden als waarborg, waarna 5 % zou worden vrijgegeven bij de voorlopige receptie en de overblijvende 5% bij de definitieve receptie;

Dat de werken uitgevoerd werden vóór de N.V. P.-D. failliet werd verklaard; dat gefactureerd werd op 18 december 1973 voor het thans gevorderd bedrag; dat op de factuur uitdrukkelijk werd vermeld dat tweemaal 32.406 fr. slechts moesten worden betaald na de voorlopige c.q. definitieve aanvaarding;

Overwegende dat geen tijdig protest tegen de factuur werd geuit; dat er evenmin enig protest werd geuit tegen de kwaliteit van de door gefailleerde geleverde prestatie;

Overwegende dat het faillissement van de N.V. P.-D. appellanten op geen enkele wijze ontsloeg van hun verplichting tijdig hun opmerkingen te doen gelden; dat de overeenkomsten en verplichtingen van de gefailleerde onverminderd blijven voortbestaan na het faillissement, zodat appellanten hun rechten moesten doen gelden ten aanzien van de curatele;

Dat zij dit niet hebben gedaan en integendeel de werken stilzwijgend hebben aanvaard; dat zij thans nog — bijna tien jaar na de overeenkomst — er niet in slagen te vermelden welke gebreken er zouden zijn in de uitvoering;

Overwegende dat appellanten ten onrechte de exceptio non adimpleti contractus invoeren, nu zij geen enkele contractuele tekortkoming van de gefailleerde vennootschap kunnen bewijzen;

Overwegende dat het gevorderd bedrag aldus verschuldigd was;

Overwegende dat appellanten daarenboven nog opwerpen dat een schuldvergelijking mogelijk is tussen het bedrag door hen verschuldigd en een vordering die zij zouden hebben ten belope van 800.000 fr. op de gefailleerde vennootschap;

Overwegende dat de vordering van appellanten stoelt op een contractuele betwisting ontstaan in 1968 tussen een N.V. R.I.T., bouwheer, eerste appellante en de gefailleerde; dat deze betwisting betrekking had op een ander werk dan dat waarvoor betaling wordt gevraagd in de hoofdvordering;

Dat volgens de niet betwiste gegevens van het dossier de opdrachtgeefster R.I.T., na een dading gesloten op 21 oktober 1970 tussen de betrokken partijen, een bedrag inhield van 800.000 fr. tot waarborg van de nodige herstellingswerken waarvoor eerste appellante voor 1/3 en de gefailleerde voor 2/3 moesten instaan; dat eerste appellante de gefailleerde aanmaande de herstellingswerken te doen op 19 juli 1973; dat de curator op 15 november 1973 weigerde de werken uit te voeren;

Overwegende dat er geen schuldvergelijking ontstond tussen de wederzijdse vorderingen van eerste appellante en die van de N.V. P.-D. vóór het faillissement van deze laatste vennootschap; dat de schulden noch effen noch eisbaar waren;

Overwegende dat inzonderheid niet vaststond welk bedrag uiteindelijk aan eerste appellante verschuldigd zou zijn, nu de gefailleerde had aangeboden (een deel van) de herstellingswerken uit te voeren, wat elke vordering van

eerste appellante tot niets zou hebben gereduceerd; dat slechts de weigering van de curator de werken uit te voeren, de vordering van appellanten enige inhoud gaf;

Overwegende dat de schuldvergelijking na faillissement evenmin mogelijk was; dat de wederzijdse vorderingen tussen twee van de drie betrokken partijen, niet steunen op dezelfde oorzaak (zie o.m. Cass., 7 december 1961, *Pas.*, 1962, I, 440);

Overwegende dat partijen niet in rekening-courant waren;

Dat de wederzijdse vorderingen betrekking hadden op twee aannemingen, die volledig los van elkaar waren;

Overwegende dat, nu er geen schuldvergelijking mogelijk was, het door geïntimeerden gevorderd bedrag onverminderd moet worden toegekend;

(...)

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

2e KAMER — 26 JUNI 1984

Voorzitter: de h. Lenders

Raadsheren: de hh. Donckers en De Vel

Advocaten: mrs. Megens en Anthonis

Vaststellingsovereenkomst — Vergoedingskwitantie — 1. Oorzaak — 2. Bedrog — Dwaling.

1. *De betaling door een verzekeraar van een bepaald bedrag ter uitvoering van een vergoedingskwitantie is niet zonder oorzaak indien zij haar bestaansreden vindt in de afspraak tussen partijen het schadegeval te regelen. Een dergelijke overeenkomst bindt de partijen krachtens art. 1134 B.W.*

2. *Het onvolledig beantwoorden van de ongevalsangifte door de verzekerde levert geen bedrog op die de nietigheid van de overeenkomst tot gevolg heeft, indien niet is bewezen dat de verzwijging met bedrieglijk opzet is gebeurd. Evenmin kan er sprake zijn van verschoonbare dwaling: op de verzekeraar rustte de verplichting de ongevalsangifte te onderzoeken.*

G.A. Ltd t/ H.

Overwegende dat appellante terecht stelt dat de vergoedingskwitantie die door haar als eigen-schadeverzekeraar van geïntimeerde met betrekking tot het ongeval van 11 maart 1980 ten belope van 149.000 fr. werd uitgegeven en dat door geïntimeerde als begunstigde werd ondertekend en waarvan de tekst luidt als volgt: «De ondergetekende Aloïs H. erkent ontvangen te hebben van ... de som van 149.000 fr. als overeengekomen en bepaald saldo, zonder uitzondering noch voorbehoud, van alle uitkering onder het contract verschuldigd, wegens alle voorziene en onvoorziene tegenwoordige en toekomstige schade, door hem ondergaan ten gevolge van het ongeval overkomen te Herentals op 11 maart 1980. Erover ondervraagd of hij weet dat hij een dading mag treffen zelfs over toekomstige schade en of het wel verstaan is dat bovenvermelde som hem gestort wordt als slot van rekening wegens alle tegenwoordig en

gebeurlijk nadeel, erkent de ondergetekende schadelijder, dit bedrag met kennis van zaken voor bepaald saldo aanvaard te hebben, welke onvoorziene gevolgen ook voor- noemd geval naderhand na zich zou kunnen slepen», — geen dading inhoudt noch de uitvoering ervan bewijst ;

dat immers, hoewel op een bepaalde plaats in de tekst van de kwijting het woord «dading» voorkomt, nergens sprake is van wederkerige toegevingen noch van enige betwisting omtrent de schade of de hoegrootheid ervan ;

dat in de overgelegde bescheiden evenmin enig spoor van een dading tussen partijen te bespeuren is ;

Overwegende dat uit de bewoordingen van de litigieuze kwitantie «erkent ontvangen te hebben ... als overeengekomen en bepaald saldo ... van alle uitkering onder het contract verschuldigd» echter op afdoende wijze blijkt dat de betaling van het bedrag van 149.000 fr. niet op precaire titel is uitbetaald maar ingevolge een overeenkomst tussen partijen ;

dat de betaling in deze getroffen overeenkomst haar oorzaak vindt en ze derhalve op een vaste oorzaak berust en niet zonder schuld geschied is ;

dat in de kwitantie overigens nergens bepaald wordt dat de betaling geschiedt onder voorbehoud van terugvordering indien, zoals ten deze het geval is, een strafbaar alcoholgehalte aanwezig is bij de verzekeringnemer ;

dat partijen door deze overeenkomst ingevolge artikel 1134 B.W. verbonden zijn ;

Overwegende dat appellante ten onrechte de geldigheid van deze overeenkomst aanvecht wegens bedrog (art. 1116 B.W.) gepleegd door geïntimeerde ;

dat immers niet is aangetoond dat het niet aankruisen van de kolom «ja» of van de kolom «neen» achter de vraag «Heeft de bestuurder van uw voertuig een bloedproef of een andere alcoholtest ondergaan (of geweigerd) ?», opzettelijk is geschied, met de weloverwogen intentie de strafbare graad van alcoholgehalte, die krachtens art. 5, 1°, b, van de polisvoorwaarden een eventueel verval van dekking tot gevolg kan hebben, te verzwijgen ;

dat op het ogenblik van de aangifte van het ongeval, namelijk op 11 maart 1980, geïntimeerde overigens niet eens kennis had noch kon hebben van de graad van het alcoholgehalte ;

dat het niet beantwoorden van deze vraag in de ongevals-aangifte niet noodzakelijk valselijk of met kwaad opzet is geschied en er bijgevolg niet uit mag worden afgeleid dat geïntimeerde het opzet zou hebben gehad het antwoord op de gestelde vraag bedrieglijk te verzwijgen ten einde appellante te misleiden betreffende het al of niet voorhanden zijn van een reden van verval van dekking ;

dat het bedrog niet vermoed wordt en dient bewezen te worden ;

dat het bewijs van bedrog ten deze niet ten genoegen van recht bewezen wordt door de ongevalsaangifte ;

Overwegende dat evenmin bewezen is dat de toestemming van appellante, ten gevolge van het niet beantwoorden van voormelde vraag op de ongevalsaangifte, aangetast was door «dwaling» ;

dat de eerste rechter desaangaande terecht vaststelde dat appellante als verzekeraar in deze materie gespecialiseerd is en tot taak heeft ongevallenformulieren te onderzoeken ;

dat zij als verzekeringsmaatschappij moest vaststellen dat haar verzekerde de vraag in kwestie niet had beantwoord en

bijgevolg bijzonder voorzichtig moest zijn alvorens over te gaan tot uitkering van het schadebedrag ; dat zij overigens, op het ogenblik van het aangaan van de overeenkomst omtrent de vergoeding van de schade van haar verzekeringnemer, ongetwijfeld in de mogelijkheid was te weten of het antwoord op de vraag, die door geïntimeerde in de ongevalsaangifte in het ongewisse was gelaten, bevestigend dan wel ontkennend luidde ;

dat het haar volstond bij geïntimeerde en/of diens make- laar vooraf de nodige inlichtingen in te winnen of inzage te nemen van het strafdossier ;

dat in de ongevalsaangifte uitdrukkelijk vermeld was dat ter zake proces-verbaal was opgesteld door de rijkswacht te Herentals en zij bijgevolg wetende was van het bestaan van een strafonderzoek ;

dat er in die omstandigheden geen bewijs voorhanden is van een wilsgebrek bij appellante ;

Overwegende dat de vordering van appellante dientenge- volge door de eerste rechter terecht ongegrond werd ver- klaard ;

(...)

NOOT—Een vaststellingsovereenkomst is iedere over- eenkomst waardoor een reeds tussen partijen bestaande rechtsverhouding waarover onzekerheid is gerezen, wordt vastgesteld. Een dergelijke overeenkomst is niet aan enige «typendwang» onderworpen. Is de meest gekende vorm de *dading*, dan beantwoordt ook het *vergoedingskwijtschrift* hieraan. Zie o.m. G. Gheysen, *Dading*, A.P.R., 29, nr. 21 ; E. Dirix, «De kwijting voor saldo van rekening», *R.W.*, 1981-82, 190-200 ; H. Thys, «De vergoedingskwijting in de verzekeringspraktijk», in *Recht in beweging*, II, 1007-1019.

HOF VAN BEROEP TE GENT

K.I. — 9 NOVEMBER 1984

Voorzitter : de h. Couckuyt

Raadsheren : de h. Van Waerebeek en mevr. Van Isterdael

Openbaar ministerie : de h. Ockers

Advocaten : mrs. Arnou, Huisman en Vermassen

Voorlopige hechtenis — Bevel tot medebrenging — Invrijheidstelling — Nieuw bevel.

1. Een bevel tot medebrenging is gelijk te stellen met een bevel van de rechter, als bedoeld bij art. 7, derde lid, van de Grondwet.

2. Wanneer de verdachte van zijn vrijheid werd beroofd ingevolge een bevel tot medebrenging, doch zonder onder- vraging in vrijheid werd gesteld bij bevel van de onder- zoeksrechter, kan hij niet opnieuw aangehouden worden dan met inachtneming van art. 8 der wet betreffende de voorlopige hechtenis.

M.

Vordering

Gelet op het bevel tot aanhouding dat uitgevaardigd werd ten laste van verdachte door de onderzoeksrechter in

de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge op 30 oktober 1984;

Gelet op de beschikking van de raadkamer van deze rechtbank van 2 november 1984, betekend op 2 november 1984, waarbij dit bevel tot aanhouding bevestigd werd;

Gelet op het hoger beroep door verdachte tegen voormelde beschikking ingesteld op 2 november 1984;

Overwegende dat dit rechtsmiddel ontvankelijk is, doch niet gegrond;

Overwegende immers dat de wettelijke voorwaarden tot het uitvaardigen van het bevel tot aanhouding voorhanden waren en dat de beweegredenen van dit bevel nog steeds bestaan en gegrond zijn.

Overwegende dat in de conclusie voor verdachte neergelegd ter zitting van de raadkamer van 2 november 1984 tevergeefs wordt ingeroepen dat verdachte meer dan 24 u. ter beschikking van de onderzoeksrechter was gesteld alvorens hij op 30 oktober 1984 om 16 uur door de onderzoeksrechter werd ondervraagd en om 18.05 uur onder aanhoudingsmandaat geplaatst (zie stuk 114 van het strafdossier);

dat immers uit de stukken 104 en 112 van het strafdossier blijkt dat verdachte na een eerste vrijheidsberoving, die aanving op 26 oktober 1984 om 13 uur, vooraleer 24 uren waren verstreken onverrichterzake in vrijheid werd gesteld op 27 oktober 1984 om 12.45 u.;

dat, daar deze invrijheidstelling geen afwijzing inhield van de vordering van de procureur des Konings te Brugge, strekkende tot het afleveren van een bevel tot medebrenging, om te zetten in een bevel tot aanhouding van verdachte, niets er zich tegen verzette dat verdachte ingevolge een nieuw bevel tot medebrenging opnieuw van zijn vrijheid werd beroofd op 29 oktober 1984 om 18 uur, en aldus op 29 oktober 1984 om 21 uur ter beschikking van de onderzoeksrechter te Brugge werd gesteld, die verdachte binnen 25 uren daaropvolgend heeft ondervraagd en onder aanhoudingsmandaat geplaatst.

(...)

Arrest

Overwegende dat de verdachte op 26 oktober 1984 om 12.30 uur van zijn vrijheid werd beroofd ingevolge een bevel tot medebrenging uitgaande van de onderzoeksrechter te Brugge;

Overwegende dat dit gelijk te stellen is met een bevel van de rechter, als bedoeld bij artikel 7, derde lid, van de Grondwet;

Overwegende dat, daar dezelfde verdachte in vrijheid werd gesteld op 27 oktober 1984 om 12.45 uur bij bevel van de onderzoeksrechter, hij niet opnieuw kan worden aangehouden dan met inachtneming van artikel 8 der wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis;

Overwegende dat, daar het aanhoudingsbevel van 30 oktober 1984 ten laste van de verdachte aan de voorwaarden van dit artikel niet voldoet en er ook geen feiten aanwezig zijn om op grond van dit artikel 8 het mandaat te staven, het ook niet kan worden bevestigd;

(...)

NOOT—Het bevel tot medebrenging

1. Wanneer een verdachte niet verschijnt of wanneer hij verdacht is van een misdrijf waarop een criminele straf is

gesteld, vaardigt de onderzoeksrechter krachtens art. 91 Sv. tegen hem een bevel tot medebrenging uit.

Het bevel tot medebrenging vervalt vierentwintig uur nadat de verdachte ter beschikking van de onderzoeksrechter is gesteld, zelfs al heeft deze hem niet ondervraagd.

2. Reeds eerder besliste het Hof van Cassatie, op conclusie van advocaat-generaal E. Krings, dat een met redenen omkleed bevel tot medebrenging, door de onderzoeksrechter uitgevaardigd en aan de verdachte binnen vierentwintig uur na zijn vrijheidsbeneming, «een met redenen omkleed bevel van de rechter» is als bedoeld door art. 7, derde lid, van de Grondwet (Cass., 28 januari 1982, *R.W.*, 1981-82, 2593).

3. De vrijheidsbeneming krachtens het bevel tot medebrenging is beperkt tot de termijn die strikt noodzakelijk is voor de voorgeleiding ter beschikking van de onderzoeksrechter (G. Schuind, *Traité pratique de droit criminel*, 4e ed., II, p. 320).

Wanneer nu de verdachte in vrijheid wordt gesteld omdat de onderzoeksrechter het bevelen heeft of omdat de termijn van vierentwintig uur verstreken is, dan kan de onderzoeksrechter geen bevel tot aanhouding meer uitvaardigen tenzij met inachtneming van de voorschriften van art. 8 van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis.

4. Met andere woorden: het bevel kan slechts steunen op nieuwe en ernstige omstandigheden die de aanhouding van de verdachte rechtvaardigen en die in het bevel worden omschreven.

Ten deze heeft de onderzoeksrechter ten onrechte gemeend dat hij gewoonweg de verdachte kon aanhouden omdat hij na voorgeleiding krachtens het bevel tot medebrenging in vrijheid werd gesteld zonder verhoor.

Het kan slechts verwondering wekken dat een magistraat van het parket-generaal van oordeel was dat een verdachte door middel van opeenvolgende bevelen tot medebrenging gedurende verscheidene dagen opgesloten kan blijven zonder regelmatig bevel tot aanhouding. C'est l'imprévisible qui crée l'événement, beweerde G. Braque...

A. Vandeplas

BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN

1e KAMER — 14 JUNI 1984

Voorzitter: de h. Wauters

Rechters: de hh. Auroousseau en Hellemans

Advocaten: mrs. Tournicourt en Charlier

Belasting over de toegevoegde waarde — Verschuldigd zijn van de belasting — Bewijslast — Vermoedens.

De bewijslast betreffende het verschuldigd zijn van de belasting rust op de B.T.W.-administratie.

De door een belastingplichtige ingediende aangifte inzake directe belastingen kan door de B.T.W.-administratie worden aangewend als vermoeden om aan te tonen dat de inzaak B.T.W. aangegeven omzet onvoldoende is.

V. t/ Belgische Staat

Gezien de akte van verzet van 4 augustus 1982 waarbij verweerder gedagvaard werd ten einde: primair, het dwangbevel dd. 20 juli 1982 integraal te horen vernietigen, subsidiair, het bedrag der boeten te horen kwijtschelden of te verminderen tot minstens 10 % der belasting;

I. Feiten

Op 20 juli 1982 werd aan de verzetdoende partij, op initiatief van de administratie der B.T.W. een dwangbevel betekend strekkende tot betaling van: B.T.W.: 485.605 fr.; geldboete: 971.210 fr.; interest tot 20 febr. 1982: 177.807 fr.; interest vanaf 21 febr. 1982: p.m.; interest op geldboete: p.m.; kosten van het dwangbevel: p.m.

Eiser was als rozenkweker onderworpen aan de B.T.W.-wetgeving en diende periodieke aangifte in op grond van de gefactureerde verkopen: 1973: 642.711 fr.; 1974: 1.423.583 fr.; 1975: 1.292.510 fr.; 1976: 1.761.247 fr.

Tevens diende eiser jaarlijks een aangifte in, in de directe belastingen. Deze berekening van de winst werd vastgesteld aan de hand van forfaitaire schalen, opgesteld door de administratie der directe belastingen in samenspraak met de bedrijfsgroepering. Per are wordt een semi-bruto-winst vermoed van 21.000 fr. (1973), 21.200 fr. (1974), 25.000 fr. (1975), 25.800 fr. (1976). In deze semi-brutowinst werd rekening gehouden met bepaalde kosten, die dan niet meer afzonderlijk mogen worden afgetrokken, nl. kosten van brandstof, elektriciteit, representatie, meststoffen, baanwerk, benodigdheden, bestrijdingsmiddelen, R.T.T. en autolasten. Andere bedrijfsuitgaven mogen van deze semi-brutowinst nog afgetrokken worden.

Voor het jaar 1973 bv. komt men voor eiser tot de volgende forfaitaire netto-winst:

— semi-brutowinst: 31 are x 21.000 fr. =
651.000 fr.
— andere kosten 448.175 fr. waarvan verworpen door de administratie 25.000 fr.

— 423.175 fr.

Totaal: 227.825 fr.

Ten einde de omzet van eiser te berekenen, gaat verweerder uit van het netto-winstcijfer aangegeven aan de directe belastingen en voegt hierbij de aangegeven bedrijfskosten, alsmede de bedrijfskosten die geacht werden begrepen te zijn in de forfaitaire raming van de semi-brutowinst per are.

Verweerder maakt de som van alle kosten, nl. de bedrijfskosten die afzonderlijk in aftrek mogen worden geboekt vermeerderd met de kosten die niet meer afzonderlijk van de volgens de schaal berekende semi-brutowinst mogen worden afgetrokken, en komt tot de volgende bedragen:

- 1973: 448.175 + 698.411 =	1.146.586
- 1974: 414.851 + 934.984 =	1.343.835
- 1975: 541.124 + 1.025.578 =	1.566.702
- 1976: 1.087.996 + 1.659.700 =	2.747.696
	6.810.819

Rekening houdende met de aangegeven omzet aan verweerder voor deze periode, nl. 5.119.513 fr., betekent dit een netto verlies van 1.691.306 fr. over 4 jaar of 35.235 fr. per maand en voor het jaar 1976: (2.747.696 - 1.761.247) ÷ 12 = 82.204 fr. per maand.

Aan de hand van forfaitaire schalen, opgesteld door de Administratie der Directe Belastingen in overleg met de be-

drijfsgroepering, blijkt er een relatie te bestaan tussen de ontvangsten en de verwarmingskosten: nl. 1973: 18,09 %; 1974: 22,72 %; 1975: 21,80 %; 1976: 22,89 %, dit geeft een gemiddelde van 21,37 %.

Uit de boekhouding van eiser blijkt de volgende verhouding tussen de aangegeven ontvangsten en de verwarmingskosten: 1973: 57,21 %; 1974: 47,92 %; 1975: 54,82 %; 1976: 66,70 %, dit geeft een gemiddelde van 56,66 %.

II. In rechte

1. Verjaring

Eiser werpt bij conclusie de verjaring op voor de B.T.W. gevorderd voor het jaar 1973. Ter zitting verklaarde eisers raadsman af te zien van dit middel gelet op het arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen van 12 september 1983 (Fiscale Jurisprudentie - B.T.W. nr. 84/19).

2. Ten gronde

Overwegende dat uit art. 59, § 1, B.T.W. volgt dat de bewijslast voor het verschuldigd zijn van de belasting op de B.T.W. administratie rust; dat de administratie hierbij een beroep kan doen op de bewijsmiddelen van het gemene recht, getuigen en vermoedens inbegrepen; dat volgens art. 1349 B.W. vermoedens gevolgtrekkingen zijn die de wet of de rechter afleidt uit een bekend feit om te besluiten tot een onbekend feit; dat wegens art. 1353 B.W. de vermoedens die niet bij wet zijn ingesteld, overgelaten worden aan het oordeel en het beleid van de rechter; dat het moet gaan om gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens; dat art. 1353 B.W. niet eist dat er verscheidene vermoedens zouden zijn, één enkel vermoeden is voldoende (Cass., 29 september 1932, *Pas.*, 1932, I, 255); dat de feitenrechter soeverein oordeelt of zekere feiten de gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens scheppen, die de gegrondheid van de eis bewijzen (Cass., 28 mei 1951, *Pas.*, 1951, I, 644); dat art. 1353 B.W. geen eisen stelt van een «noodzakelijk logisch verband» of «uitsluiting van iedere andere mogelijkheid» (Cass., 18 mei 1981, *R.W.*, 1981-82, 2471);

Overwegende dat door een belastingplichtige ingediende aangifte inzake directe belastingen mag aangewend worden door de B.T.W.-administratie als vermoeden om aan te tonen dat de inzake B.T.W. aangegeven omzet onvoldoende is;

dat rekening houdende enerzijds met de verhouding tussen de aangegeven ontvangsten van eiser en de verwarmingskosten door hem aangegeven en anderzijds met het verschil tussen de totaliteit van de bedrijfskosten zoals blijkt uit de aangiften van eiser zelf en de aangegeven omzet door eiser aan verweerder, met zekerheid kon worden afgeleid dat de boekhouding van eiser met betrekking tot de gefactureerde verkopen dienstig voor de B.T.W.-aangifte niet als regelmatig en volledig kon worden aanvaard, terwijl de werkelijk gerealiseerde omzet veel hoger ligt van die welke werd aangegeven;

Overwegende dat verweerder de gerealiseerde omzet van eiser heeft berekend uitgaande van de door de administratie der directe belastingen in aanmerking genomen netto-winst vermeerderd met de aangegeven bedrijfskosten alsmede de kosten die reëel werd gemaakt om tot de semi-brutowinst te komen;

Overwegende dat eiser deze methode verwerpt omdat zij steunt op de semi-brutowinst zoals vastgesteld door de ad-

ministratie der directe belastingen en dit vertrekpunt louter forfaitair is, nl. een vast bedrag per are;

dat de semi-brutowinst, zoals berekend oor de administratie der directe belastingen, onder meer een element is waarmee rekening wordt gehouden om het inzake B.T.W. belastbare omzetcijfer te bepalen (Vraag nr. 129, senator Peeters, 2 april 1980, *Bull. Vr.Antw.*, *Senaat*, 1979-80, nr. 29, blz. 1185-1186);

dat overeenkomstig de bepalingen van art. 248 W.I.B. de forfaitaire grondslagen van aanslag slechts worden aangewend bij gebreke van bewijskrachtige gegevens, geleverd door de belastingplichtige of door de Administratie;

dat, aangezien eiser zelf verkoos getaxeerd te worden op basis van een forfait, hij zich thans niet kan verschuilen achter deze forfaitaire berekeningswijze;

dat, bij gebreke van bewijskrachtige boeken en bescheiden, de belastbare winst zal worden vastgesteld conform art. 248, § 1, tweede lid, W.I.B. op basis van de vastgestelde forfaitaire grondslag van aanslag voor de tuinbouwers; dat deze wettelijke forfaitaire aanslag in het kader van de directe belastingen, derhalve als basis kan dienen voor het bepalen van de omzet van eiser in het kader van de B.T.W.-aangifte;

Overwegende dat er geen redenen bestaan om aan de echtheid en de juistheid van de door eiser opgegeven kosten te twifelen;

Overwegende dat eiser reeds bij schrijven van 16 mei 1978 in kennis werd gesteld van de wanverhouding bestaande tussen de door hem aangegeven kosten voor verwarming en de omzet; dat dit feit later werd vermeld in het aansluitend proces-verbaal van 9 mei 1980; dat dit aanvullend proces-verbaal rechtsgeldig is;

Overwegende dat het feit dat eiser op 25 augustus 1977 twee partijen rozen verkocht zou hebben zonder bestelbon of factuur, ter zake niet relevant is aangezien dit feit zich voordeed na de thans behandelde periode;

Overwegende dat, hoewel deze berekeningswijze door de centrale administratie zelf aanvaard werd bij wijze van proef, dat niet impliceert dat deze berekeningswijze willekeurig is; dat integendeel deze berekeningswijze berust op volgende elementen: 1. de door eiser zelf verkozen forfaitaire semi-brutowinst in het kader van de directe belastingen; 2. de door eiser zelf aangegeven bedrijfskosten; 3. de door eiser aangegeven onkosten gemaakt om tot de semi-brutowinst te komen; dat derhalve deze berekeningswijze van verweerder als bewijskrachtig dient te worden aanvaard;

Overwegende dat eiser stelt dat hij op basis van art. 93 W. B.T.W. gerechtigd is om hersteld te worden in zijn recht op verminderde geldboete ten belope van 97.000 fr.;

dat gelet op de voorwaarden gesteld in art. 93, tweede lid, W. B.T.W. eiser hieraan niet voldoet; dat conform art. 84 W. B.T.W. de minister van Financiën bevoegd is over de verzoeken tot kwijtschelding of vermindering van de opgelopen geldboeten te beslissen; dat derhalve de stelling van eiser op dit punt dient verworpen;

(Volgt afwijzing)

VREDEGERECHT TE MENEN

7 DECEMBER 1983

Rechter: de h. De Brouwer

Advocaten: mrs. Verstraete, Boedts en Gits

Huwelijk — Aankoop van tuinmeubelen door echtgenoten — Bewijs — Feitelijke scheiding — Vermoeden van samenwoning van art. 222 B.W. — Gevolg — Huishoudelijke schuld.

Op naam van beide echtgenoten werd voor de aankoop van tuinmeubelen een factuur gezonden aan de echtelijke woning, waar echter alleen de vrouw verbleef.

Nu de man onvoorwaardelijk een eerste betaling op naam van beiden heeft gedaan, de vrouw de factuur onvoorwaardelijk heeft aanvaard en de meubelen onverdeelde medeëigendom geworden zijn, is de verkoper gerechtigd beiden te vervolgen en in de gegeven omstandigheden mag hij hen als hoofdelijke schuldenaars aanspreken.

Ook in de veronderstelling dat slechts één van hen de aankoop zou hebben gedaan, mag de verkoper de zelfs gescheiden levende echtgenoten als samenwonende beschouwen en hun hoofdelijke veroordeling eisen, tenzij bewezen wordt dat hij op het tijdstip van de verkoop reeds wist dat zij niet meer samenwoonden.

De aankoop van tuinmeubelen dient, nu de echtgenoten als welgesteld mochten worden beschouwd, als een huishoudelijke schuld te worden aangemerkt.

B. t/ P. en B.

Uit de door eiser neergelegde stukken blijkt:

— dat eiser op 21 mei 1981 de litigieuze factuur opmaakte voor verkochte en geleverde tuinmeubelen op naam van beide verweerders, de echtgenoten P.-B., met adres (van verweerster). Art. 1 van de factuurvoorwaarden bepaalt dat alle klachten schriftelijk dienen te worden geformuleerd binnen 10 dagen na factuurdatum, op straffe van niet-aanvaarding na die datum;

— op 28 augustus 1981 stuurde eiser een aangetekende aanmaning naar beide verweerders op voornoemd adres, en op 14 september 1981 een tweede aanmaning via gerechtsdeurwaarder D. aan dezelfden op hetzelfde adres... zonder reactie noch van de ene noch van de andere;

— volgens storting over de post afgestempeld op 15 september 1981 werd op naam van beide verweerders een onvoorwaardelijke afbetaling van 30.000 fr. betaald. Een strook van die storting steekt in eisers dossier en de andere in het dossier van verweerster.

In rechte

Eiser beweert dat beide verweerders bij hem de tuinmeubelen besteld hebben, voorwerp van de litigieuze factuur. Gedingvoerende partijen vertellen ons niet waar en aan wie de tuinmeubelen geleverd zijn.

Verweerder betwist eisers bewering. Daartegenover stelt hij dat het zijn echtgenote was, verweerster, met wie hij gehuwd was onder het stelsel van scheiding van goederen, die de meubelen kocht. Verder zegt hij geen factuur te heb-

ben ontvangen. Dat hij en zijn vrouw ook na hun huwelijk ook afzonderlijk gedomicileerd bleven, nl. hij te (...) en zijn vrouw in de echtelijke woning (adres van de factuur), en ze ook ten tijde van de aankoop van de meubelen ook niet meer samenwoonden. Niettemin gaf hij in zijn verzoekschrift van 14 augustus 1981 op als echtelijke woning ... (adres van de factuur).

Na in zijn conclusie vóór ons tussenvonnis eerst ontkend te hebben iets te maken te hebben met eiser, bekende hij, na tussenvonnis na inzage van het betalingsbewijs en navolgende conclusie van verweerster, bij conclusie van 11 oktober 1983 dat hij het toch was die voornoemde storting of betaling deed op de litigieuze factuur, op naam van beide echtgenoten. Die bekentenis werd niet tegengesproken door verweerster die trouwens in het bezit is van de tweede strook van die storting.

Verweerster van haar kant zegt in haar conclusie van 2 maart 1983 dat ze zich niet herinnert deelgenomen te hebben aan de koop van de meubelen, maar ze herinnert zich daarentegen wel zeer duidelijk dat het haar man was..., dat het haar man is, verweerder, die moet instaan voor het gevorderde factuursaldo, aangezien hij ook het voorschot betaalde, dat zij gezien hun huwelijksstelsel, niet hoofdelijk of voor haar deel gehouden is bij te dragen in de gevorderde betaling, dat het ook verweerder is die hun onverdeelde medeëigendom — bestaande uit het woonhuis en de inboedel, de litigieuze tuinmeubelen inclusief, gelegen en staande ... (adres van de factuur) verkocht heeft, na machtiging daartoe te hebben gekregen van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Kortrijk bij vonnis van 30 oktober 1981.

Naar ons oordeel is eiser gerechtigd betaling te vervolgen ten laste van de verweerders van het litigieuze factuursaldo + factuurrente en verhogingsbeding volgens art. 5 van de factuurvoorwaarden :

— met de onvoorwaardelijk gedane afbetaling door verweerder op naam van beide echtgenoten stemde verweerder impliciet in met de aankoop van de tuinmeubelen en de betaling dezer namens de beide echtgenoten ; zijn betaling wijst er ook op dat hij kennis nam van de factuur en haar voorwaarden ;

— met de onvoorwaardelijke aanvaarding van de litigieuze factuur op naam van beide echtgenoten, stemde ook verweerster in met gezegde aankoop en betaling op naam van beiden ;

— er is verder het niet-betwiste feit dat de meubelen als «onverdeelde medeëigendom» van verweerders verkocht werden samen met het onroerend goed ... (adres van de factuur), aldus het door eerste verweerder voorgelegde verkoopcompromis van 19 mei 1982.

Verweerders zijn als echtgenoten hoofdelijk of solidair gehouden t.o.v. eiser tot betaling van het gevorderde, ongeacht hun huwelijksstelsel en het feit dat zij ingevolge dat stelsel slechts voor de helft medeëigenaars werden in de tuinmeubelen. Eiser die als derde verkoper verweerders als echtgenoten kende, mag in de gegeven omstandigheden (aanvaarde factuur op beider naam en met als adres de echtelijke woning, betaling verricht op naam van beide echtgenoten) terecht stellen dat de aankoop van de tuinmeubelen en de daaruit voortvloeiende schuld dient te worden beschouwd als bestaande ten laste van beide echtgenoten solidair.

Zelfs in de veronderstelling dat slechts één van de verweerders de aankoop zou hebben gedaan en de andere echtgenoot reeds in tempore non suspecto t.o.v. eiser iedere tussenkomst zou hebben geweigerd, dan nog zou de solidariteit ten laste van beide verweerders moeten behouden worden, in toepassing van art. 222 B.W. Dat artikel, dat van dwingend recht is, voorziet de hoofdelijkheid tussen samenwonende echtgenoten van een persoonlijke schuld door een van hen aangegaan o.m. voor het huishouden. Zelfs gescheiden levende echtgenoten mogen door een derde-schuldeiser als samenwonende beschouwd worden, tot het tegenovergestelde bewijs dat hij op het ogenblik van het aangaan van de schuld wel wist dat ze niet meer samenwoonden. Als huishoudelijke schuld worden aangemerkt, niet alleen de noodzakelijke aanwinsten maar ook de nuttige of de nodige voor het huishouden, rekening houdende met de uiterlijke levenswijze en bestaansmiddelen van de echtgenoten (het nieuwe Belgische huwelijksvermogensstelsel ad 78 nrs. 20/22/24/25/31). Ook ter zake zijn de voorwaarden in art. 222 B.W. vervuld, in het geval van een persoonlijke schuld van een der verweerders. De aankoop van tuinmeubelen door ieder der verweerders die naar buiten uit als welgestelde mensen mochten worden beschouwd (eigenaars van een onroerend goed en inboedel die volgens voornoemd compromis een verkoopswaarde hadden van 6.200.000 fr.) dient als een huishoudelijke schuld te worden aangemerkt).

(...)

NOOT—Het huwelijk schept een vermoeden van samenwoning

1. Doordat art. 222 B.W. het woord huishouding gebruikt, kan men besluiten dat de hoofdelijke aansprakelijkheid t.a.v. bepaalde schulden niet bestaat tijdens een feitelijke scheiding. Voor de schulden m.b.t. de opvoeding van de kinderen is het al dan niet samenwonen niet relevant. Het onderhavige geval biedt een duidelijk voorbeeld : aangezien het echtpaar blijkbaar geen kinderen heeft, gaat de rechter ervan uit dat met de feitelijke scheiding de hoofdelijke aansprakelijkheid voor huishoudelijke schulden opgehouden heeft te bestaan.

2. Vooral belangrijk is dit vonnis omdat het een regel verwoordt (en er toepassing van maakt) die m.i. te zelden in het licht wordt gesteld : een van de gevolgen van het huwen is dat het vermoeden geschapen wordt dat twee mensen samenwonen.

Gehuwden worden vermoed samen te wonen, d.i. worden geacht hun samenwoningsplicht te vervullen.

Als iemand (incl. de gehuwde) beweert dat een gehuwde niet met zijn echtgenoot samenwoont, moet hij dat bewijzen.

Dit is een belangrijke regel uit ons huwelijksrecht, die tot nog toe onvoldoende onderkend is.

De regel had minder belang zolang de rechtsbepalingen omtrent samenleving het huwelijk als uitgangspunt namen. Hij wordt des te belangrijker naarmate meer van dergelijke bepalingen uitgaan van het feitelijk samenwonen (fiscaal recht, sociale zekerheid, zelfs burgerlijk recht : artt. 232, 373 B.W.).

In dat perspectief kan men zelfs stellen dat een van de belangrijkste functies van het huwelijk erin bestaat de over-

heid van de verplichting te ontslaan om te bewijzen dat een individu effectief met een ander samenleeft. Ook aan particulieren, inclusief de gehuwden zelf, biedt ons recht dit bewijsvoordeel (zie bv. art. 373, 1e lid, B.W.)

J.M. Pauwels

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (2e Kamer), 27 oktober 1982

Onrechtmatige overheidsdaad — Aansprakelijkheid van gemeente voor haar organen — Coëxistentie met persoonlijke aansprakelijkheid van het orgaan.

Bij nacht was een voetganger van een brug gevallen, waarvan de leuning gebrekkig was. Het bestreden arrest (Hof Luik, 24 mei 1982) stelt vast dat eisers, de burgemeester en de schepen van openbare werken van de gemeente waar de brug zich bevond, niet de nodige maatregelen hebben genomen die ze uit hoofde van hun ambt hadden moeten nemen, en het veroordeelt hen op grond van de artt. 418 en 419 Sw. Die beslissing wordt niet aangevochten. Op civielrechtelijk gebied oordeelt het arrest dat de fout die door de organen van de gemeente wordt begaan binnen de perken van hun opdracht, een fout doet ontstaan aan de zijde van de gemeente en dat haar aansprakelijkheid van dezelfde aard blijft als die van natuurlijke personen. Het arrest beslist dat de gemeente niet kan worden geacht burgerrechtelijk aansprakelijk te zijn voor de eisers, maar dat er grond bestaat om de gemeente en haar organen tot schadeloosstelling te veroordelen. (Op te merken is dat de gemeente ook cassatieberoep heeft ingesteld, maar daarvan afstand heeft gedaan.) De eisers voeren aan dat het feit dat de gemeente handelt door tussenkomst van haar organen en dat zij uit eigen hoofde aansprakelijk is, meebrengt dat alleen de gemeente tot betaling van schadeloosstelling mag worden veroordeeld. Die stelling faalt naar recht:

«Overwegende dat het arrest vaststelt dat ten tijde van de feiten de beklaagden, die respectievelijk burgemeester en schepen van openbare werken waren van de gemeente Olloy-sur-Viroin, de organen waren van die gemeente en dat krachtens de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek die gemeente, thans Viroinval, niet als aansteller doch uit eigen hoofde aansprakelijk is;

«Overwegende dat die aansprakelijkheid in de regel de persoonlijke aansprakelijkheid van het orgaan niet uitsluit en samen met deze voorkomt.»

(Eerste voorzitter: de h. Legros — Raadsheer-rapporteur: de h. Sace — Eerste advocaat-generaal: de h. Krings — Advocaat: mrs. Houtekier — In de zaak: H. e.a. t/ L. e.a.)

NOOT—Zie, in dezelfde zin, Cass., 17 juni 1982, *R.W.*, 1984-85, 1143; zie ook de verwijzingen aldaar in noot 1.

Hof van Cassatie (1e Kamer), 4 november 1982

Onrechtmatige overheidsdaad — Bestuurlijke overheid — Vergissing bij beoordeling van rechten of verplichtingen van rechtsonderhorige of ambtenaar — 1. Als basis voor onwettige beslissing — Aansprakelijkheid

— Vereisten — 2. Bij het geven van inlichtingen — Aansprakelijkheid — Vereisten.

Het bestreden arrest (Hof Luik, 9 juni 1981) wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat de vergissing van de administratieve overheid bij de beoordeling van de omvang van de rechten of verplichtingen van een rechtsonderhorige of een ambtenaar niet noodzakelijk een quasi-delictuele fout is;

«Dat wanneer een dergelijke vergissing tot gevolg heeft dat de administratieve overheid een beslissing neemt of bekrachtigt die grondwettelijke of wettelijke regels schendt welke haar ertoe verplichten zich te onthouden of op een welbepaalde manier op te treden, die ongrondwettelijke of onwettelijke beslissing pas een quasi-delictuele fout is wanneer de begane vergissing niet onoverkomelijk is of er geen andere grond van uitsluiting van aansprakelijkheid bestaat;

«Dat, wanneer de vergissing bij de beoordeling van de omvang van de rechten of verplichtingen van een rechtsonderhorige of een ambtenaar niet aan de basis ligt van een dergelijke ongrondwettelijke of onwettelijke beslissing, zij slechts een fout is die de aansprakelijkheid in het gedrang brengt van de administratieve overheid, die onjuiste inlichtingen geeft over de reglementering of de wetgeving die zij moet toepassen, wanneer de onjuiste interpretatie zonder voldoende onderzoeken werd gegeven of zonder dat er enige twijfel werd uitgedrukt nopens de voorgestelde oplossing;

«Overwegende dat het middel het arrest enkel bekritiseert in zoverre het beslist dat eiseres een fout heeft begaan door aan verweerder onjuiste inlichtingen te verschaffen nopens de omvang van zijn rechten;

«Dat het arrest, dat enkel overweegt, enerzijds, dat 'men verweerder heeft voorgehouden dat hij verplicht was zijn pensioen aan te vragen', dat verweerder ten gevolge van een vergissing zijn vervroegd pensioen heeft aangevraagd, dat 'verweerders vergissing te wijten is aan de onjuiste interpretatie van het koninklijk besluit door de schooldirectie, door een onderwijsinspecteur en door de organen van de vroegere gemeente Jambes, dat die aan eiseres en aan de Belgische Staat toe te schrijven reeks vergissingen aan verweerder schade hebben berokkend en, anderzijds, dat het koninklijk besluit van 7 augustus 1973, dat daags na zijn bekendmaking van kracht is geworden, dubbelzinnig was en door een ander koninklijk besluit is vervangen dat grondig van het eerste verschilt, dat verweerder die 'zich beter had kunnen voorlichten omtrent zijn rechten en verplichtingen dadelijk stelling moest nemen te midden van de rond hem heersende verwarring', zonder vast te stellen dat eiseres en de Belgische Staat niet voldoende onderzoeken hebben gedaan noch de twijfel hebben uitgedrukt nopens de voorgestelde oplossing, zijn beslissing niet naar recht verantwoordt.»

(Voorzitter: ridder de Schaetzen — Raadsheer-rapporteur: de h. Stranard — Advocaat-generaal: de h. Velu — Advocaten: mrs. De Bruyn en Dassel — In de zaak: Stad Namen en Belgische Staat t/ P.)

NOOT—Zie en vergelijk: Cass., 4 januari 1973, *R.W.*, 1972-73, 1979, *Arr. Cass.*, 1973, 452, *J.T.*, 1973, 550, met

noot J.L. Fagnart, *R.C.J.B.*, 1974, 336, met noot J. Stassen; betreffende het onderscheid dat door dit arrest wordt gemaakt, raadplege men: Gijssels, J., «De overheidsaansprakelijkheid in verband met informatie», *R.W.*, 1979-80, (1201), 1216-1222.

Hof van Cassatie (1e Kamer), 12 november 1982

Handelshuur — Vergoeding wegens uitzetting — Doel — Bescherming van de handelszaak — Vervreemding van de handelszaak door de huurder — Recht op vergoeding wegens uitzetting — Voorwaarde — Vervreemding veroorzaakt door de opzegging.

Een café was verhuurd aan de brouwerij B., eerste verweerster, die het verhuurde aan de echtgenoten Van W., tweede en derde verweerder. Nadat eisers het pand hadden gekocht, betekenden ze, op grond van de artt. 12 en 16, I, 1°, van de Handelshuurwet, een opzegging aan de brouwerij tegen 31 januari 1977 (opzegging van twaalf maanden) en verkregen de uitzetting van de brouwerij. Daar eisers het voornemen waarvoor ze hadden opgezegd, niet ten uitvoer brachten, dagvaardden de echtgenoten Van W. hen en de brouwerij tot betaling van uitzettingsvergoeding (art. 25, 3°). Eisers wierpen op dat de echtgenoten Van W. daarop geen aanspraak konden maken, omdat zij op 13 december 1976 hun handelszaak hadden overgedragen aan eisers voor de prijs van 300.000 fr. Het bestreden vonnis (Rb. Leuven, 13 maart 1981) verwerpt dat verweer, veroordeelt de brouwerij om 372.924 fr. vergoeding te betalen aan de echtgenoten Van W. en veroordeelt eisers om dat bedrag terug te betalen aan de brouwerij. De motivering van het vonnis komt hierop neer: het recht op vergoeding ontstaat op het tijdstip dat de verhuurder zijn voornemen niet ten uitvoer brengt; het heeft geen zin te stellen dat de huurder alleen aanspraak kan maken op vergoeding als hij op dat tijdstip nog eigenaar is van de handelszaak, want er is dan geen handelszaak meer, daar de cliënteel verloren is gegaan; voldoende is dat de echtgenoten Van W. eigenaar van de handelszaak waren op het moment dat zij kennis kregen van de opzegging krachtens art. 12. Het vonnis wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat artikel 25, 3°, van de wet van 30 april 1951 betreffende de handelshuurovereenkomsten, gewijzigd bij de wet van 29 juni 1955, het recht op de vergoeding van drie jaar huur, eventueel vermeerderd met een bedrag toereikend om de veroorzaakte schade van de huurder volledig te vergoeden, afhankelijk stelt van de voorwaarde dat de verhuurder het voornemen op grond waarvan hij de uitzetting kon bekomen, niet ten uitvoer brengt binnen zes maanden; dat met toepassing van artikel 26 dezelfde regel geldt, indien de uitzetting door de koper van het goed is geschied;

«Overwegende dat de Handelshuurwet de bescherming van de handelszaak tot doel heeft; dat de uitzettingsvergoeding, zoals zij door de wet is geregeld, beoogt de huurder te vergoeden voor het verlies van de handelszaak als gevolg van de uitzetting; dat, in de gevallen waarin de wet ook niet-eigenaars van de handelszaak toestaat een rechtsvordering tot het verkrijgen van een uitzettingsvergoeding in te

stellen, het nog is om de rechten van de eigenaar van de handelszaak te behoeden en hem in de mogelijkheid te stellen voor het verlies van zijn handelszaak vergoed te worden;

«Overwegende dat de huurder het recht op uitzettingsvergoeding kan hebben behouden, hoewel hij overigens de handelszaak heeft vervreemd, wanneer die vervreemding is veroorzaakt door de opzegging;

«Overwegende dat het bestreden vonnis, nu het niet in concreto vaststelt dat tweede en derde verweerder de handelszaak hebben vervreemd als gevolg van de opzegging, de artikelen 25, 3°, en 26 van de Handelshuurwet schendt.»

(Voorzitter: de h. Janssens — Raadsheer-rapporteur: de h. Boon — Advocaat-generaal: de h. Tillekaerts — Advocaten: mrs. Dassel en Houtekier — In de zaak: K. e.a. t/ N.V. B. e.a.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 19 november 1982

Overeenkomst — Verbindende kracht — Ontbinding — Niet om redenen van billijkheid op zichzelf.

Verweerster had met een assuradeur een overeenkomst van persoonlijke verzekering gesloten. Het bestreden vonnis (Rb. Tongeren, 20 maart 1981) wijst de vordering van de assuradeur, eiseres, tot betaling van achterstallige premies af en verklaart de overeenkomst vanaf de eerstvolgende vervaldag ontbonden op grond dat zulks billijk is, gelet op het feit dat de echtgenoot van verweerster haar tijdens de eerste huwelijksnacht definitief heeft verlaten, dat zij zonder inkomen is en slechts kan leven met steun van het O.C.M.W. en dat zij ingevolge de niet-tijdige betaling van de premies niet gerechtigd zal zijn op eventuele uitkeringen vanwege eiseres. Het vonnis wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat alle overeenkomsten die wettig zijn aangegaan, de partijen tot wet strekken; dat zij niet kunnen worden herroepen dan met hun wederzijdse toestemming of op de gronden door de wet erkend; dat zij te goeder trouw en zonder rechtsmisbruik moeten worden uitgevoerd, maar redenen van billijkheid op zichzelf geen wettelijke grond opleveren tot ontbinding of beëindiging van een overeenkomst, ten deze een verzekeringsovereenkomst.»

(Voorzitter: de h. Janssens — Raadsheer-rapporteur: de h. Boon — Advocaat-generaal: mevr. Liekendaal — Advocaat: mr. Simont — In de zaak: N.V. D. t/J.).

Hof van Cassatie (1e Kamer), 26 november 1982

Bewijs — Bewijslast — Tenietgaan van schuldvoordring.

Op de volgende gronden verwerpt het Hof de voorziening tegen een arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen van 6 april 1981:

«Overwegende dat het arrest de inhoud van het vonnis van 23 mei 1977 van de Rechtbank van Koophandel te Gent weergeeft als volgt: '(Eiseres) wordt veroordeeld tot beta-

ling van 445.570 frank + 85.800 frank + 90.000 frank tegen afgifte door de P.V.B.A. R. van de goederen vermeld op de facturen ... en de goederen ...; gezegd wordt voor recht dat de P.V.B.A. R. deze goederen binnen een maand na de betekening van het vonnis dient ter beschikking te stellen van (eiseres), die ze moet ophalen op de zetel van de P.V.B.A. R. en dit tegen contante betaling; dat het arrest verder, zonder wegens miskenning van de bewijskracht te worden aangevochten, het voormelde vonnis interpreteert als volgt: 'dat (eiseres) veroordeeld wordt welbepaalde bedragen te betalen tegen afgifte door de P.V.B.A. R. van welbepaalde goederen wanneer appellante deze komt ophalen op de zetel van de P.V.B.A. R. tegen contante betaling; de P.V.B.A. R. zal daartoe binnen een maand na de betekening van het vonnis genoemde goederen ter beschikking stellen... ten onrechte stelt (eiseres) dat (verweerster) de goederen moest aanbieden;

(...)

«Overwegende dat, luidens artikel 1315 van het Burgerlijk Wetboek, hij die de uitvoering van een verbintenis vordert, het bestaan daarvan moet bewijzen en, omgekeerd, hij die beweert bevrijd te zijn, het bewijs moet leveren van de betaling of van het feit dat het tenietgaan van zijn verbintenis heeft teweeggebracht; dat, luidens artikel 870 van het Gerechtelijk Wetboek, iedere partij het bewijs moet leveren van de feiten die zij aanvoert;

«Overwegende dat het arrest vaststelt dat verweerder het bewijs van het bestaan van zijn schuldvordering leverde door het overleggen van het genoemde vonnis van de rechtbank van koophandel, dat de veroordeling van eiseres tot betaling van de litigieuze geldsommen inhield; dat het arrest voorts oordeelt dat eiseres aan die betaling slechts kan ontsnappen mits zij het bewijs levert dat verweerder de litigieuze goederen niet ter beschikking heeft gesteld, toen eiseres die tegen contante betaling kwam ophalen binnen een maand na de betekening van het meergenoemde vonnis;

«Dat het arrest aldus aan eiseres het bewijs oplegt van het feit dat het tenietgaan van haar verbintenis zou hebben teweeggebracht en derhalve artikel 1315 van het Burgerlijk Wetboek niet schendt.»

(Voorzitter: ridder de Schaetzen — Raadsheer-rapporteur: de h. Soetaert — Advocaat-generaal: de h. Declercq — Advocaat: mr. Bützler — In de zaak: P.V.B.A. N. t/ Faillissement P.V.B.A. R.)

Hof van Cassatie (2e Kamer), 11 januari 1983

Onrechtmatige daad — Schade en schadeloosstelling — Schade door verwonding — Blijvende invaliditeit en blijvende arbeidsongeschiktheid — Onderscheid.

Het Hof vernietigt op de volgende gronden een arrest van het Hof van Beroep te Gent van 28 juni 1982, voor zover dit arrest uitspraak deed over de materiële en de morele schade voortvloeiend uit de blijvende invaliditeit van eiser:

«Overwegende dat de gerechtelijke deskundige in zijn verslag vermeldt dat eiser ten gevolge van het ongeval lijdt aan de 'volgende restverschijnselen: een zekere graad van

gehoorsvermindering ter hoogte van het rechteroor, een licht gestoord E.E.G., zekere karakteriële stoornissen, gepaard met zekere angstgevoelens, dat de globale blijvende arbeidsongeschiktheid, door deze restverschijnselen voortgebracht, kan worden geraamd op 10 procent en dat hierbij rekening werd gehouden met de normale bezigheden van het slachtoffer';

«Overwegende dat het arrest de beslissing laat steunen op de vaststelling dat de deskundige de 'blijvende invaliditeit' heeft geraamd op 10 procent;

«Overwegende dat de graad van de blijvende invaliditeit niet noodzakelijk samenvalt met de graad van de blijvende arbeidsongeschiktheid;

«Overwegende dat het arrest, door van de besluiten van de deskundige een uitlegging te geven, die er niet mee verenigbaar is, de bewijskracht van het deskundigenverslag miskent.»

(Voorzitter: de h. Châtel — Raadsheer-rapporteur: de h. Matthijs — Advocaat-generaal: mevr. Liekendaal — Advocaat: mr. Bützler — In de zaak: G. t/ F. en P.)

NOOT—Zie in dezelfde zin: Cass., 24 oktober 1966, *Pas.*, 1967, I, 251; Cass., 3 november 1969, *R.G.A.R.*, 1971, nr. 8626, met noot. Zie daarover o.m. Fagnart, J.-L., *Examen de la jurisprudence concernant la responsabilité civile (1968-1975)*, Brussel, Larcier, 1976, nr. 143; Schuermans, L., Schryvers, J., Simoens, D., Van Oevelen, A., en Schamp, H., «Overzicht van rechtspraak. Onrechtmatige daad — Schade en schadeloosstelling (1977-1982)», *T.P.R.*, 1984, (511), 695-696, nr. 42.3.

Hof van Cassatie (1 Kamer), 18 februari 1983

Onrechtmatige daad — Schade en schadeloosstelling — Schade veroorzaakt door afzonderlijke fouten van twee personen — Verplichting van ieder van hen om de gehele schade te vergoeden.

Een verkeersongeval werd veroorzaakt door de samenlopende fouten van een onbekend gebleven bestuurder en van de bestuurder G., verzekerd bij derde verweerster. Eerste en tweede verweerder werden door het ongeval getroffen. Het bestreden vonnis (Hof Brussel, 21 mei 1981) stelt vast dat de onbekende bestuurder en de bestuurder G. tot de schade hebben bijgedragen voor tweederde resp. eenderde. Het veroordeelt eiser en derde verweerder om de schade van eerste en tweede verweerder te vergoeden in dezelfde verhouding. Eiser voert aan dat het arrest een veroordeling in solidum tot betaling van de volledige schadevergoeding had moeten uitspreken. Daartegen werpt eerste verweerder op dat eiser geen belang heeft bij het middel. Over deze grond van niet-ontvankelijkheid en over het middel beslist het Hof:

«Overwegende dat eiser belang kan hebben bij een eventuele wijziging van de huidige aansprakelijkheidsverdeling en derhalve bij de vernietiging van de beslissing dat geen aanleiding bestaat tot het uitspreken van een veroordeling in solidum en dat de door eerste en tweede verweerder gevorderde bedragen dienen te worden vergoed naar verhou-

ding van het aandeel van elk van de bij het ongeval betrokken bestuurder in de aansprakelijkheid, dit is voor tweederde ten laste van de onbekend gebleven bestuurder en voor eenderde ten laste van de bestuurder G.;

«Dat de grond van niet-ontvankelijkheid niet kan worden aangenomen;

«Wat het middel zelf betreft:

«Overwegende dat wanneer verscheidene personen ieder afzonderlijk een fout begaan waardoor aan een derde schade wordt veroorzaakt, elk van hen overeenkomstig de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek gehouden is tot vergoeding van de gehele schade;

«Overwegende dat het arrest eiser en verweerster sub 3 op grond van de in het middel weergegeven vaststelling veroordeelt tot betaling van respectievelijk tweederde en eenderde van de schade;

«Dat het middel gegrond is.»

(Voorzitter: de h. Janssens — Raadsheer-rapporteur: de h. Delva — Procureur-generaal: de h. Krings — Advocaten: mrs. De Gryse, Houtekier en Dassesse — In de zaak: Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds t/ V. e.a.)

NOOT—Constante rechtspraak van het Hof van Cassatie (zie de verwijzingen bij Vandenberghe, H., Van Quickenborne, M., en Hamelink, P., «Overzicht van rechtspraak. Aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad (1964-1978)», *T.P.R.*, 1980, (1139), 1415 e.v., nr. 215; *adde*: Cass., 29 april 1981, *R.W.*, 1982-83, 380; 15 september 1983, *R.W.*, 1983-84, 2124.

Hof van Cassatie (2e kamer), 16 mei 1984

Wegverkeer — Voorrang — Omvang — Ontheffing van aansprakelijkheid van de tot voorrang verplichte — Voorwaarde.

«Overwegende dat het vonnis (Corr. Verviers, 6 januari 1984) vaststelt dat verweerder, op het ogenblik van de aanrijding, met zijn voertuig tot op de voorrangsweg was gereden, zonder echter te vermelden dat verweerder die weg slechts was opgereden, in zoverre zulks noodzakelijk was om zich van de aanwezigheid van een bestuurder op de weg te vergewissen en zulks met de nodige voorzichtigheid gebeurde zonder gevaar voor ongevallen, gelet op het te verwachten rijgedrag van een eventuele voorranghebbende bestuurder;

«Overwegende dat de voorrang van de bestuurder op de voorrangsweg geldt over de gehele breedte van die weg en niets te maken heeft met diens rijgedrag; dat de rechter de voorrangschuldige bestuurder slechts van overtreding kan vrijspreken wanneer hij vaststelt dat de voorrangschuldige bestuurder door het rijgedrag van de voorranggerechtigde bestuurder in zijn redelijke verwachtingen is bedrogen en dat laatstgenoemde dus voor de andere bestuurder de oorzaak is geweest van een niet te vermijden dwaling;

«Overwegende dat het vonnis de beslissing waarbij eiser voor het ongeval volledig aansprakelijk wordt verklaard niet naar recht verantwoordt door de enkele vermelding dat het niet bewezen is dat het voertuig van verweerder aan het rijden was en dat bedoeld voertuig geen ernstige hindernis

kon opleveren voor eiser die te vlug reed op een zeven meter brede rijbaan waar hij rechtdoor had kunnen blijven rijden in plaats van een verkeerd en ondoeltreffend uitwijkmaneuver uit te voeren.»

(Voorzitter: de h. Stranard — Raadsheer-rapporteur: de h. Resteau — Advocaat-generaal: de h. Piret — Advocaten: mrs. Dassesse en Van Ryn — In de zaak: S. t/ W.)

NOOT—Zie Cass., 4 oktober 1978, *R.W.*, 1978-79, 2105.

Hof van Cassatie (1e Kamer), 17 mei 1984

Koop — Verborgen gebrek — Verkoop, door onderscheiden verkopers, van complementaire tuigen — Defecte koppeling van de tuigen.

De thans failliete P.V.B.A. H. kocht bij eiseres een trekker en bij de P.V.B.A. R. een oplegger. Het bestreden arrest (Hof Luik, 17 januari 1983) stelt vast dat de koppeling van die twee tuigen, die geen van beide een intrinsiek gebrek vertonen, ten gevolge van een overdreven op en neer bewegen, zelfs op wegen in goede staat, gebrekkig was, en het veroordeelt eiseres samen met de P.V.B.A. R. in solidum tot vergoeding van de door de koopster geleden schade. Het door eiseres opgeworpen middel, afgeleid uit de schending van de artt. 1641-1648 B.W., faalt naar recht:

«Overwegende dat de fabrikant of de handelaar die aan een koper een produkt van zijn nijverheid of een voorwerp van zijn handel levert, vooraf moet nagaan of de door hem verkochte zaak geen verborgen gebreken vertoont die, volgens artikel 1641 van het Burgerlijk Wetboek, deze ongeschikt maken tot het gebruik waartoe men ze bestemt, of die dit gebruik zodanig verminderen dat de koper, indien hij de gebreken gekend had, de zaak niet of slechts voor een mindere prijs zou hebben gekocht; dat de verkoper, fabrikant of een gespecialiseerde verkoper van zaken zoals die welke hij heeft verkocht, verplicht is daartoe alle nuttige maatregelen te nemen om alle mogelijke gebreken op te sporen en aan de koper het nuttig gebruik van de zaak te waarborgen;

«Overwegende dat een verborgen gebrek van de verkochte zaak, dat de verkoper tot vrijwaring verplicht, een gebrek kan zijn dat, zelfs indien het de zaak niet intrinsiek aantast, deze ongeschikt maakt tot het gebruik waartoe de koper ze, naar de verkoper wist, bestemde;

«Overwegende dat het arrest dienaangaande zegt dat 'uit de verschillende door de deskundige uitgevoerde opdrachten blijkt dat het zeer moeilijk is een volmaakte koppeling tussen trekker en oplegger te verwezenlijken en trilling tussen de ophanging van de oplegger en die van de trekker helemaal op te heffen; dat de eerste rechter terecht opmerkt dat een volmaakte koppeling tussen trekker en oplegger onmogelijk is en dat de lichte onvolkomenheden bij hoge snelheid het normale gevolg zijn van een compromis tussen twee uiterst complexe tuigen; dat alle bij die verkoop betrokken partijen, als vaklui, het bestaan moesten kennen van dat probleem waarmee zij geconfronteerd werden; dat de verwerende partijen (thans de eisende vennootschap H. en de vennootschap Ateliers de construction R.)

de afzonderlijke bestelling niet kunnen aanvoeren om aan het door de koppeling gestelde probleem te ontkomen; dat zij immers samenhangen en dat beide verkopers wisten of althans moesten weten, desnoods door aanvullende informatie in te winnen, welk voertuig bij het door hen geleverde hoorde; dat de conceptie van de koppeling een probleem was van beide verkopers die, ieder wat hem betreft, aansprakelijk bleven voor de goede werking de ene van de trekker de andere van de oplegger; dat het bij de verdeling van beider aansprakelijkheid weinig belang heeft dat de noodzakelijk geachte aanpassing aan het ene of het aan het andere onderdeel van dat geheel is gebeurd nu zij het resultaat was van een gemeenschappelijk overleg over de uitvoering van een zelfde verbintenis';

«Overwegende dat het arrest door eiseres aldus aansprakelijk te stellen voor een verborgen gebrek ten gevolge van de defecte koppeling tussen complementaire tuigen, de artikelen 1641 tot 1648 van het Burgerlijk Wetboek niet schendt.»

(Voorzitter : de h. Mahillon — Raadsheer-rapporteur : de h. Kreit — Advocaat-generaal : de h. Janssens de Bisthoven — Advocaten : mrs. Dassel en Draps — in de zaak : N.V. H. t/ Faillissement P.V.B.A. H.)

Rb. Mechelen (7e Kamer), 6 december 1982

Minnelijke schikking — Na verkeersongeval aanvaard door een van de bestuurders — Zonder dat de andere bestuurder vergoed is — Geen vermoeden van fout ten laste van de eerste bestuurder.

Op 9 februari 1980 werd de auto, bestuurd door G., die naar links afsloeg om een zijstraat in te rijden, aangereden door een tegenligger, Van H. De rechtbank is van oordeel dat G. geen schuld treft en dat het ongeval uitsluitend te wijten is aan de «waanzinnig hoge snelheid», waarmee Van H. reed. Maar na het ongeval was het strafonderzoek door het parket van de politierechtbank afgesloten met een voorstel van minnelijke schikking aan G., die het aanvaardde. De schade aan de auto van Van H. werd echter niet vergoed.

«Blijft nog de vraag of G., door de voorgestelde minnelijke schikking te aanvaarden, niet meteen heeft erkend een bepaling van het verkeersreglement te hebben overtreden, en derhalve een fout te hebben begaan.

«De minnelijke schikking is een rechtsfiguur waarbij, mits een aantal voorwaarden daartoe gesteld door het Openbaar Ministerie worden nageleefd, aan een verdachte de mogelijkheid gegeven wordt de strafvordering te doen vervallen (C.J. Vanhoudt, *Strafvordering*, p. 134). Betaling binnen de gestelde termijn doet de strafvordering vervallen (J. D'Haenens, *Belgisch Strafprocesrecht*, I, p. 122).

«De betaalde geldsom is geen geldboete en geen straf (R. Declercq, *Strafvordering*, I, p. 44). De minnelijke schikking is aan bepaalde voorwaarden onderworpen, o.m. definitieve vergoeding van de schade (art. 166 Sv.).

«Deze laatste voorwaarde was beslist niet vervuld. Derhalve heeft het aanvaarde en uitgevoerde voorstel tot minnelijke schikking niet tot gevolg de strafvordering te doen vervallen (Gent, 8 december 1962, *R.W.*, 1963-64, 721; T.

Versée, *Minnelijke schikking*, A.P.R., nr. 138). Ten laste van G. is er dan ook geen vermoeden van fout (Rb. Mechelen, 28 juni 1982, onuitg., AR 13.819).»

(Voorzitter : de h. Aourousseau — Rechters : de hh. Hellemans en Van de Werf — Advocaten : mrs. Vrijdaghs, Buelens, De Rycke en Van den Eede — In de zaak : G. t/ Van H. en N.V. U.)

BOEKEN

P. DE PAEPE, *Algemene rechtsbeginselen. Louter een inleiding tot het recht*, Kluwer Rechtswetenschappen, Antwerpen, 1984.

P. De Paep wil met dit essay de lezer begeleiden in de studie over recht : uitgangspunt (hoofdstuk 1) hierbij is de vaststelling van een gebrek aan houvast aan en omtrent het recht (vervreemding). De identificatie van dit houvast en de redenen van het ontbreken ervan vormen dan ook de rode draad door het boekje heen.

Opvallend hierbij is de vaak oorspronkelijke gedachtegang van de auteur. Zo aarzelt De Paep niet om in zijn definitie van recht (hoofdstuk 2) de band tussen recht en geweld te erkennen en de overheid binnen deze «dialectische» verhouding te situeren (recht is o.a. — p. 2 — een geheel van «gedragsregels (...) waarvan de toepassing met geweld kan afgedwongen worden, waarvan de bevoegdheid overtreed eveneens met geweld kan worden bedwongen, geweld waarvan het gebruik is voorbehouden aan de overheid»).

Rust, maar vooral vrede, vormen de criteria ter beoordeling van de inzet van geweld en dus ook van overheidsmatig gebruik van geweld. De vraag naar de factoren die vrede bevorderen en bedreigen brengt de auteur tot een korte analyse van het begrip macht (p. 30 e.v.). Het is trouwens vanuit dit begrip dat, althans volgens de auteur, de grondslag van het recht gedacht dient te worden. Die grondslag is gelegen in «de natuurlijke, fundamentele nood en behoefte bij de mens aan het doseren van de macht» (p. 38). Deze wellicht belangrijkste these van het essay impliceert een enigszins verrassende definiëring van het natuurrecht als «de dringende en niet door mensen afdwingbare norm die, voortspruitend uit de menselijke natuur, wil dat de macht onder de mensen steeds opnieuw gedoseerd wordt naar de vermogens en behoeften van de menselijke natuur, en waarvan de overtreed gesanctioneerd wordt door de gedeeltelijke of gehele, psychische of fysieke teloorgang van dat deel van de mensheid, tegen wiens rijkheid en vermogens in de macht gebrek werd gedoseerd» (p. 39). Positief recht (voor een definitie, zie p. 41) strookt dan met het natuurrecht, wanneer het door machtsdosering de persoonlijk en historisch bepaalde ontplooiingsmogelijkheden waarborgt en toelaat (p. 41).

In het derde hoofdstuk wordt de normaliteit van recht vergeleken met die van godsdienst en ethiek. In dit kader beweert de auteur o.a. dat liefde wel een plaats vindt in godsdienst, maar niet in recht : «De verhoudingen liggen zelfs zo dat de diepe behoefte aan machtsdosering begint waar de liefde ophoudt» (p. 51). Dit hoofdstuk wordt afgerond met beschouwingen omtrent rechtsafwezigheid, of zo men wil rechtsvrijheid.

Als bronnen van het recht (hoofdstuk 4) identificeert de auteur enerzijds het eenparig akkoord (gebaseerd op toeval of politieke onderhandeling) anderzijds het bloedig (oorlog) of onbloedig (politiek compromis) geweld (p. 68).

Pas in het laatste hoofdstuk bespreekt de auteur, onder de kop «De verschijningsvormen van het recht», datgene wat doorgaans, althans dogmatisch, verstaan wordt onder de bronnen van het recht. Aan de klassieke lijst voegt hij echter, o.a. via een verwijzing naar bepaalde ministeriële handelingswijzen, een bron toe : het voldongen feit als rechtsvorm (p. 83 e.v.).

Het boekje is geschreven in een zeer heldere, bevattelijke stijl en wordt geschraagd door een eigenzinnig en (zoals reeds gezegd) oorspronkelijk denken. Het mogelijk verwijt van ondoordachtigheid en eenzijdigheid m.b.t. bepaalde definities of passages weegt niet op tegen de kracht waarmee de auteur, in de beste essayistische tradi-

tie, een these ontwikkelt. De tekst wordt aangevuld met gevatte pentekeningen van Raf Thys.

Dit essay vormt een verademing tussen de vele (lijvige) inleidingen tot het recht, die vaak (niet altijd) niet meer zijn dan optelsommen van citaten en is meer dan louter een mijmering!

*Jan Van Peteghem
Assistent Rechtsfilosofie
K.U.Leuven*

BERICHTEN

Vrije Universiteit Brussel — Faculteit der Rechtsgeleerdheid — Vacature

De Vrije Universiteit Brussel meldt de externe vacature voor de hiernavermelde cursus bij de Faculteit der Rechtsgeleerdheid:

- "Fiscaal recht" (90 uur + 22 uur praktische werkzaamheden, 30 uur praktische oefeningen en 20 uur praktische oefeningen - speciaal begeleidingsprogramma voor werkstudenten - derde Licentie in de Rechten).
- "Grondige kennis in verband met het notariaat van het fiscaal recht (met inbegrip van praktische oefeningen)" - (30 uur - Licentie in het Notariaat).

Geschillen met Arabische handelspartners

Op 27 maart 1985 (van 10 tot 17 uur) wordt in de Academie-raadszaal van de Rijksuniversiteit te Gent, Voldersstraat 9, een colloquium gehouden over "Beslechting van geschillen met Arabische handelspartners".

Het "business-colloquium" is georganiseerd door de Vlaams-Arabische Vereniging v.z.w., in samenwerking met de Rijksuniversiteit te Gent en de Euro-Arabische Vereniging voor Juristen.

Het voorzitterschap wordt waargenomen door prof. dr. M. Storme en de sprekers zijn: prof. dr. H. van Houtte (Katholieke Universiteit Leuven); "Arbitrage"; dr. F. El-Tahry (Brussel): "Commercial Papers in Saudi-Arabia, a choice: execution and conciliation. Attitude of Islamic and direct justice of H.R. Highness Prince Majid ben Abdelaziz al Saud, Prince of the Province of Holy Mekka" en dr. G. Camu (Tractionel, Brussel): "Procedures voor locale rechtbanken".

Inlichtingen bij het secretariaat: Beekstraat 46, 9810 Gent - Tel. (091) 26.25.52.

Voordracht op 27 maart 1985 in het Interuniversitair Centrum voor Rechtsvergelijking

Op woensdag 27 maart 1985 te 17 uur, wordt in de nieuwe lokalen van het Interuniversitair Centrum voor Rechtsvergelijking, Waterloolaan nr. 53 te 1000 Brussel, ter gelegenheid van het hervatten van zijn activiteiten, een voordracht gehouden door de heer Denis Tallon, professor aan de "Faculté de droit et des sciences économiques de Paris", directeur van het "Institut de droit comparé de Paris", met als onderwerp: "Domages et intérêts ou réparation en nature".

Een nieuw tijdschrift: Intellectuele eigendom en Reclamerecht

Bij uitgeverij W.E.J. Tjeenk Willink te Zwolle is een nieuw tijdschrift verschenen: Intellectuele Eigendom & Reclamerecht (IER).

Dit tweemaandelijks tijdschrift speelt in op een duidelijk gesignaleerde behoefte. Veel informatie over de ontwikkelingen op het terrein van intellectuele eigendom en reclamerecht blijkt onvoldoende snel toegankelijk te zijn voor mensen die in hun dagelijks

werk met deze materie te maken hebben. Het nieuwe tijdschrift voorziet in deze lacune door de snelle ontwikkeling die dit vakgebied, zowel nationaal als internationaal doormaakt, actueel en overzichtelijk in kaart te brengen.

Ieder nummer bevat, naast een aantal algemene artikelen, informatie over rechterlijke uitspraken, uitspraken van de Reclameraad en Reclame Code Commissie, wetgeving, publicaties, cursussen, binnen- en buitenlandse congressen, verenigingsnieuws etc.

De redactie bestaat uit: mr. Ch. Gielen, W.J. van Hoek, Jhr. mr. R.E.P. de Ranitz, mr. L. Wichers Hoeth en mr. S. de Wit.

Een greep uit de onderwerpen die in de eerstkomende nummers aan bod komen: Vergelijkende reclame en misleidende prijsvergelijkingen, Beschermingsomvang van het Europese merk, Recente ontwikkelingen rond het dienstmerk, Wet beperking cadeaustelsel; een internationale vergelijking, Het rapport van de Europese Commissie over een gemeenschappelijke, Europese markt voor de omroep, waarin met name de satelliet- en kabel-problematiek wordt belicht, Het rechterlijk bevel tot bekendmaken van de voorman/leverancier.

De abonnementsprijs voor de eerste jaargang van zes nummers bedraagt f 54,50 (incl. BTW en verzendkosten).

Vlaamse Vereniging Technology en Recht — Studiedag over meerpartijen-overeenkomsten

De Vlaamse Vereniging Technology en Recht houdt op 17 mei 1985 om 14u30 in Holiday Inn te Diegem een studiedag gewijd aan vraagstukken in verband met meerpartijen-overeenkomsten, met een algemeen gedeelte en een bijzonder gedeelte bij leveringen van computersystemen.

Sprekers: de heren Marc Swinnen, advocaat te Antwerpen; Eric Dirix, docent aan Limburgs Universitair Centrum en H. Gevaert, advocaat te Veurne.

Bijdrage in de kosten: 3.000 fr., te storten op de rekening van de Vlaamse Vereniging voor Technology en Recht 119-3051356-50.

Voorlichting van het C.M.R.-Verdrag

Op woensdag 24 april a.s. organiseert de Stichting Vervoeradres te Utrecht een voorlichtingsbijeenkomst in het kader van het CMR-Verdrag. De te behandelen onderwerpen werden vastgesteld na een enquête onder 7500 bedrijven en instellingen die betrokken zijn bij het internationaal wegvervoer.

Programma:

- Inleiding door mr. B. Wachter (Raadsheer Hof Den Bosch);
- De aansprakelijkheid van de vervoerder onder de CMR, door mr. K.F. Haak (universitair docent);
- Een drieluik uit de C.M.R.: de vrachtbijlage, het bewijs, de verjaring door mr. M.H. Claringbould (advocaat);
- Forum waaraan behalve de bovengenoemde inleiders ook deelnemen J. Baljon (schade-expert); mr. H. Schadee (regeringscommissaris) en mr. J.W. Wurfbain (verzekeraar)

Plaats: Jaarbeurs Congrescentrum, Utrecht. Tijd: 13.30-17.00 uur.

Inlichtingen: Stichting Vervoerders, Den Haag, tel. 070-512261.

Fiscale informatie

De Belgische Vereniging der Banken publiceert onder de titel «Fiscale informatie» een losbladige uitgave die zesmaandelijks wordt bijgewerkt en als volgt is ingedeeld: I. De fiscale wetboeken (inkomstenbelastingen, belasting over de toegevoegde waarde, successierechten); II. Tijdelijke en/of autonome fiscale wetgeving of wetgeving met fiscale inslag; III. Internationaal belastingrecht: dubbelbelastingverdragen en IV. Varia.

De behandelde stof is opgedeeld in een reeks alfabetisch gerangschikte trefwoorden, en binnen elk trefwoord wordt de informatie ondergebracht in één van de voormelde rubrieken.

Het tot op 30 september 1984 bijgewerkte basiswerk (± 360 blz.) kan worden besteld door storting van 2.850 fr. op rekening nummer 210-0046684-79 van de Belgische Vereniging der Banken, Ravensteinstraat 36, bus 5, te 1000 Brussel. De latere afleveringen worden per bladzijde gefactureerd.

TIJDSCHRIFTEN

Revue de droit pénal et de criminologie, 1984

nr. 7, juli

Tiedemann, K., Fraude et autres délits d'affaires commis à l'aide d'ordinateurs électroniques; Martin, D., De l'indemnisation publique des victimes d'infractions à l'approche victimologique de la justice pénale; Lemaitre, A., Chronique, Colloque européen sur l'indemnisation des victimes d'infractions; Lepage, C., L'agent de police de quartier.

nr. 8, 9, 10, augustus, september, oktober

Van de Kerckhove, M., Dépénalisation et répnalisation aux Etats-Unis; Barletta Caldarera, G., Chronique de droit pénal et de procédure pénale italienne; Screvens, R., Ve Congrès européen de défense sociale

Revue du notariat belge, 1984

nr. 2736, juni

Baeteman, G., L'historique de la gestion concurrente dans le nouveau régime légal; De Valkeneer, R., Transmission des parts d'une s.p.r.l.; Sace, J., noot onder Cass. Fr., 4 november 1983 (actio pauliana, toepassing op de creatie van een vruchtgebruik).

nr. 2737, juli-augustus

Moreau-Margrève, A propos de quelques garanties en vogue.

nr. 2740, oktober

Bartholme, C., La conformité de la règle du cumul des revenus des époux à la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et à la Constitution belge; Wolfcarius, M., noot onder Cass., 22 maart 1984 (opzegging door de verpachter, vereiste van bezit van een bouwvergunning).

Revue trimestrielle de droit commercial et de droit économique, 1984

nr. 3, juli-september

Glais, M., Six ans de répression des ententes illicites et des abus de position dominante: un bilan de l'activité de la commission de la concurrence; Golden, C.J. en Kolb, Ch., E.M., The export trading company act, une réponse américaine à un défi étranger; Derrupe, J. e.a., Chroniques de législation et de jurisprudence françaises.

S.E.W., 1984

nr. 10, oktober

Possen, F.H.M., Communautair douanerecht in het licht van de rechtspraak van het Hof van Justitie; Van den Panhuyzen, W., De buitenlandse investering in het Japanse industriebeleid: een economisch offensief achter een juridisch en institutioneel rookgordijn? Heyman, T., noot onder H.v.J., 26 januari 1984 (richtlijn 65/65 van de Raad van 26 januari 1965 betreffende de aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen inzake farmaceutische specialiteiten, toepassingsgebied); Akyurek-Kievits, H.E., noot onder H.v.J., 5 april 1984 (strafzaak, verzoek om prejudiciële beslissing, overtreding wet op de accijns van tabaksfabrikanten 1964, belemmering van de interstatelijke handel).

Tijdschrift voor aannemingsrecht, 1984

nr. 2

De Smedt, L'architecte face à la responsabilité in solidum; Vergauwe, J.P., De aansprakelijkheid «in solidum» van verantwoordelijkheid naar herstelrecht; Vranck, G., Le contexte légal de la responsabilité de l'architecte; Flamme, Ph. en Flamme, M.A., noot onder Bergen, 15 maart 1983 (abnormale burenhinder), onvoldoende grondstudie door de architect, vrijwaringsbedingen in hoofde van de architect, geen aansprakelijkheid van de aannemers).

Weekblad voor privaatrecht, notariaat en registratie, 1984

nr. 5712, 6 oktober

Schoordijk, H.C.F., Van Mourik en Modehuis Nolly; Van Mourik, M.J.A., Schoordijk en Modehuis Nolly.

nr. 5713, 13 oktober

Nieskens-Isphording, B.W.M., Iets over de artikelen 3.3.2 lid 2 en 3.3.8 Nieuw B.W.; Wiarda, J., Boekbespreking Pitlo, Het Ned. Burg. Wetboek I, het personen- en familierecht, bewerkt door Kasdorp J.E. en Rood-De Boer, M.; Struycken, A.V.M., Overzicht der Nederlandse rechtspraak IPR, Huwelijk, curatele, burgerlijke stand, namen.

nr. 5714, 20 oktober

Vlas, P., Methoden ter bestrijding van misbruik van buitenlandse rechtspersonen in Nederland; Wiarda, J., Boekbespreking Pitlo (vervolg); Struycken, A.V.M., Overzicht der Nederlandse rechtspraak. IPR, Huwelijk, curatele, burgerlijke stand, namen.

nr. 5715, 27 oktober

Hammerstein-Schoonderwoerd, W.C.E., Ouderlijk gezag na echtscheiding; Wiarda, J., Boekbespreking Pitlo (vervolg); Struycken, A.V.M., Rechtspraakoverzicht IPR III, Huwelijk, curatele, burgerlijke stand, namen.

Panopticon, 1984

nr. 4

Peters, T., Een pleidooi voor een radicaal reductionistisch opsluitingsbeleid; Fijnaut, C., Enkele beschouwingen omtrent het politie-sociologisch onderzoek in België; Van Kerckvoorde, J., Vettenburg, N. en Walgrave, L., Over de justitiële en maatschappelijke kwetsbaarheid van jonge werklozen; Verhellen, E., Het begeleid zelfstandig wonen binnen de jeugdbescherming: situering en kritische kanttekeningen; Janssens, M. en Vandenbroucke, M., Ambulante hulpverlening aan delinquenten.

Revue critique de jurisprudence belge, 1984

nr. 2

Fontaine, M., L'apport d'une branche d'activités et la cession des contrats (noot onder Cass., 4 maart 1982); Delnoy, P., La qualification de la donation par virement (noot onder Bergen, 20 november 1979); Van Compennolle, J., Considérations sur la nature et l'étendue de l'autorité de la chose jugée en matière civile (noot onder Cass., 10 september 1981); Verhoeven, J., A propos de l'autorité des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme et de la responsabilité internationale liée à leur observation (noot onder Cass., 21 januari 1982); Dassel, J. en Demeur, M., Examen de jurisprudence 1978-1982, Brevets d'invention; Van Bunnin, L., Examen de jurisprudence 1978-1981, Droit d'auteur. Dessins et modèles.

Revue critique de droit international privé, 1984

nr. 2

Villela, A.M., L'unification du droit international privé en Amérique latine: Monerger, F., La Convention franco-marocaine du 10 août 1981 relative au statut des personnes et de la famille et à la coopération judiciaire; Foyer, J., noot onder Rb. Parijs, 20 april 1982 en Parijs, 8 maart 1983 (afstamming, toepassing van de wet van de woonplaats van de moeder, herverwijzing, toepassing van de Amerikaanse wet (Californië), geen strijdigheid met Franse openbare orde); Simon-Depitre, M., noot onder Cass., 7 maart 1983 (Verdrag van Warschau van 12 oktober 1929, schadevergoeding wegens verlies van bagage, interpretatieprobleem, toepassing van de officiële interpretatie); Ancel, B., noot onder Cass., 14 juni 1983 (akte van de burgerlijke stand, bewijskracht, erfenis, bevoegdheid van de Franse rechtbanken, onroerende goederen gelegen in Frankrijk); Fadlallah, I., noot onder Cass., 3 november 1983 en Parijs 6 juli 1982 (In Marokko gesloten huwelijk, echtscheiding, verstoting, geen strijdigheid met de Franse internationale openbare orde, intentie tot ontduiking van de Franse wetgeving); Revillard, M., noot onder Cass., 3 november 1983 (buitenlands vonnis, uitvoering van testament in Frankrijk door Amerikaanse trustee); Lagarde, P., noot onder Parijs, 7 november 1983 (nationalisatie van Franse onderneming, in Laos gelegen goederen, eis tot schadevergoeding, inroeping van de immuniteit door de nationaliserende overheid); Droz, G.A.L., noot onder H.v.J., 31 maart 1982 (Verdrag van Brussel van 27 september 1968, maatregelen tot teruggave van een document, geen toepassing van dit Verdrag); Bonet, G., noot onder H.v.J., 15 november 1983 (Verdrag van Brussel van 27 september 1968, (art. 19, onbevoegdverklaring door de rechter, art. 16, lid 4, geschil tussen werknemer en werkgever i.v.m. uitvinding, niet toepasselijkheid).